

**T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**GENÇ YETİŞKİNLERDE BAĞLANMA STİLLERİ,
KİŞİLİK TIPLARI VE ÖZ-YETERLİK ALGISI
ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Şeyma KARATAŞ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep SET

İstanbul – 2022

TEZ TANITIM FORMU

Yazar Adı Soyadı : Şeyma KARATAŞ

Tezin Dili : Türkçe

Tezin Adı : Genç Yetişkinlerde Bağlanma Stilleri, Kişilik Tipleri ve Öz-Yeterlik Algısı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Enstitü : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı : Psikoloji

Tezin Türü : Yüksek Lisans

Tezin Tarihi : 01/06/2022

Sayfa Sayısı : 102

Tez : Dr. Öğr. Üyesi Zeynep SET

Danışmanları

Dizin Terimleri : Genç Yetişkinler, Bağlanma Stilleri, Kişilik Tipleri, Öz-Yeterlik Algısı

Türkçe Özet : Bu çalışmada; genç yetişkinlerde bağlanma stilleri, kişilik tipleri ve öz-yeterlik algısı arasındaki ilişki incelenmektedir. Çalışmada temel olarak genç yetişkinler, bağlanma stilleri, kişilik tipleri, öz-yeterlik algısı gibi kavramların incelenmesi yapılmaktadır. Çalışmanın uygulama bölümünde araştırmanın modeli ve hipotezleri, kullanılan ölçekler, istatistikî analizler ve analizler sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmektedir. Çalışmanın verilerini toplamak için online bir anket uygulanmıştır. Elde edilen verilerin SPSS istatistikî analiz paket programı ile çözümlenmiştir.

Dağıtım Listesi : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

İmzası
Şeyma KARATAŞ

**T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı**

**GENÇ YETİŞKİNLERDE BAĞLANMA STİLLERİ,
KİŞİLİK TIPLARI VE ÖZ-YETERLİK ALGISI
ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Şeyma KARATAŞ

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep SET**

İstanbul – 2022

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Şeyma KARATAŞ

.../.../2022

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Şeyma Karataş'ın "Genç Yetişkinlerde Bağlanma Stilleri, Kişilik Tipleri ve Öz-Yeterlik Algısı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi" adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Psikoloji anabilim dalı, Klinik Psikoloji bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan *Dr. Öğr. Üyesi Zeynep SET*

(Danışman)

İmza

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Esra SAVAŞ

İmza

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Necmettin AKSOY

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2022

İmzası

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu çalışmada amacı genç yetişkinlerin öz-yeterlik algısı ve sahip olduğu kişilik tipi ile bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını; varsa birbirleri arasındaki ilişkinin hangi yönde ve birbirlerini ne kadar açıklayabildiğini seçilen örneklem aracılığı ile ortaya koymaktır. İlişkisel tarama modelinde yapılan araştırmada genç yetişkin bireyler araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Örneklemin tespitinde ise uygun örnekleme yöntemi kullanılmış ve 18-35 yaş aralığında yaş grubunda 269 genç yetişkin örneklem olarak belirlenmiştir. Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Bağlanma Stilleri Ölçeği, Eysenck Kişilik Envanteri ve Öz-Yeterlik Envanteri ile elde edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS 22.0 istatistikî analiz paket programı kullanılarak çözümlenmiştir.

Araştırmanın sonunda kişilik ölçeğinin dışa dönüklük boyutunun güvenli bağlanma ile pozitif, kaçınan bağlanma ve kaygılı bağlanma ile negatif ilişkili olduğu; yalan boyutunun kaygılı bağlanma ile negatif ilişkili olduğu; nörotisizm boyutunun güvenli bağlanma ile negatif, kaçınan ve kaygılı bağlanma ile pozitif ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında öz-yeterlilik algısının güvenli bağlanma, dışadönüklük, yalan ve psikotisizm ile pozitif; kaçınan bağlanma, kaygılı bağlanma ve nörotisizm ile negatif ilişkili olduğu görülmüştür.

Çalışma kapsamında gerçekleştirilen fark analizleri neticesinde katılımcıların bağlanma stillerinin cinsiyet, medeni durum, büyüdükleri aile tipi ve anne ve babalarından sevgi veya şiddet görmüş olmalarına göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bunun yanında katılımcıların kişilik tiplerinin cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, anneden sevgi görmek ve anne ve babadan şiddet görmüş olmalarına göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Katılımcıların öz yeterlilik seviyelerinin ise cinsiyet, medeni durum ve anneden sevgi görmüş olmaya göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Genç Yetişkinler, Bağlanma Stilleri, Kişilik Tipleri, Öz-Yeterlik Algısı

SUMMARY

The aim of this study is to determine whether there is a significant relationship between young adults' self-efficacy perception and personality type and attachment style; The aim is to reveal, if any, in which direction the relationship between each other and to what extent they can explain each other through the selected sample. In the research conducted in the relational screening model, young adult individuals constitute the universe of the research. Appropriate sampling method was used in the determination of the sample and 269 young adults in the age group of 18-35 years old were determined as the sample. The data of the research were obtained by Personal Information Form, Attachment Styles Inventory, Eysenck Personality Inventory and Self-Efficacy Inventory. The obtained data were analyzed using SPSS 22.0 statistical analysis package program.

At the end of the study, it was found that the extraversion dimension of the personality scale was positively correlated to secure attachment and negatively correlated to avoidant attachment and anxious attachment; lie dimension was negatively correlated with anxious attachment; neuroticism dimension was negatively correlated to secure attachment and positively correlated to avoidant and anxious attachment. In addition, self-efficacy perception was positively correlated with secure attachment, extraversion, lying and psychoticism; and negatively correlated with avoidant attachment, anxious attachment, and neuroticism.

As a result of the difference analyzes carried out within the scope of the study, it was determined that the attachment styles of the participants differed significantly according to their gender, marital status, the type of family they grew up in, and whether they were loved or abused by their parents. In addition, it was determined that the personality types of the participants differed significantly according to gender, age, education level, having received love from the mother and violence from the mother and father. Finally, it was concluded that the self-efficacy levels of the participants differed significantly according to gender, marital status and having received love from their mother.

Keywords: Young Adults, Attachment Styles, Personality Types, Perception of Self-Efficacy.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	v
TABLolar LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
ÖNSÖZ.....	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Problem Durumu	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Problem Cümlesi	5
1.5. Hipotezler	6
1.6. Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları	6

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Bağlanma Kavramı ve Genç Yetişkinlerde Bağlanma.....	8
2.1.1. Bağlanma Teorisi	8
2.1.2. Bağlanma Kuramları	9
2.1.3. Gelişim Dönemlerine Göre Bağlanma Davranışları	12
2.1.3.1.1. Bebeklikte Bağlanma.....	12
2.1.3.1.2. Çocuklukta Bağlanma.....	13
2.1.3.1.3. Ergenlikte Bağlanma	14
2.1.3.1.4. Yetişkinlikte Bağlanma.....	15
2.2. Kişilikle İlgili Kavramsal Çerçeve.....	16
2.2.1. Kişiliğin Tanımı	16
2.2.2. Kişiliği Oluşturan Faktörler.....	17
2.2.3. Kişilik Kuramları.....	19
2.2.4. Kişilik Tiplerinin Sınıflandırılması	21
2.2.4.1. Dışadönük-İçedönük.....	21
2.2.4.2. Uyumlu	23
2.2.4.3. Sorumlu	23
2.2.4.4. Nevrotik	24
2.2.4.5. Gelişime Açıklık.....	25
2.3. Öz Yeterlik Kavramının Kuramsal Temelleri.....	25
2.3.1. Öz Yeterlik Algısı	25

2.3.2. Öz Yeterlik Algısının Önemi	26
2.3.3. Öz Yeterliğin Kaynakları	27
2.3.4. Öz Yeterliğin Etkilediği Süreçler	28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	30
3.2. Veri Toplama Araçları	30
3.3. Verilerin Analizi.....	31

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR

4.1. Değişkenlere Yönelik Betimsel Bulgular	32
4.2. Bağlanma Tarzları İlişkin Bulgular	34
4.3. Kişilik Tiplerine İlişkin Bulgular	40
4.4. Genel Özyeterlilik Düzeyine İlişkin Bulgular	47
4.5. Korelasyon Analizi Sonuçları	51

TARTIŞMA	53
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	66
KAYNAKÇA	67
EKLER.....	80
ÖZGEÇMİŞ.....	87

KISALTMALAR

ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
Akt.	:	Aktaran
BSÖ	:	Bağlanma Stilleri Ölçeği
Çev.	:	Çeviren
Edt.	:	Editör
EKE	:	Eysenck Kişilik Envanteri
GÖYÖ	:	Genel Öz Yeterlik Ölçeği
KBF	:	Kişisel Bilgi Formu
TDK	:	Türk Dil Kurumu
UNISDR	:	Birleşmiş Milletler Uluslararası Afet Riskini Azaltma Stratejisi
Vb.	:	Ve benzeri
Vd.	:	Ve diğerleri

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri	33
Tablo 2. Katılımcıların bağlanma tarzları	34
Tablo 3. Katılımcıların cinsiyetine göre bağlanma tarzlarının karşılaştırılması	34
Tablo 4. Katılımcıların medeni durumuna göre bağlanma tarzlarının karşılaştırılması	35
Tablo 5. Katılımcıların yaşına göre bağlanma tarzlarının karşılaştırılması	35
Tablo 6. Katılımcıların kardeş sayısına göre bağlanma tarzlarının karşılaştırılması.....	36
Tablo 7. Katılımcıların öğrenim durumuna göre bağlanma tarzlarının karşılaştırılması.....	36
Tablo 8. Katılımcıların içinde büyüdükleri aile tipine göre bağlanma tarzlarının karşılaştırılması.....	37
Tablo 9. Katılımcıların çocukluk ve gençlik döneminde annelerinden sevgi görüp görmemelerine göre bağlanma tarzlarının karşılaştırılması.....	38
Tablo 10. Katılımcıların çocukluk ve gençlik döneminde babalarından sevgi görüp görmemelerine göre bağlanma tarzlarının karşılaştırılması.....	38
Tablo 11. Katılımcıların annelerinden sözel ve fiziksel şiddet görüp görmemelerine göre bağlanma tarzlarının karşılaştırılması	39
Tablo 12. Katılımcıların babalarından sözel ve fiziksel şiddet görüp görmemelerine göre bağlanma tarzlarının karşılaştırılması	39
Tablo 13. Katılımcıların kişilik tipleri ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar	40
Tablo 14. Katılımcıların cinsiyetine göre kişilik tiplerinin karşılaştırılması	40
Tablo 15. Katılımcıların medeni durumuna göre kişilik tiplerinin karşılaştırılması	41
Tablo 16. Katılımcıların yaşına göre kişilik tiplerinin karşılaştırılması	42
Tablo 17. Katılımcıların kardeş sayısına göre kişilik tiplerinin karşılaştırılması.....	42
Tablo 18. Katılımcıların öğrenim durumu göre kişilik tiplerinin karşılaştırılması.....	43
Tablo 19. Katılımcıların büyüdükleri aile tipine göre kişilik tiplerinin karşılaştırılması	44
Tablo 20. Katılımcıların çocukluk veya gençlik döneminde annelerinden sevgi görüp görmemelerine göre kişilik tiplerinin karşılaştırılması.....	44
Tablo 21. Katılımcıların çocukluk veya gençlik döneminde babalarından sevgi görüp görmemelerine göre kişilik tiplerinin karşılaştırılması.....	45
Tablo 22. Katılımcıların annelerinden sözel veya fiziksel şiddet görüp görmemelerine göre kişilik tiplerinin karşılaştırılması	45
Tablo 23. Katılımcıların babalarından sözel veya fiziksel şiddet görüp görmemelerine göre kişilik tiplerinin karşılaştırılması	46
Tablo 24. Katılımcıların genel özyeterlilik ölçeğinden elde ettikleri ortalama puan	47
Tablo 25. Katılımcıların cinsiyetine göre genel özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması.....	47

Tablo 26. Katılımcıların medeni durumuna göre genel özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması.....	48
Tablo 27. Katılımcıların yaşına göre genel özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması.....	48
Tablo 28. Katılımcıların kardeş sayısına göre genel özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması.....	48
Tablo 29. Katılımcıların öğrenim durumuna göre genel özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması.....	49
Tablo 30. Katılımcıların içinde büyüdükleri aile tipine göre genel özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması.....	49
Tablo 31. Katılımcıların çocukluk veya gençlik döneminde annelerinden sevgi görüp görmemelerine göre genel özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması.....	49
Tablo 32. Katılımcıların çocukluk veya gençlik döneminde babalarından sevgi görüp görmemelerine göre genel özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması.....	50
Tablo 33. Katılımcıların annelerinden sözel veya fiziksel şiddet görüp görmemelerine göre genel özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması.....	50
Tablo 34. Katılımcıların annelerinden sözel veya fiziksel şiddet görüp görmemelerine göre genel özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması.....	50
Tablo 35. Katılımcıların bağlanma stilleri, kişilik tipleri ve genel özyeterlilik algıları arasındaki ilişki.....	52

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Kişiliğin Oluşmasını Sağlayan Faktörler.....	18
Şekil 2: Kişilik Tiplerinin Sınıflandırılması	21
Şekil 3: Öz Yeterliğin Kaynakları.....	27

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tez çalışma sürecimde çalışmamı yürütürken kıymetli bilgi ve tecrübelerini benden esirgemeyen, özverili ve içten bir şekilde her konuda destek olan, çalışmamın her aşamasında beni destekleyip motive eden değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Set' e katkılarından dolayı teşekkür eder ve saygılarımı sunarım.

Çalışmama zaman ayıran, veri toplama sürecinde yardımını esirgemeyen tüm katılımcılara, tez süreci boyunca desteğini her an hissettiğim sevgili arkadaşlarım Uzman Psikolog Kübra Ersöz, Sinem Ceren Mehmetoğlu, Özde Gül Şen, Rana İrem Güler'e,

Hayatım boyunca attığım her adımda yanımda olan koşulsuz sevgi ve sonsuz emek ile beni büyüten, varlığından her zaman güç aldığım en büyük destekçim annem Hatice Karataş' a,

Maddi manevi her zaman yanımda olan babam Faruk Karataş' a, tez sürecimde bilgi ve birikimi ile bana hep destek olan ablam Melisa Tuğçe Karataş' a ve sevgili kardeşim Haluk Buğra Karataş' a sonsuz teşekkür ederim.

Şeyma Karataş

GİRİŞ

Bağlanma teorisi, insanların başkalarıyla bağlanmak için doğuştan gelen bir dürtüye sahip olduğunu öne sürmektedir (Bowlby, 1973). Bowlby (1969), bağlanma ve üyelik yoluyla destek arama arasında bir denge teorisi geliştirmiş ve bu teoriye göre bağlanma güvenliği, bağlanma davranışlarını etkinleştirmek veya engellemekle ilişkilendirilmiştir. Bağlanma kuramı, erken dönem duygusal ilişkilerin bireyler üzerindeki yaşam boyu etkisi olarak açıklanmaktadır (Bowlby, 1988). Çocukların erken dönemlerinde güvenilir, bağlanılabilir ve ulaşılabilir bakıcıların etkisi, güvenli bağlanmanın kurulmasına yol açabilir. Güvenli bağlanma, benliğin sevgiye layık, diğerlerinin ise ulaşılabilir ve güvenilir olduğuna dair olumlu bir içsel çalışma modelinin gelişimi ile karakterize edilmektedir (Bowlby, 1973). Buna karşılık, bağlanma figürü, bireye çevreyi keşfetme gibi davranışlar için güvenli bir temel sağlar (Main, 1990). Öte yandan birincil bakıcılar güvenilir, bağlanılabilir ve/veya ulaşılabilir değilse, güvensiz bağlanmanın gelişmesine yol açabilir. Güvensiz bağlanma, benliğin ve/veya başkalarının olumsuz içsel çalışma modeli ile karakterize edilmektedir (Bowlby, 1973). Bu içsel çalışan modeller veya benliğin ve başkalarının zihinsel temsilleri, daha sonraki yetişkin ilişkilerini etkileyen ve yönlendiren kalıcı ve istikrarlı şablonlar oluşturur (Collins ve Read, 1994).

Hazan ve Shaver (1987), Bowlby'nin çocuklar üzerinde geliştirdiği bağlanma kuramını yetişkinliğe uyarlamıştır. Hazan ve Shaver (1987), güvenli, kaçınan ve kaygılı olmak üzere üç bağlanma stili olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca bunların yetişkinlerin romantik aşk deneyimlerini etkilediğini ve romantik ilişkiler için bir çerçeve oluşturduğunu söylemişlerdir. Bu yaklaşıma göre güvenli bağlanan bireyler, diğerleriyle yaklaşma konusunda kendilerini rahat ve güvende hissederler. Öte yandan çekingen bireyler yakınlık kuramazlar ve partnerlerine mesafeli davranırlar. Yakın ilişkiler kurmakta ve sürdürmekte zorlanırlar. Endişeli kişiler gerçekten başkalarına yaklaşmak isterler, ancak sahiplenici ve kıskançtırlar. Genellikle ilişkilerde başarısız olurlar. Terk edilme ve reddedilme konusunda yoğun bir korkuları vardır.

Ayrıca bağlanma stilleri ile kişilik özelliği arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalarda güvenli bağlanma stili, kişilik özelliklerinin nevroitiklik, dışadönüklük, geçimlilik, deneyime açıklık alt boyutlarının en anlamlı yordayıcısıdır ve vicdanlılığın en önemli yordayıcısı saplantılı bağlanma stilidir. (Deniz, 2011; Shaver ve Brennan, 1992). Demirkan (2006) bağlanma stilleri ile beş kişilik özelliği arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Griffin ve Bartholomew (1994), beş büyük kişilik özelliğinin nevroitiklik ve dışadönüklük alt boyutunun bağlanma stilleri ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir. Bakker ve diğerleri (2004) bağlanma stilleri ile beş büyük boyut, özellikle dışadönüklük ve duygusal istikrar arasında anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir.

Kişilik özelliklerinin, öz yeterliliğe bağlı insan davranışının yönlerine rehberlik ettiği gösterilmiştir (Qaisy ve Thawabieh, 2016). Zhang (2016), öğrencilerin yaşamın taleplerini kabul etme ve sürdürme konusundaki algılanan yeteneklerinin kişilik özellikleriyle bağlantılı olabileceğini öne sürmüştür. Zhang'a (2016) göre “Genelleştirilmiş öz-yeterlik dışa dönüklük, açıklık, vicdanlılık ve nevroitikliğin yaşam doyumuyla ve açıklık ve vicdanlılığın öznel mutlulukla ilişkisine aracılık etmektedir”. Özellikle Dutt ve Kamari (2016), uyumluluk özelliğinin sosyal öz-yeterlik ile bağlantılı olabileceğinden bahsetmiştir.

Hem kişilik özelliklerinin hem de öz yeterliliğin açıklık ve vicdanlılığı arttırdığı belirlenmiştir (Caprara ve diğerleri, 2011). Stajkovic, Bandura, Locke, Lee ve Sergent (2018), öğrencilerin kişilik özelliklerini ve öz yeterliklerini savunmayı öğrenirlerse daha başarılı olabileceklerini; Öğrenme konusunda kendinden şüphe duyan öğrenciler, kişilik tiplerine rağmen etkinliklerden kaçınabileceklerini ifade etmişlerdir. Sorrenti et al. (2017), kişilik özelliklerini zaman içinde sabit olarak tanımlarken, öz-yeterlik inançları kişilikle ilgili deneyimlerle değişebileceğini ortaya koymuşlardır.

Bu çalışmada araştırmacıların üzerinde fazlaca durdukları konular olan bağlanma stilleri, kişilik özellikleri ve öz-yeterlik algısı arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla yürütülmüştür. Araştırma özellikle genç yetişkinler üzerinde yürütülmüştür.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Problem Durumu

Bağlanma bir çocuğun ona bakım veren kişi ile arasındaki güçlü, duygusal bağ olarak tanımlanmaktadır (dictionary.cambridge.org, 2021). Bu bağ, çocuğun gelişim sürecinde ve yetişkinliğinde belirleyici bir rol oynayan önemli etkenlerden biridir. Bir başka deyişle, çocuk ve bakım vereni arasındaki bağın özellikleri çocuğun yaşantılarını, ilişkiler ile ilgili düşüncelerini, değerlerini ve gelecek ilişkilerinin dinamiğini etkileyebilmektedir (Hazan ve Shaver, 1987). Bağlanma henüz bebeklik yıllarında oluşmaya başlayan ve etkisini yetişkinlik döneminde de gösteren bir ilişkidir. Bu ilişkinin şekli yetişkinlerin romantik ve sosyal ilişkilerindeki deneyimlerini anlamlandırmaktadır. Yaşamın ilk yıllarında bebeklerin bakım veren kişi ile kurdukları bağlanma örüntüsü onların yetişkinlik dönemindeki yakın ilişkilerini etkilemektedir (Bowlby, 1973; Ainsworth, 1989). Dolayısıyla ebeveynler ve çocuklar arasındaki sağlıklı, işlevsel ilişkiler, bireyin sadece erken çocukluk döneminde değil, yetişkinlik döneminde de gelişimi için gerekli ve önemlidir (Özbiler, 2020). Yetişkinlerin yetişkinlik döneminde sağlıklı bir birey olmaları çocukluk ve bebeklik döneminde kendilerine bakım veren kişi ile kurdukları ilişki ile açıklanmakta ve bu ilişkinin şekli bağlanma kuramının temelini oluşturmaktadır (Sümer, 2006). Çocukluk yıllarındaki bağlanmanın önemi çevresel uyum ve kişilik gelişiminin birbirleriyle etkileşimi ile açıklanmaktadır (Reiner ve Spangler, 2013). Araştırmacılar kişilik tipinin de tıpkı bağlanma gibi yaşamın ilk yıllarında oluştuğunu ve bireyin ömrü boyunca davranışlarını etkilediğini belirtmektedirler (Demirkol ve Aslan, 2021).

Kişilik, bir kişinin benzersiz, tutarlı, öngörülebilir özelliklerini içeren, kendisiyle ve dış dünyayla olan ilişkisinin kalitesini belirleyen bir dizi özellik olarak tanımlanabilir (Ulusoy vd., 2018). Kişilik, insanı tamamlayan, onu belirleyen ve kapsayan bir özelliktir (Schopenhauer vd., 2005). Kişiliği, bireyin kendisine özgü psikolojik ve fiziksel özelliklerinin belirlediğinden bahseden Allport, bireyin tutum ve düşüncelerini de bu özelliklerin belirlediğini söylemiştir (Allport, 1937). Kişilerin tutum ve tavırlarını belirleyen kişilik yapısı, o kişinin çevresiyle ne şekilde ve nasıl iletişim kurduğunu ve kurabileceğini, olaylara nasıl bir tepki vereceğini

belirlemektedir. Bu durumda kişilik bireyin ayırt edici özelliklerini de göstermektedir. Kişiliği meydana getiren unsurların oluşumunu ise fiziksel yapısı, aldığı eğitim, aile yapısı, sosyal çevre, kalıtımsal özellikler vb. özellikler belirlemektedir. Kişilik; insanların sosyal ortamlardaki farklılıklarını ve insanların kişisel yaşam şekilleri, tavır ve tutumlarını, hislerini ortaya koymasını sağlayan bir sistemdir (Atkinson vd. 1993). Çocuğun anne babasıyla veya kendisine bakım veren ile kurduğu duygusal bağ ve onlardan aldığı destek onun kişilik gelişimi üzerinde belirleyici etkiye sahiptir (Ulusoy vd., 2018). Buna göre bireyin bebeklik yıllarında bakım vereni ile kurmuş olduğu olumlu etkileşim onda değerli olma duygusunu geliştirmekte böylece birey kendisine ve başkalarına dair olumlu beklentiler geliştirmektedir. Bireyin bakım vereni ile kurduğu olumsuz ilişki onda değersizlik duygusunu ortaya çıkarmakta ve bu durum bireyin kendisine ve başkalarına yönelik olumsuz beklentiler içerisine girmesine neden olmaktadır (Bowlby, 1979). Bağlanma olgusunu kişilik gelişimi ile birlikte ele alan araştırmacılar bağlanmayı doğum ile başlayan yetişkinlik döneminde de devam eden ve dolayısıyla yaşam boyu süren ve gelişen bir süreç olarak ele almakta ve bireyin çocukluk döneminde kurduğu bağlanma ilişkisinin ergenlik ve yetişkinlik döneminde onun çevresi ile kurduğu ilişkilerde belirleyici olduğunu belirtmektedirler (Bowlby, 1988; Ainsworth, 1989; Fraley ve Shaver, 2000; Mikulincer ve Shaver, 2007; Demirkol ve Aslan, 2021).

Bağlanma stili yetişkinlerin öz yeterlik algısının potansiyel olarak önemli bir yordayıcısıdır (Demirtaş, 2019). Genç yetişkinlik döneminin getirmiş olduğu zorlukları başarılı bir şekilde aşmak için yetişkinlerin fiziksel, sosyal, eğitsel ve psikolojik rol değişikliğini iyi yönetmeleri gerekmektedir. Bu ise öz yeterliliği gerekli kılmaktadır (Bandura, 1997). Öz yeterlik kavramı sosyal bilişsel öğrenme kuramcılığı tarafından tanımlanmış; boyutları, kaynakları etkileri gibi farklı açıdan incelenmiştir. Bandura (1986) öz yeterliği “insanların belirli işleri yapabilmesi için gerekli etkinlikleri organize edebilme aynı zamanda uygulayabilmesi bakımından kendi kapasiteleriyle ilgili ön görüşleri” olarak tanımlamıştır (Akbulut, 2006). Öz yeterlik bireyin duygusu, düşüncesi, motivasyonu ve davranışlarını etkileyen ve hayat boyu sağlıklı gelişimine katkıda bulunan bir olgudur (Phillips ve Zimmerman, 1990). Yapılan araştırmalar, güvenli bağlanan yetişkinlerin öz yeterlik algısının daha yüksek düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır (Rieck, 2016; Pan vd., 2016; Llorca

vd., 2017). Tüm bu bulgular bağlanma stiline kişilik gelişimi ve öz yeterlik inancı açısından önemli bir yapı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda çalışmanın temel problemi Bağlanma stilleri ve kişilik tiplerinin öz-yeterlik algısı üzerinde yordayıcı bir etkisi var mıdır?" sorusuna cevap bulmak olarak belirlenmiştir. Bu problem, seçilen örneklem üzerinden kişilerin sosyo-demografik bilgileri ve araştırmadaki bağımsız değişkenler olan bireyin sahip olduğu kişilik tipi ve öz-yeterlik algısı arasındaki korelasyonu incelenerek ele alınmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı genç yetişkinlerin öz-yeterlik algısı ve sahip olduğu kişilik tipi ile bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını; varsa birbirleri arasındaki ilişkinin hangi yönde ve birbirlerini ne kadar açıklayabildiğini seçilen örneklem aracılığı ile ortaya koymaktır. Ayrıca öz-yeterlik algısı, kişilik tipi ve bağlanma stili ile demografik değişkenler arasında nasıl bir ilişkinin olduğunu incelemesi de yine araştırmanın amaçlarından biridir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bağlanma, kişilik tipleri ve öz yeterlik algısı literatürde araştırmacıların sıklıkla ele aldıkları konular arasındadır (Corcoran ve Mallinckrodt, 2000; Wei vd., 2005; Demirtaş, 2019; Şahan ve Ceyhan, 2019; Demirkol ve Aslan, 2021). Araştırmacılar bu değişkenler arasındaki ilişkiyi farklı farklı örneklem grupları özelinde ele almışlardır. Ancak literatürde genç yetişkinler örnekleminde bağlanma stilleri, kişilik tipleri ve öz yeterlik algısı arasındaki ilişkilerin bir arada ele alındığı teorik ve görgül araştırma sayısı sınırlıdır. Bu bağlamda araştırmanın literatüre de önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Problem Cümlesi

Araştırma kapsamında temel olarak iki problem cümlesi geliştirilmiştir.

1. Genç yetişkinlerde bağlanma stilleri, kişilik tipleri ve öz-yeterlik algısı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. Genç yetişkinlerin bağlanma stilleri, kişilik tipleri ve öz-yeterlik algısı seviyeleri sosyo-demografik özelliklerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

1.5. Hipotezler

Araştırmanın amacı ve problem cümleleri çerçevesinde geliştirilen hipotezler aşağıda sunulmuştur.

H₁: Genç yetişkinlerin kişilik tipleri ve bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₂: Genç yetişkinlerin kişilik tipleri ve öz-yeterlilik algıları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₃: Genç yetişkinlerin öz-yeterlilik algıları ve bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₄: Genç yetişkinlerin kişilik tipleri sosyo-demografik özelliklerine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H₅: Genç yetişkinlerin bağlanma stilleri sosyo-demografik özelliklerine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H₆: Genç yetişkinlerin öz-yeterlilik algıları sosyo-demografik özelliklerine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

1.6. Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları

Katılımcıların kişisel bilgi formu, Bağlanma Stilleri Envanteri, Öz-Yeterlik Envanteri ve Eysenck Kişilik Envanterinde yer alan sorulara objektif yanıt verdikleri varsayılmaktadır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının ölçülmesi istenen özellikleri geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçtüğü varsayılmaktadır. Ayrıca araştırmada veriler 18-35 yaş aralığıdaki 269 genç yetişkin bireylerden elde edilen

bilgi ve bulgularla sınırlıdır. Veri toplama araçları açısından araştırma genç yetişkinlerin bağlanma stilleri, “Bağlanma Stilleri Envanteri”, Öz-yeterlik algıları “Öz-Yeterlik Envanteri” ve kişilik tipleri ise “Eysenck Kişilik Envanteri” ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde araştırmaya konu temel kavramlara ilişkin açıklamalara yer verilmektedir. Bu doğrultuda öncelikle bağlanma kavramı ve kuramlarıyla gelişim dönemlerine göre bağlanma davranışları ele alınmakta daha sonra kişilik kavramı ile ilgili kuramsal çerçeve çizilmektedir. Bu çerçeve kişiliğin tanımı, kişiliği oluşturan faktörler, kişilik kuramları ve kişilik tiplerinin sınıflandırılması ele alınarak öz yeterlik kavramının kuramsal temelleri ele alınmaktadır.

2.1. Bağlanma Kavramı ve Genç Yetişkinlerde Bağlanma

Bağlanma teorisi, insanlar arasındaki ilişkilerle ilgili psikolojik, evrimsel ve etolojik bir teoridir. Teorideki en önemli ilke, bebeklerin normal sosyal ve duygusal gelişim için en az bir birincil bakıcı ile ilişki geliştirmesi gerektiğidir. Teori, psikiyatrist ve psikanalist John Bowlby tarafından formüle edilmiştir (Cassidy ve Shaver, 1999). Yaşamın ilk yıllarında bebeklerin bakım veren kişi ile kurdukları bağlanma örüntüsü onların yetişkinlik dönemindeki ilişkilerini etkilemektedir (Bowlby, 1973). Çalışmanın sıralı başlığında bağlanma kavramı ve genç yetişkinlerde bağlanma olgusu ana hatları ile açıklanmaktadır.

2.1.1. Bağlanma Teorisi

Bağlanma, iki birey arasındaki derin ve uzun süreli duygusal bağ olarak tanımlanır ve bebek ile bağlanma figürü olarak da adlandırılan birincil bakıcısının etkileşimi arasında başlar (Ainsworth, 1973; Bowlby, 1969). Çoğu durumda, bu bağlanma figürü annedir; ancak, bağlanma figürü bebeğin sinyallerine sürekli olarak yanıt veren başka bir birey de olabilir (Goldberg, 2000). Bowlby'ye (1969) göre bireyler, fiziksel, psikolojik ve duygusal ihtiyaçları anında bakım verenin (bağlanma figürünün) yakınlığını ve desteğini aramaya motive eden bağlanma davranış sistemi olarak adlandırılan psikobiyolojik bir yapıya sahiptir ve bu sistemin tehlikeler için düzenleyici işlev ve tehditler için koruma rolü özelliği vardır. Bağlanma, ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişki niteliklerinin bir değerlendirmesini sağlamaktadır. Bağlanma

bakıcı ve çocuk arasındaki duygusal bağlantıları paylaşma yeteneğini ifade etmektedir (Saunders vd., 2015). Bağlanma teorisinde, bağlanma ile ilişkili bebek davranışı, öncelikle stresli durumlarda bir bağlanma figürüne yakınlık arayışıdır. Bebekler, kendileriyle sosyal etkileşimlerde duyarlı olan ve yaklaşık altı aydan iki yaşına kadar olan dönemde birkaç ay boyunca sürekli bakıcı olarak kalan yetişkinlere bağlanırlar. Bu dönemin ikinci yarısında, çocuklar bağlanma figürlerini keşfetmek ve geri dönmek için güvenli bir üs olarak kullanmaya başlarlar. Bağlanma figürünün buna tepkisi ise bağlanma kalıplarının gelişmesine yol açar; bunlar da bireyin sonraki ilişkilerinde duygu, düşünce ve beklentilerine yön verecek içsel çalışma modellerine yol açar (Bretherton ve Munholland, 2008). İçsel çalışma modeli, zihinsel temsillerin gelişimini, özellikle benliğin değerini ve başkalarının kendine tepkilerini tanımlamaya çalışan psikolojik bir yaklaşımdır. Bu model, birincil bakıcılarla içselleştirilen etkileşimlerin bir sonucudur ve bu nedenle otomatik bir süreçtir (Cassidy ve Shaver, 1999). Bowlby, bebeklerin bu zihinsel temsillere göre nasıl davrandığını açıklamak için bağlanma teorisinde bu modeli uygulamıştır. İçsel çalışma modeli genel bağlanma teorisinin önemli bir yönüdür. Bu tür içsel çalışma modelleri, bağlanma figürlerinin kişinin davranışına nasıl tepki vereceğine dair beklentiler oluşturdukları için gelecekteki davranışlara rehberlik eder (Bretherton, 1990). Örneğin, çocuğun bakım ihtiyacını reddeden bir ebeveyn, genel olarak yakın ilişkilerden kaçınılması gerektiğini ileterek uyumsuz bağlanma stillerine yol açmaktadır.

2.1.2. Bağlanma Kuramları

1960'larda John Bowlby ve Mary Ainsworth'ün çalışmalarına dayanan bağlanma teorisi, anne-bebek ilişkisine ilişkin sonraki araştırmaların temelini sağlamıştır (Ossa vd., 2012). Bu çalışmada da bağlanma teorileri olarak Bowlby ve Ainsworth'ün teorileri ele alınmaktadır.

Bowlby'in (1969) bağlanma kuramı, bebek-bakıcı ilişkisini açıklamak için uzun yıllardır iyi bilinen ve en çok kabul gören kuramlardan biri olmuştur. Teori aynı zamanda kişilik süreçlerini (Gilliath vd., 2016) ve yetişkinlikteki yakın ilişki dinamiklerini (Hazan ve Shaver, 1987) açıklamak için de çok önemli hale gelmiştir. Bağlanma stilinin, bireysel bağların nasıl bir ilişki kurduğunu ve benlik tarafından

nasıl algılandığını anlamak için bir rehber olduğu belirtilmektedir (Furman ve Flanagan, 1997). Bowlby (1969/1982) ilk ve en iyi bilinen bağlanma modelinde etoloji, sibernetik, çocuk gözlemi, gelişim psikolojisi ve psikanaliz kavramlarından yararlanmıştır ve bağlanmayı bir ebeveyn arasında oluşan fiziksel ve duygusal sevgi ve bakımın besleyici bağı olarak tanımlamıştır. Psikobiyolojik bir sistem olarak bağlanmanın doğum anından itibaren doğuştan başladığını, yaşam boyu devam ettiğini ve çocuğun hayatta kalmasını ve iyiliğini sağlamak için bebeğin bağlanma figürüne yönelik davranışını ifade ettiğini belirtmiştir (Bowlby, 1969).

Bowlby'in bağlanma teorisi, bebeklerin bakıcılarıyla özel bir bağ kurma eğiliminde olduğunu gösterir (Bowlby, 1969). Teoride spesifik olarak, bağlanma bağı gösteren üç ayırt edici özellik vardır: “bakıcıyla yakınlık arama”, “bakıcıyı çevreyi keşfetmek için güvenli bir üs olarak kullanma” ve “bakıcıyı bir tehdit durumunda rahatlık için güvenli bir sığınak olarak kullanma” (Bowlby, 1969). Bebeklerin beklentilerini şekillendiren işlevler, bakıcının yanıt verebilirliği ve ulaşılabilirliğidir (Bowlby, 1973). Başka bir ifade ile bakım verenin özellikleri, çocuğun desteğe ve korunmaya ihtiyacı olduğunda müsait olup olmadığı, benlik algısı, desteklenmeye ve korunmaya değer olup olmadığı bu beklentileri etkileyen faktörlerdir (Bowlby, 1973). Dolayısıyla bebek ile bakım veren arasındaki bağlanmanın nasıl oluştuğu, aralarındaki etkileşimin kalitesine ve bebeğin bakım vereni bir güvenlik kaynağı olarak algılayıp algılamadığına bağlıdır (Bowlby, 1988).

Bağlanma teorisi, John Bowlby ve Mary Ainsworth'un ortak çalışmasıdır (Ainsworth ve Bowlby, 1991). Etoloji, sibernetik, bilgi işleme, gelişim psikolojisi ve psikanalistlerden gelen kavramlardan yararlanan Bowlby, bağlanma teorisinin temel ilkelerini formüle etmiştir. Mary Ainsworth'ün yenilikçi metodolojisi ise Bowlby'nin bazı fikirlerini ampirik olarak test etmeyi mümkün kılmakla kalmamış, aynı zamanda teorinin kendisini genişletmesine de yardımcı olmuştur. Ainsworth, bir bebeğin dünyayı keşfedebileceği güvenli bir temel olarak bağlanma figürü kavramına katkıda bulunmuştur. Ek olarak, bebek sinyallerine karşı anne duyarlılığı kavramını ve bunun bebek-anne bağlanma kalıplarının gelişimindeki rolünü formüle etmiştir (Bretherton, 1992).

Uzun yıllar Bowlby'yi izleyen Ainsworth, yaptığı çalışmalar sonucunda bağlanmayı çocuk ile bakım vereni arasında kurulan devamlı ilişki ve bağ olarak tanımlamıştır. Ainsworth, Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) kaldığı yıllarda ev ortamında yaptığı gözlemlerde bağlanmanın evrensel bir olgu olup olmadığını incelemiştir. Bu gözlemlerini diğer ülkelerde yaptığı gözlemler ile ortak yönleri olduğunu görünce Annenin çocuklar tarafından güvenli bir üs olarak görüldüğü yargısına ulaşmıştır. Yapılan gözlemler sonucunda güvenli bağlanma, çocukların üç farklı bağlanma sahip olacakları belirtmiştir (Ainsworth vd., 1978).

Güvenli bağlanma stili, mevcut, duyarlı ve algılayıcı bakıcısı aracılığıyla dünyayı güvenli bir şekilde keşfeden bir bebeği temsil etmektedir (Ainsworth ve vd., 1978; Weinfield vd., 1999). Bu nedenle güvenli bağlanan bebek, bağlanma figüründen ayrılmayı deneyimlediğinde, üzüntüsünü/endişesini dürüstçe ifade eder ve yeniden bir araya geldikten hemen sonra çevreyi keşfetmeye devam eder. Bowlby, (1973) göre ihtiyaç anında bebekler ve birincil bakıcıları arasındaki hassas, destekleyici, güvenilir, koruyucu, sıcak ve samimi etkileşimler, olumlu içsel çalışma modelini teşvik eder ve güçlendirir ve güvenli bağlanma için bir temel hazırlar. Güvenli bağlanan bebeklerin, kendilerinin yetkin ve değerli, diğerlerinin ise erişilebilir ve duyarlı olduklarına ilişkin içsel çalışma modelleri vardır. Ayrıca, bu bebekler olumlu beklentilere sahiptir ve kendilerine güven gösterirler (Bretherton ve Munholland, 1999). Öte yandan, tutarlı ebeveyn davranışı olmadığında, bebek güvensiz bağlanma stillerinden birini geliştirme eğilimindedir. Bağlanma figürünün güvenilir ve güvenli mevcudiyeti, bebekler için bir güvenlik ve bağlılık duygusu geliştirir. Bu bebekler, bağlanma figürüyle yakınlık arayışı ve yakınlık yoluyla streslerini düzenleme eğilimindedir (Main vd., 1985).

Kaygılı/kararsız bağlanma stilinde, bebekler kendilerine ve başkalarına yönelik uyumsuz içsel çalışma modellerine sahiptir. Yani, bebekler kendilerini yetersiz ve diğerlerini güvenilmez olarak algırlar (Ainsworth vd., 1978). Crittenden'e (1992) göre, Kaygılı/kararsız bir şekilde ebeveynlik deneyimi yaşayan bebekler, onları bakım için zorlayıcı stratejiler oluşturmaya yönlendiren bağlanma kaygısı geliştirir. Bu durum zorlayıcı strateji, yapışkan olma, çılgın atma, öfke nöbetleri ve bakışlar,

uysal olma gibi saldırgan ve utangaç davranışlar arasındaki dengesiz değişiklikleri içerir.

Kaçınan bağlanma stilinde bebek, tepkisellik eksikliğinden dolayı ebeveynine kaçınarak bağlanır. Bu bebeğin bakıcısı tipik olarak duygusal olarak mesafelidir ve bu da endişe eksikliğine yol açar (Ainsworth vd., 1978). Eğer bebekler duygusal olarak tepkisiz, soğuk, mesafeli ve reddedici ebeveynlik görürlerse, ihtiyaç anında başkalarının orada olmayacağına ve beklentilerini reddedeceklerine dair bir inanç geliştireceklerdir. Bu inanç nedeniyle bebekler kaçınmacı stratejiler kullanabilir, olumsuz ve aşırı özgüvenli bir duruş oluşturabilir ve diğer insanların güvenilmez ve öngörülemez olduğuna inanabilirler (Fraley vd., 1998). Bu bebekler bağımsızlık eğilimi geliştirirler ve kendi kendilerine yeterliliklerini kanıtlamak isterler. Kaçınan bağlanan çocuklar yakın ilişkilere dahil olmak isteseler de başkalarına güvenmede güçlük çekerler ve başkalarının onları terk edeceğine ve incineceklerine inanırlar (Brennan vd., 1998).

2.1.3. Gelişim Dönemlerine Göre Bağlanma Davranışları

Her ne kadar bebeklik dönemi ile ilişkilendirilse de bağlanma bebeklik döneminin sona ermesi ile bitmemekte, çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde de gelişmeye devam etmektedir. Bu bağlamda gelişim dönemleri açısından bağlanma davranışlarını kendi içerisinde bebeklikte bağlanma, çocuklukta bağlanma, ergenlikte bağlanma ve yetişkinlikte bağlanma olmak üzere dört aşamada ele almak mümkündür.

2.1.3.1.1. Bebeklikte Bağlanma

Bağlanma teorisi, bebeklerin bakıcılarıyla özel bir bağ kurma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Spesifik olarak, bebeklik döneminde bağlanma bağı gösteren üç ayırt edici özellik bulunmaktadır: “bakıcıyla yakınlık arayışı”, “bakıcıyı çevreyi keşfetmek için güvenli bir üs olarak kullanma” ve “bakıcıyı bir tehdit karşısında rahatlık için güvenli bir sığınak olarak kullanma” (Bowlby, 1969). Bebeklerin beklentilerini şekillendiren işlevler, bakıcının yanıt verebilirliği ve ulaşılabilirliğidir (Bowlby, 1973). Başkalarından ve kendinden beklentiler, bağlanma

örüntülerini belirleyen çeşitli içsel çalışma modellerini oluşturur (Bowlby, 1973). Yani bakıcının (genellikle annenin) özellikleri, çocuğun desteğe ve korunmaya ihtiyacı olduğunda müsait olup olmadığı, desteklenmeye ve korunmaya değer olup olmadığı bu beklentileri etkileyen faktörlerdir (Bowlby, 1973). Başka bir deyişle, bebek ile bakım veren arasındaki bağlanmanın nasıl oluştuğu, aralarındaki etkileşimin kalitesine ve bebeğin bakım vereni bir güvenlik kaynağı olarak algılayıp algılamadığına bağlıdır (Bowlby, 1988).

Bowlby (1969), bebeğin korku ve kaygısının bağlanma davranışını harekete geçirdiğini iddia etmiştir. Bu nedenle, bebeğin bağlanma figüründen ayrılma ve onunla yeniden birleşme gibi bağlanmayla ilgili durumlar tarafından harekete geçirildiğinde tepkilerini gözlemleyebilmek mümkün olmaktadır (Ainsworth vd., 1978). Yani ayrılan bebek, bağlanma davranışı harekete geçtiğinde ağlayarak yakınlığı korumak için bağlanma figürünün dikkatini geri çekmeye çalışır. Bu ilgi arama davranışına karşılık, bağlanma figürünün bedensel temasla bebeğe rahatlık ve kolaylık vermesi beklenir. Böylece bu temas bebeğin bağlanma ihtiyaçlarını karşılar ve bebek çevreyi güvenli bir şekilde keşfetmeye devam edebilir (Ainsworth ve Bowlby, 1991).

Bloom (1995) ise bağlanma sürecinin doğumdan önce başladığını iddia etmektedir. Buna göre bebek, anne karnındaki 26. haftasından sonra çevreden gelen sesleri algılar ve bunları ayırt ederek bu seslere göre tepki verir. Bu nedenle annenin karnındaki bebeğine karşı olumlu duygular hissetmesi bebek ile anne arasındaki bağlanmanın sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesini sağlamaktadır. Hamilelik sürecinde annenin karnına dokunmasıyla bebek ile anne arasındaki tensel ilişki başlamaktadır (Zeanah vd., 1997).

2.1.3.1.2. Çocuklukta Bağlanma

Bebek ve anne arasında başlayan bağlanma ilişkisi çocukluk dönemi ile birlikte çocuğun babasıyla duygusal etkileşime girmesiyle birlikte gelişir. Çocuğun babası ile girdiği duygusal etkileşim kendisini güvende hissetmesini sağlar. Anne ve baba tarafından çocuğun hem duygusal ihtiyaçlarının hem de temel düzeydeki bakım ihtiyaçlarının yeterli şekilde karşılanması çocuğun kendisine, dünyaya ve diğer

insanlara karşı bakışını olumlu yönde etkilemektedir. Ancak bu ihtiyaçların tam anlamıyla karşılanmaması durumunda çocuk kendisini, başkalarını ve dış dünyayı olumsuz şekilde algılamakta ve bu durum çocuğun dış dünyayı takip etmeye uzak kalmasına neden olmaktadır (Grossmann vd., 2008). Çocukluk döneminde gelişen bağlanma ilişkisi bireyin yetişkinlik döneminde kurduğu romantik ilişkiden beklentisini etkilemektedir (Atak ve Taştan, 2012). Nitekim çocukluk döneminde anne ve baba ile kurulan iletişimin sağlıklı olması yetişkinlik döneminde güvenli bağlanma stili ile iletişimin sağlıklı olması ise güvensiz bağlanma stili ile ilişkilendirilmektedir (Perris ve Anderson, 2000).

Çocuk ile ebeveyn arasındaki yaşantının bir sonucu olarak çocuğun zihninde bazı şemalar şekillenir ve bu durum çocuğun belleğine iki farklı bilginin işlenmesine yol açar. Bu bilgilerden ilkinde çocuk ebeveyninden gelen yanıtlara göre kendisini sevmeye değer bir kişi olup olmadığını değerlendirir. İkincisinde ise ebeveynleri tarafından çocuğun ihtiyaçlarının karşılanmasına bağlı olarak çocukta ebeveynin güvenli bir alan oluşturup oluşturmadığı şekillenir (Uluç ve Öktem, 2009).

2.1.3.1.3. Ergenlikte Bağlanma

Bağlanma davranışı açısından ergenlik dönemi bir geçiş dönemi olarak görülmektedir. Ergenlik döneminde birey ebeveynlerine daha düşük düzeyde bağımlı olmayı ve karşılaştığı yeni durumlarla baş etmeyi ve özerklik kazanmayı istemekte ve bu yönde çaba göstermektedir (Buist vd., 2002). Ergenlik döneminde bağlanma figürü genellikle akranlar ve arkadaşlar olsa da anneye ve babaya bağlanma ergenlik döneminde tamamen ortadan kalkmamaktadır (Hazan ve Shaver 1994). Ancak bebeğin bebeklik döneminde bakım verenine duyduğu ihtiyaç genellikle temel düzeydeki bakıma yönelik iken ergenlik döneminde ergen bireyin bu ihtiyaçlarını kendi başına karşılaması ile birlikte bu ihtiyaçlar duygular üzerine yönelmektedir: Ergen birey bu ihtiyacını ailesi dışında kendi sosyal çevresinden karşılamaktadır (Allen ve Man-ning 2007). Başka bir ifade ile ergen birey bu dönemde yaşadığı stresli durum karşısında duygusal destek ihtiyacı duyar ve bu destek genellikle arkadaşlarından gelir (Yıldız 2012). Arkadaşların anne ve babanın sorumluluğunda olan duygusal destek ihtiyacını yerine getirmeye başlaması bağlanmanın akranlara geçmesine neden olur. Bağlanmanın akranlara geçmesi ile birlikte sosyalleşme

ihtiyacı ve keşif ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Böyle bir durumda bireyin gelişim süreci içerisindeki davranışları akranlarına yönelir ve temel bağlanma figürü olan anne ve baba önemini yitirmeye başlar (Hazan ve Shaver 1994). Dolayısıyla ergenlik dönemi bağlanmanın sosyal ve romantik ilişkilere yöneldiği başka bir ifadeyle aileden çok akranlara yöneldiği bir gelişim dönemidir.

2.1.3.1.4. Yetişkinlikte Bağlanma

Yukarıda bahsedildiği gibi, bebek-bakıcı bağlanma örüntüleri uzun vadeli istikrar gösterir, bu nedenle bu bağlanma yetişkin romantik ilişkilerinin dinamikleri için bir temel oluşturduklarına inanılır (Feeney ve Noller, 1990). Bebek-bakıcı bağlanması ile yetişkin bağlanması arasındaki ilişki ilk kez Hazan ve Shaver (1987) tarafından uzun yıllar yakın ilişkiler üzerinden araştırılmıştır. Spesifik olarak, Hazan ve Shaver (1987), bebek-bakıcı ve romantik ilişkiler arasında temel olarak benzer bir dinamik olduğunu; ayrıca bebek-bakıcı bağlanma stillerinde de belirtildiği gibi üç ana bağlanma stilinin (güvenli, endişeli/kararsız ve kaçınan bağlanma stilleri) yetişkinlikteki yakın ilişkileri etkilediğini belirtmişlerdir (Ainsworth vd., 1978). Bartholomew (1990) Bowlby'nin çalışan benlik ve diğerleriyle ilişkili benlik modelleri açısından dört bağlanma grubu modelini formüle etmiştir. Bunlar; Güvenli bağlanma, saplantılı bağlanma, kaçınan bağlanma ve korkulu bağlanma. Buna göre kendisiyle ilgili kaygı düzeyi ve başkalarından kaçınma düzeyi bireyin yetişkin bağlanma stilini belirlemektedir (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Yetişkinlik döneminde güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin kendilerine ve başkalarına karşı olumlu bir bakış açısına sahip oldukları; buna bağlı olarak yakın bir ilişkiye girmeye ve bunu sürdürmeye istekli oldukları vurgulanmaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Hazan ve Shaver, 1987). Ayrıca güvenli bağlanan bireylerin ilişkilerinde mutlu, güvenilir ve destekleyici olma eğiliminde oldukları belirtilmektedir (Hazan ve Shaver, 1987). Bunun yanında güvenli bağlanan bireylerin güvensiz bağlanma stiline sahip bireylere göre ilişki doyumlarının daha yüksek ve yakınlıklarının daha derin olduğu vurgulanmaktadır (Mikulincer ve Erev, 1991; Tucker ve Anders, 1999).

Bartholomew ve Horowitz (1991) Hazan ve Shaver'ın çalışmasında kaygılı/kararsız bağlanma stiline karşılık gelen stilin yetişkinlik döneminde saplantılı bağlanma stili olduğunu belirtmektedir. Saplantılı bağlanma stiline sahip bireyler, diğerleri hakkında olumlu bir görüşe sahiptir; ancak kendileri hakkında endişelidirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Gilliath vd., 2016). Saplantılı bağlanma stili, bir yandan bir ilişkide bağlılık ve yakınlık arzusunu ifade ederken; öte yandan duygusal iniş çıkışları, kıskançlığı ve yüksek cinsel çekiciliği ifade etmektedir (Gilliath vd., 2016). Saplantılı bireyler, kişiler arası etkileşimlerinde kaygı yaşarlar, bu nedenle genellikle eşler arasında çatışmaya yol açan olumsuz geribildirim alma konusunda kaygılı hissetmeye eğilimlidirler (Carnelley vd., 2007). Ayrıca sürekli terk edilme korkusu yaşarlar ve sürekli onay ararlar (Fish vd., 2012).

Düşük kaygı ve yüksek kaçınma boyutları ise kayıtsız kaçınan bağlanma stilini ifade etmektedir (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Buna göre kayıtsız ve kaçınan bağlanan bireyler yakın ilişkiler konusunda temkinli olma eğilimindedirler. Bu bağlanma stili kapsamında başarı ve özgüven, yakın bir ilişki kurmak ve sürdürmekten daha önemlidir (Gilliath vd., 2016). Son olarak Hazan ve Shaver'ın çalışmasında (Feeney ve Noller, 1996) kaçınan bağlanma stiline karşılık gelen, yüksek kaygı ve yüksek kaçınma boyutlarına sahip bireyler korkulu bağlanma stili olarak tanımlanmaktadır. Korkuyla bağlanan bireyler yakın bir ilişki kursalar dahi, güven eksikliği nedeniyle bunu sürdüremezler. Korkuyla bağlanan bireyler, partnerleriyle arasındaki mesafeyi korumak isterler (Dewall vd., 2011).

2.2. Kişilikle İlgili Kavramsal Çerçeve

2.2.1. Kişiliğin Tanımı

Farklı kişilik araştırmacıları, kişilik kelimesini farklı şekillerde tanımlamıştır. Bunun nedeni ise kişilik kavramının psikoloji disiplinde en temel kavramlardan biri olmasından kaynaklanmaktadır (Kültür, 2006). Kişilik, bireyin karakteristik düşünce, duygu ve davranış örüntüsü ve bu örüntülerin ardında gizli veya gizli psikolojik mekanizma olarak tanımlanabilir (Funder, 1997). Cattell'e (1965/1973) göre kişilik, "bir kişinin belirli bir durumda ne yapacağı" olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca kişilik özelliklerin sözlü raporlarla ölçülebileceği ve ancak davranış ve gerçek

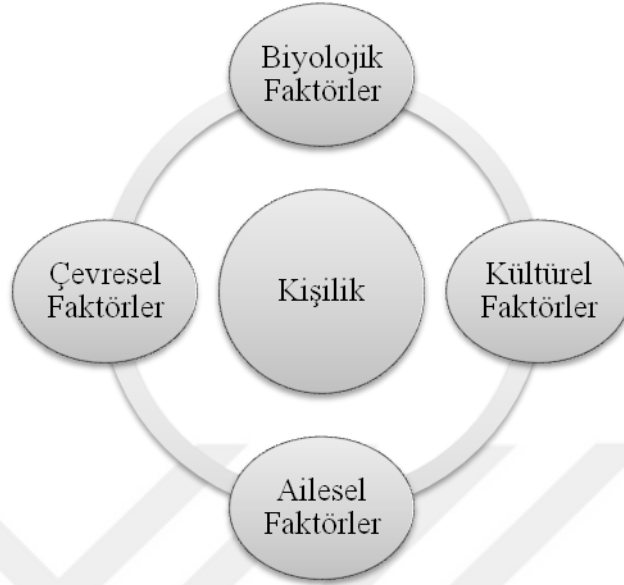
dünyadaki eylemlerin de dikkate alınması ve değerlendirilmesi gerektiğini öne sürmektedir. Ayrıca, modern tanım açısından kişilik, bireyin psikolojisinin özellikleri olarak açıklanır. Bu açıklamaya paralel olarak, kişilik zamanla değişmeyen içsel eğilimler olarak tanımlanabilir (Chamorro-Premuzic vd., 2007). Kişilik, bireyi başkalarından ayıran, kendisine has kalıplaşmış özelliklerinin toplamıdır. Başka bir ifadeyle bireyin çevresiyle ortak alan özellikleri değil onu başkalarından ayıran ve kendisine has niteliklerinin toplamıdır (İnanç ve Yerlikaya, 2012).

Başka bir tanımda kişilik, deneyimler yoluyla kişinin tutarlılığını düzenleyen, değişen psikobiyolojik sistemler sistemi olarak tanımlanmaktadır (Cloninger vd., 1993). Bu tanımdan, bu sistemin kendini yenileyebildiği, gelişmeye ve değişmeye devam ettiği çıkarılabilir. Kişilik kavramı, bir kişinin davranış kalıplarının, ilgilerinin, biyolojik ve psikolojik yapılarının ve yetkinliklerinin nasıl bir araya getirildiğini ifade etmektedir (Akiskal ve Hirschfeld, 1983). Diğer bir deyişle kişilik, kişinin yaşamında bir uyum sağlamaya yönelik davranışları ile bireyin duyuşsal, zihinsel ve fiziksel özelliklerinden oluşmaktadır. Kişilik psikologları, kişiliğin zaman ve çeşitli durumlar boyunca kişilik özelliklerinin tutarlılığı anlamına gelen 'kalıcı' ve bir kişiyi diğerlerinden ayıran psikolojik özellikler anlamına gelen 'ayırt edici' olması gerektiğini ve bu kalıcı ve ayırt edici özelliklerin, bir kişinin kendine özgü ve kalıcı özelliklerini etkileyen ve kısmen açıklayan psikolojik faktörlere "katkıda bulunması gerektiğini vurgulamaktadır (Cervone ve Pervin, 2008). Görüldüğü gibi farklı bilim adamlarına göre kişiliğin birçok farklı tanımı yapılmıştır. Her ne kadar farklı tanımlar yapılmış olsa da her tanımda bazı ortak kavramlar kullanılmıştır. Bu ortak kavramlardan hareketle kişiliğin, farklı zaman ve durumlarda benzer şekilde gözlemlenebilen, kişiden kişiye farklılık gösteren ve bireylerin belirli ve kalıcı niteliklerini açıklayan özellikler olduğu söylenebilir.

2.2.2. Kişiliği Oluşturan Faktörler

Kişiliği, kişinin hayatında belirli bir zamanda gözlemlenen davranışlarla açıklamak mümkün değildir. Dolayısıyla geçmiş izlenimlerin, mevcut çabaların ve gelecek umutlarının kişiliği oluşturduğu söylenebilir. Bireyin kişiliği, uzun zaman alan karmaşık süreçlerle şekillenir. Bu nedenle kişiliğin kişinin eylemlerinde, davranışlarında, alışkanlıklarında ve özelliklerinde gözlemlenebileceğini söylemek

mümkündür. Buradan hareketle kişiliğin oluşmasını sağlayan faktörleri 4 kategoride ele almak mümkündür (Şekil 1).

Şekil 1: Kişiliğin Oluşmasını Sağlayan Faktörler

Biyolojik Faktörler: Kişiliğin oluşmasını sağlayan en temel faktörlerden birisi biyolojik faktörlerdir yani kalıttır. Kalıtım, kromozomlar aracılığıyla annesi ve babasına ait bazı özelliklerin bireye geçmesidir (Robbins ve Judge, 2012). Kişiliğin oluşmasında kalıtsal özellikler oldukça etkin role sahiptir. Her birey kendi ailesine ait bazı irsi özellikleri taşımaktadır. Bu özellikler kimi zaman değişime uğrasa da nesiller boyu aktarılmaktadır. Kişiliğin psikolojik bazı yönleri bedensel ve zihinsel kalıtımla geçmektedir. Buna göre ağırlık, boy, iskelet yapısı, zeka durumu, direnme ve tezcanlı olma gibi bazı özelliklerin gelişmesinde kalıtımın payı yüksektir (Eroğlu, 2009).

Kültürel Faktörler: Toplumun bir ögesi olan bireyin kişilik özellikleri kalıttan nasıl etkileniyor ise benzer şekilde içerisinde yaşadığı toplumun kültüründen de etkilenmektedir. Doğum ile birlikte kişilik ve kültür arasındaki ilişki başlamaktadır. Bu nedenle hangi toplumsal yapı içerisinde dünyaya geldiği fark etmeksizin her yeni doğan kişi içerisinde doğduğu toplumun kültürel değerleri ile beraber yetişmektedir (İlbar, 1987). Her birey yaşamı boyunca içerisinde bulunduğu toplumun kültürel yapısından etkilenmektedir. Dolayısıyla bireyin ideallerini,

ilgilerini, değer yargılarını ve inançlarını kültürel yapı şekillendirmektedir (Deniz ve Erciş, 2008).

Ailesel Faktörler: Aile ortamı da bireyin kişiliğinin oluşmasında kritik role sahiptir. Nitekim kişilik gelişimi henüz çocukluk çağında öncelikle aileden etkilenmektedir. Bu etki daha sonra çevresel faktörler ve sosyalleşme ile devam etmektedir. Çocuklar bazı davranış özelliklerini anne ve babalarını örnek alarak ve taklit ederek öğrenirler (Tekin vd., 2012).

Çevresel Faktörler: Çevresel faktörler insan doğası ve davranışları üzerinde etkili olmaktadır. Bu nedenle farklı çevresel koşullarda yaşayan kişiler arasında farklılıkları bulunmaktadır. Örneğin kıyı kesimlerde ve sıcak iklimlerde yaşayan kişiler genellikle sıcakkanlı ve yumuşak başlı mizaca sahip olurken; soğuk iklimde yaşayan kişiler daha sert, donuk ve durgun mizacı sahiptirler (Zel, 2011: 16).

2.2.3. Kişilik Kuramları

Kişilik özellikleri farklı şekillerde ifade edilebildiği için kişilik özellikleri açısından farklı teoriler geliştirilmiştir; ancak bu teoriler arasında net bir fikir birliğine varılamamıştır. Her ne kadar fikir birliğine varılamamış olsa da literatürde yaygın şekilde referans verilen dört ana kişilik teorisi bulunmaktadır. Aşağıda bu teoriler ana hatlarıyla açıklanmaktadır.

Psikanalitik Kişilik Teorileri: Psikanalitik kuramın kurucusu Sigmund Freud'dur. Freud, geliştirdiği teoride kişiliğin psikolojik süreçlerine odaklanmıştır. Buna göre kişilik gelişiminde etkili olan en temel faktörlerden birisinin bireyin bilinçaltı olduğunu öne sürmüştür (İnanç ve Yerlikaya, 2012). Psikanalitik kişilik teorileri, bireyin beynini arama yöntemi olarak görülen psikanalize dayanır. Psikanaliz, insan beynini araştırma yöntemi ve aynı zamanda bir tedavi yöntemidir. Psikanaliz, normal ve patolojik insan davranışlarını anlamak için kullanılmıştır. Psikopatolojik formlar, insan kişilik gelişiminin tüm yönlerine ve her türlü insan deneyimine açıklama getirmeye çalışır (Thomas ve Segal, 2006).

Davranışsal Kişilik Teorileri: Albert Bandura ve Burrhus Frederic Skinner, davranışçılığın önde gelen iki psikologudur (Boeree, 2006). Davranışçı psikologlar,

farklı durumlarda aynı tepkilerin, bir ihtiyaç veya özelliğin bu davranışa neden olduğu anlamına gelmediğine inanırlar. Ayrıca durumun tek başına davranışı etkilemediğine, kişinin şu anki pozisyonunun ve önceki yaşamının davranışını belirleyebileceğine inanırlar (Thomas ve Segal, 2006). Davranışçılıkta, bir kişinin uyarılara tepki verdiğiğine inanılır. Bu nedenle uyarıların kontrol edilmesi durumunda kişinin de kontrol edilebileceğini belirtirler. Başka bir deyişle, insanlar mantıksız davranabilir ve sonunda mantıksız davranışlarından dolayı cezalandırılırlar. Ve bu davranışlardan sonra bir acı olduğu için insanlar mantıklı düşünürler ve mantıksız davranışlarını acıdan dolayı bırakırlar (Kohn, 1999). Bu nedenle, davranışçı kişilik teorisini savunanlara göre insanlar uyarılara tepki vererek, ardından gözlemleyerek, modelleyerek ve taklit ederek öğrenirler.

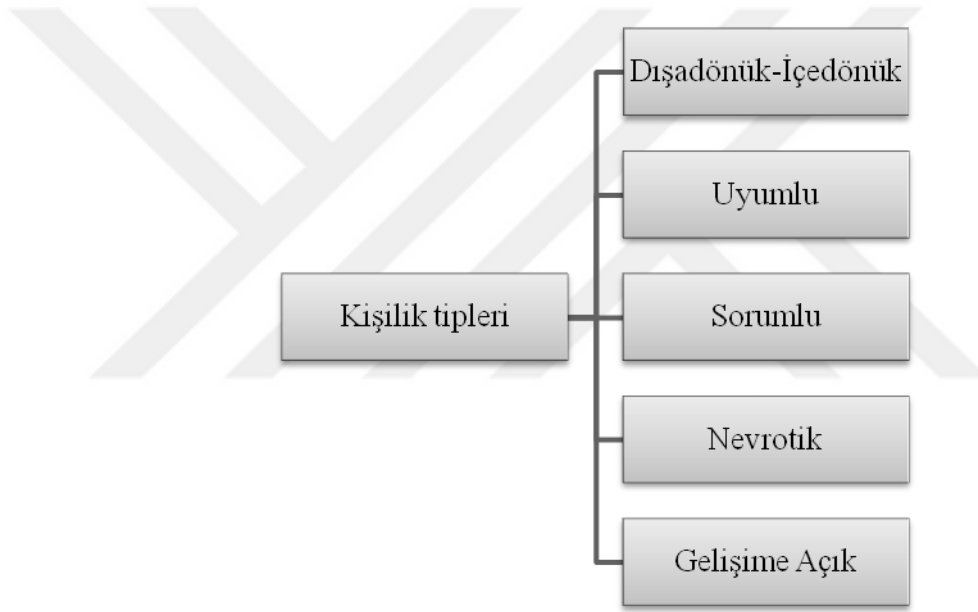
Hümanist Kişilik Teorileri: Hümanist psikoloji 1950'lerin ilk yıllarında ortaya çıkmaya başlamıştır. Davranışçı ve psikanalitik teorilerin aksine, hümanist kişilik teorilerini savunanlar kişilikte deneyim veya bilincin önemli olduğuna inanmaktadırlar. Hümanist psikologlar çalışmalarında genellikle fenomenolojik yöntemleri tercih etmektedirler. Carl Rogers ve Abraham Maslow hümanist yöntemin öncüleridir (Boeree, 2006). Özetle, hümanist kişilik teorileri hümanist psikolojiye dayanır. Hümanist psikolojide birey, özellikle gerçek ve kendini gerçekleştirmiş bir birey vurgulanır. Bireyin haysiyeti, sorumluluğu, benzersizliği ve özgürlüğü hümanist psikolojinin unsurları arasındadır (Vural, 2019).

Özellik ve Faktör Teorileri: Kişilik özellikleri fikrinin ortaya çıkışı, insan dilinin ilk ortaya çıkışına kadar gitmektedir. Buna göre korkaklık, alçakgönüllülük ve kendini beğenmişlik gibi tutumları ahlaki ya da ahlaksız her türlü davranışın temel kaynağı olarak tanımlamış; bu tutumlardaki bireysel farklılıkları fazlalık, kusur ve orta düzeyler olarak tanımlamıştır. Ancak kişilik özelliklerine yirminci yüzyılda bilimsel olarak yaklaşmıştır; Kişiliğe yönelik yeni yaklaşımların ortaya çıkışı, yeni özellik sistemlerinin keşfi, yeni psikometrik teknikler, daha küçük kişilik alanları üzerinde bir anlaşma ve kişiliği araştırmak için yeni bilimsel yollar bu dönemde meydana gelmiştir. Özellik ve faktör teorisinde iki faktöre önem verilmiştir; birincisi özelliklerin boyutsal ölçümü ve yapısı, ikincisi ise özelliklerin temel doğasıdır

(Vural, 2019). Bir kişinin davranışları, kelimeleri, cümleleri ve hatta isimleri kişilik çağrışımlarına sahip olabilir (Hofstede, 2007).

2.2.4. Kişilik Tiplerinin Sınıflandırılması

Literatürde kişilik tipleri konusunda farklı sınıflandırmalar bulunmaktadır. Ancak en yaygın sınıflandırma beş faktör kişilik modelinde belirtilen sınıflandırmadır. Bu teoriye göre kişilik beş geniş boyuttan oluşur. Her boyut bir süreklilik üzerinde var olur. Bazı insanlar her iki tarafın da en ucunda olma eğiliminde olsa da çoğu insan daha ortada bir yerdedir (Blitz vd., 2019). Bu araştırmada kişilik tipleri beş kategoride ele alınmaktadır (Şekil 2).

Şekil 2: Kişilik Tiplerinin Sınıflandırılması

Çalışmanın sıralı başlıklarında araştırma kapsamında ele alınan kişilik tipleri ana hatlarıyla açıklanmaktadır.

2.2.4.1. Dışadönük-İçedönük

İçe dönüklük ve dışa dönüklük, beş faktörlü kişilik modelini oluşturan ana kişilik boyutlarından biridir. Bu iki kişilik tipi, insanları enerjilerini nasıl aldıklarına veya harcadıklarına göre sıralanır. İçe dönükleri yeniden şarj olmak için kendi zihinlerine dönerken, dışa dönükler ise enerji ihtiyaçları için başka insanları

aramaktadır. Dışa dönük kişilik özelliğine sahip kişiler grup içerisindeki diğer kişilerle kolayca iletişim sağlayabilmektedir. Genel anlamıyla dış dünyaya daha açık duruş sergileyen dışa dönük kişiler içe dönük bireylerin aksine kişilik özellikleri sergilemektedirler (Koçiyit, 2014). İçe dönüklük olarak bilinen bir kişilik tipine sahip kişiler ise dışa dönüklerden ziyade iç düşüncelerine ve fikirlerine odaklanma konusunda daha rahat hissettirmektedir. Bu kişiler kalabalık gruplar veya kalabalıklar yerine sadece bir veya iki kişiyle vakit geçirmekten hoşlanırlar (Ellis, 2020).

Dışa dönüklük, bir dizi farklı sonuçla ilişkilendirilmiştir. Dışa dönük kişilik yapısının olumlu tarafına bakıldığında, dışa dönükler genellikle konuşkan, sosyal, eylem odaklı, hevesli, arkadaş canlısı ve olarak tanımlanır. Diğer olumlu sonuçlar arasında ise dışa dönükler diğer insanlarla daha fazla zaman geçirme, sosyal faaliyetlere daha fazla zaman ayırma ve daha fazla arkadaş edinme eğilimindedir. Olumsuz tarafında ise bazen dikkat arayan, kolayca dikkati dağılan ve yalnız zaman geçiremeyen kişiler olarak tanımlanırlar. Ayrıca dışa dönüklerin içe dönüklerden daha mutlu olma eğiliminde olduğunu ve belirli psikolojik bozukluklara daha az eğilimli olduklarını ileri sürülmektedir. Dışadönüklerin ayrıca riskli sağlık davranışları da dahil olmak üzere risk alma davranışlarına girme olasılıkları daha yüksektir. Dışa dönüklük ile ilgili genel özelliklerden bazıları şunlardır: (Lischetzke ve Eid, 2006):

- İlgi odağı olmaktan hoşlanırlar
- Grup çalışmasından hoşlanırlar
- Yalnız başına çok fazla zaman geçirerek kendini soyutlanmış hissedebilirler
- Konuşarak iletişim kurmayı severler
- Düşünceler ve duygular hakkında konuşmayı severler
- Fikir ve ilham için başkalarına ve dış kaynaklara bakarlar
- Çok sayıda, geniş ilgi alanları vardır
- Düşünmeden önce harekete geçme eğilimindedirler.

İçe dönük kişilik özeliğine sahip olan bireylerin genel özellikleri ise aşağıdaki gibi sırlanmaktadır (Ellis, 2020):

- Konsantre olmak için sessizliğe ihtiyaç duyarlar,
- Yansıtıcıdır,lar,
- Kendilerinin farkındalarlar,
- Karar vermek için zaman ayırırlar,
- Yalnızken rahat hissederler,
- Grup çalışmasını sevmezler,
- Konuşmak yerine yazmayı tercih ederler,
- Kalabalığın içinde kaldıktan sonra yorgun hisselerler,
- Çok az arkadaş edinir ama bu arkadaşlarla çok yakın ilişki kurarlar,
- Bir problemi çözmek için hayal kurar veya hayal güçlerini kullanırlar,
- Dinlenmek için kendi zihinlerine çekilirler.

2.2.4.2. Uyumlu

Uyumlu kişilik yapısına sahip olan kişiler çevresi ile iyi geçinen, birlikte çalışmaya uygun, sınırları geniş ve güven verici kişilerdir. Bu kişiler yöneticilik görevini yerine getirdiklerinde astlarına güven verir, motive eder, onlarla iletişim kurar ve ihtiyaçlarını karşılarlar (Koçiyit, 2014). Yapılan araştırmalarda uyumlu kişilik özeliğine sahip olan bireylerin başkalarını düşünme, yardımseverlik, dürüstlük, cömertlik, alçakgönüllü olma, hoşgörülü olma, rekabetten uzaklaşma, bireyler arası çatışmalardan uzak kalmak gibi özelliklere sahip oldukları; uyumluluk düzeyi düşük seviyede olan kişilerin ise her olayda tartışmaya girme, düşmanca tavır sergileme, saygısız davranma ve eleştirel bakma gibi özelliklere sahip oldukları ortaya konulmuştur (Ötken ve Cenkci, 2013; Tekin vd., 2012; Bilgin, 2017). Uyumlu kişilik yapısına sahip bireyler sosyal ortamda bulunmayı seven, yardımsever, arkadaş canlısı ve saygılı olma özellikleri ön plana çıkan kişilerdir (Cicerali, 2012).

2.2.4.3. Sorumlu

Sorumlu kişilik özeliğine sahip bireyler hem hiyerarşik yapı içinde hem de bireysel olarak her tür görevi başarıyla yerine getirme azmi içerisindedirler. Bu

kişilik yapısında azimli olma, başarılı olma güdüsü, güvenilir olma, dikkatli, kuvvetli, temkinli, planlı ve programlı olma ve sorumluluğun bilincinde olma gibi özellikler ön plandadır (Koçiyit, 2014). Yapılan araştırmalarda sorunlu kişilik yapısına sahip olan bireylerin tedbirli, dürüst, disiplinli, düzenli, yüksek görev bilincine sahip, başarı eğilimi yüksek, sorumluluk duygusuna sahip, sabırlı, azimli, sistemli, titiz, hırslı, güvenilir, başarı odaklı, dikkatli, özenli, planlı hareket eden kişiler oldukları ortaya konulmuştur. Sorumlu kişilik yapısının diğer ucunda ise; dağınık, plansız, herhangi bir amacı olmayan, güvenilirmez, gelgitler yaşayan, disiplinsiz, görev bilinci düşük, kolayca dikkati dağılan, düzensiz, başarıyı önemsemeyen, erteleyen, vurdumduymaz özelliklere sahip kişiler bulunmaktadır (Deniz ve Erciş, 2008; Günel, 2010; Tekin vd., 2012; Doğan, 2013).

2.2.4.4. Nevrotik

Nevrotizm, öfke, kaygı, öz-bilinç, sinirlilik, duygusal dengesizlik ve depresyon gibi olumsuz etkileri deneyimleme eğilimidir (Leary ve Hoyle, 2009). Yüksek düzeyde nevrozlu kişilere sahip kişiler, çevresel strese zayıf tepki verirler, sıradan durumları tehdit edici olarak yorumlarlar ve küçük hayal kırıklıklarını umutsuzca ezici olarak deneyimleyebilirler. Nevrotizm, üzüntü, karamsarlık ve duygusal dengesizlik ile karakterize edilen bir özelliktir. Bu özelliği yüksek olan bireyler, ruh hali değişimleri, kaygı, sinirlilik ve üzüntü yaşama eğilimindedir. Bu özelliği düşük olanlar daha istikrarlı ve duygusal olarak esnek olma eğilimindedir (Power ve Pluess, 2015).

Nevrotikliğin fiziksel sorunlarla ilişkisi hem doğrudan hem de dolaylıdır, çünkü nevrozlu kişiler bu koşulların gelişmesine bir kırılganlık ve aynı zamanda bunların önemini abartma eğilimi ve tedavilerine etkili bir şekilde yanıt verememe sağlar. Nevrotizm, kalp problemleri, bozulmuş bağışıklık fonksiyonu, astım, atopik egzama, irritabl bağırsak sendromu ve hatta artan ölüm riski gibi çok çeşitli fiziksel hastalıklarla ilişkilendirilebilir şekilde ilişkilidir (Widiger, 2017). Yüksek düzeyde nevrozlu kişiler, duygusal meşguliyet, tükenme ve dikkat dağınıklığı nedeniyle düşük iş performansına katkıda bulunacaktır. Nevrotikliğin fiziksel koşullar üzerindeki iki yönlü etkisine benzer şekilde, yüksek düzeyde nevrozlu kişiler, evlilik ilişkilerinde gerçek bozulmaya ve aynı zamanda, bu tür duygular için nesnel bir temel olmasa bile,

evlilikte sübjektif doyumsuzluk duygularına yol açmaktadır. Nevrotizm aynı zamanda kötü niyet, aşırı endişe, mesleki başarısızlık ve evlilik doyumsuzluğu gibi düşük yaşam kalitesiyle de ilişkilidir (Özer ve Benet-Martinez, 2006).

2.2.4.5. Gelişime Açıklık

Bu özellik, hayal gücü ve içgörü gibi özelliklere sahiptir. Bu özellikte yüksek olan insanlar da geniş bir ilgi alanına sahip olma eğilimindedir. Dünyayı ve diğer insanları merak ederler ve yeni şeyler öğrenmeye ve yeni deneyimlerin tadını çıkarmaya heveslidirler (Power ve Pluess, 2015). Bu özelliği yüksek olan insanlar daha maceracı ve yaratıcı olma eğilimindedir. Bu özelliği düşük olan insanlar genellikle çok daha gelenekseldir ve soyut düşünme ile mücadele edebilirler. Gelişime açık olma özelliği yüksek olan bireyler; çok yaratıcı, yeni şeyler denemeye açık, yeni zorluklarla mücadele etmeye odaklanmış, soyut kavramlar hakkında düşünmekten mutlu iken gelişime açık olma özelliği düşük olan bireyler ise; değişikliği sevmez, yeni şeylerden zevk almaz, yeni fikirlere direnir, çok yaratıcı olmayan, soyut veya teorik kavramları sevmeyen özelliklere sahiptir (Cherry, 2021).

2.3. Öz Yeterlik Kavramının Kuramsal Temelleri

2.3.1. Öz Yeterlik Algısı

Öz yeterlik kavramı ilk olarak Bandura (1977) tarafından yürütülen çalışmalarda, bireyin belirli standartlara göre görevleri yerine getirme konusundaki kendine inancına atıfta bulunarak açıklık getirmeyi amaçladığı bir kavramdır. Bandura, bir kişinin eylem veya davranışlarının duygularının karşılıklı etkisi ile ortaya çıktığını görmüştür ve bireylerin duygusal durumlarını, motivasyonlarını, eylemlerini ve düşünce kalıplarını kişisel ve kolektif yeterlik inançları aracılığıyla nasıl düzenlediğini araştırmıştır. Diğer bir ifade ile kişinin algılanan yeteneklerinin davranışları üzerindeki etkisini incelemiştir. Yaptığı incelemeler sonucunda insanların belirli düzeylerde görevleri yerine getirmek veya yeni şeyler öğrenmek için kendileriyle ilgili yeterlik inançları veya benlik algılarının öz yeterliliği oluşturduğunu ortaya koymuştur (Bandura, 1997). Daha sonra farklı araştırmacılar bu kavrama yeni bir tanımlama getirmeye çalışırken benzer bakış açılarını ortaya

koymuşlardır. Ancak yaptıkları sadece Bandura'nın tanımına atıfta bulunmak ve onu başka sözcüklerle anlatmak olmuştur.

Örneğin McCombs (2001), Bandura'nın tanımına atıfta bulunarak öz-yeterlik kavramını, bireyin bir görevi yerine getirebilmek için kendi yeterliliğine ilişkin görüşü olarak tanımlamıştır. Benzer şekilde, Schunk'un (2001) da yaptığı tanımlamada öz-yeterliği, kişinin belirlenmiş seviyelerde davranışları öğrenme veya gerçekleştirme yeteneklerine ilişkin inançları olarak tanımlamıştır. Pintrich ve Schunk (1996) ise başka bir tanımlamada öz-yeterlik kavramını insanların, planlanmış ödevlere ulaşmak için gereken plan ve stratejileri düzenleme ve gerçekleştirme yeteneklerine ilişkin yargıları olarak açıklamıştır. Çok benzer bir şekilde Huang ve Shanmao (1996) da kişinin kendisine verilen bir görevi yerine getirirken kendi yeteneklerini algılamasına öz yeterlik demiştir. Öz-yeterlik algısı kişinin kendine ilişkin algılarıyla da yakın ilişki içindedir. Hoy ve Spero'ya (2005) göre öz-yeterlik sadece gerçek yetkinlik düzeyi ile ilgili olmayıp, geleceğe yönelik bir yargıda yetkinlik algılarını ifade etmektedir. Huang ve Chang (1996) ise öz yeterlik algısını bir kişinin belirli bir işte veya görevde başarılı olma yeteneği olarak tanımlamaktadır.

2.3.2. Öz Yeterlik Algısının Önemi

İlk olarak Bandura (1977) tarafından tanımlanan öz yeterlik kavramının zaman içerisinde farklı alanlarda ve farklı değişkenlerle ilişkisi incelenmiş ve öz yeterlik algısının personel güçlendirme, performans, memnuniyet, stres, eğitim, liderlik ve girişimcilik gibi süreçlere yansımaları açısından önemli bir değişken olduğu kabul edilmiştir (Basım vd., 2008). Öz yeterlik algısı bireyin görev ve sorumluluklarında daha yüksek düzeyde performans seviyesine sahip olacağı inancını ve bu sorumlulukları yerine getireme inancını artırarak bireyin sarf ettiği çabayı ve sorunlarla baş etme yeteneğini etkilemektedir. Öz-yeterlik algısı, kişinin belirli bir hedefe ulaşıp ulaşılmayacağına dair sahip olduğu algı veya yargı ile ilgilidir. Dolayısıyla öz yeterlilik algısının artması bireyin sarf edeceği çabayı arttırmakta ve sorunlarla baş etme sürecini hızlandırmaktadır (Bolat, 2011).

Öz yeterlik algısı, bireyin eyleme geçme kararını ve zorluklar karşısındaki mücadele azmini yönlendirmesi açısından önemlidir. Bunun yanında öz yeterlik algısı bireyin kendisine gerçekçi ve zor hedefler seçmesini ve seçtiği bu hedeflere daha çok bağlı kalmasını sağlayarak bireysel performansını olumlu yönde etkilemektedir (Lombardo, 2006).

2.3.3. Öz Yeterliğin Kaynakları

Öz yeterlik algısı, kişinin kendine ilişkin algılarıyla yakın ilişkilidir. Dolayısıyla öz-yeterlik, bireyin geleceğe yönelik bir yargıda yetkinlik algısını ifade etmektedir (Hoy ve Spero, 2005). Bu bağlamda bireyin öz yeterlik inancının oluşmasına kaynaklık eden süreçlerin belirlenmesi önemli olmaktadır. Bireyin öz yeterlik inancının dört kaynaktan beslendiği kabul edilmektedir (Şekil 3).

Şekil 3: Öz Yeterliğin Kaynakları

Şekil 3'te de görüldüğü üzere bireyin öz yeterlik algısı dört farklı kaynaktan elde ettiği bilgilerden oluşmaktadır.

Doğrudan Deneyimler: Bir kişide güçlü bir öz yeterlik inancı oluşması, o kişinin doğrudan deneyimi ile gerçekleşecektir. Olumlu deneyimler, bir kişide gelecekte benzer durumlarla başa çıkabileceğine dair güven oluşturmaya yardımcı olmaktadır (Basım vd., 2008).

Dolaylı Yaşantılar: Dolaylı deneyim, öz yeterliği etkileyen başka bir bileşendir. Bu bileşen diğer insanların tehdit edici faaliyetlerde bulunurken olumsuz sonuç almadan gözlemlenmesidir. Dolaylı deneyim, bireyin performansını başkalarıyla karşılaştırdığında ortaya çıkmaktadır (Bandura, 1977). Diğer bir ifadeyle başkalarının başarılı veya başarısız tecrübeleri bireyin benzer etkinliklerde başarı gösterip gösteremeyeceğini yönelik yargısını etkilemektedir. Birey model aldığı davranışları ve bu davranışların sonuçlarını gözlemleyerek kendisine yönelik bir öz yeterlik inancı oluşturmaktadır (Ulusoy vd., 2011).

Sözel İkna: Bir kişinin bir etkinlikte başarı gösterip göstermeyeceğine yönelik nasihatler ve teşvikler onun öz yeterlik algısı üzerinde etkili olmaktadır. Teşvik veya telkin kullanımı, insanları bir görevi veya davranışı başarılı bir şekilde başarabileceklerine inandırabilir. Bunlara, özellikle bir bireyin yetenekleri hakkında diğer insanların ifadeleriyle ilgili olan sözlü yargılar veya sözlü iknalar denir. İnsanlar, yaşamlarında yaptıkları yorumlarla kendilerinde bazı öz-yeterlik inançları geliştirebilecek önemli karakterlere sahiptirler. Bu önemli kişilerin yaptığı bu yorumlar sözlü yargılar ya da sözlü iknalardır (Alderman, 1999). Ancak gerçeklikle ilişkisi bulunmayan teşvikler karşısında bireyin gösterdiği çabaya rağmen başarısız olması durumunda öz yeterlik inancı hızla düşmektedir (Basım vd., 2008).

Psikolojik Durum: Bireyin kaygı ve stres seviyesi onun öz yeterlik algısı üzerinde etkili olmaktadır. Psikolojik anlamda kendisini rahatsız eden kişiler bir görevi başarıyla yerine getirme konusunda daha yüksek öz yeterlik beklentisine sahip olmaktadır. Dolayısıyla bireyin sahip olduğu olumlu ruh hali onun öz yeterlik algısını güçlendirirken umutsuzluk ve depresyon gibi olumsuz duygular ise öz yeterlik algısını azaltmaktadır. Görülüğü gibi bireyin bir etkinliği gerçekleştirirken bu etkinlik konusunda geliştirdiği olumsuz düşünce ve korkular onun öz yeterlik inancının düşmesine yol açmaktadır (Kaya, 2012).

2.3.4. Öz Yeterliğin Etkilediği Süreçler

Bandura (1994) öz yeterliğin bilişsel, güdüsel, duygusal ve seçim süreçlerini etkilediğini belirtmektedir. Öz yeterliğin bilişsel süreçlere etkisi açısından değerlendirildiğinde birey açısından bir davranışın ortaya çıkması düşünce ile

başlamaktadır. Birey bir davranışı gerçekleştirmeden önce seçenekler oluşturmak için öngörülerde bulunmaktadır. Bu öngörülerini kendi deneyimlerine dayandırabileceği gibi başkalarının deneyimlerine dayandırabilmektedir. Bu ilişkilendirmenin sonrasında muhtemel sonuçlarla ilgili varsayımlarda bulunmaktadır. Bu süreç içerisinde yüksek öz yeterlik inancına sahip olan kişiler daha büyük hedeflere ulaşacağını ve daha büyük zorluklar ile baş edebileceğini düşünmektedir (Bandura, 1994). Güdüsel süreçler açısından değerlendirildiğinde ise öz yeterlik algısı bireyde motivasyon etkisi yaratmaktadır. Birey kendisini motive ederek sorunlarla ne kadar uzun süre mücadele edebileceğini ve bu sorunları çözmek için ne kadar çaba göstereceğini, muhtemel başarısızlığa nasıl direnç gösterebileceğini tasarlamaktadır. Öz yeterlik inancı düşük olan bir kişi muhtemel bir başarısızlık durumunda becerilerine olan güvenini kaybetme, pes etme veya odaklarını kaybetme gibi tepkiler de gösterirken; öz yeterlik inancı yüksek olan kişiler başarısızlık durumunda mücadele ve denemeye devam etmektedir. Duygusal süreçte ise birey öz yeterlik inancının sayesinde zorluklara nasıl tepki vereceğini bilmektedir. Yüksek öz yeterlik inancına sahip olan kişiler zorlu bir durumla karşı karşıya kaldıklarında daha sakin kalmakta, öz yeterlik inancı düşük olan kişiler ise benzer durumda çözümsüzlüğe düşmektedirler. Öz yeterlik algısının etkilediği son süreç ise seçim süreçleridir. Seçim sürecinde birey kendi isteğiyle yöneldiği alanlarda beceri ve davranış gösterme eğilimindedir. Kendisini yetersiz gördüğü bir alana yönelen öz yeterlik algısı düşük olan kişi muhtemel başarısızlık halinde yıpranmaktadır. Ancak öz yeterlik algısı yüksek olan kişi altından kalkacağını düşündüğü riskleri almakta ve kendisini yetersiz gördüğü basit işlerden dahi uzak durmaktadır (Bandura, 1994).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini genç yetişkin bireyler oluşturmaktadır. Örneklemenin tespitinde ise uygun örnekleme yöntemi kullanılmış ve 18-35 yaş aralığında yaş grubunda 269 genç yetişkin örneklem olarak belirlenmiştir.

3.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak online anket kullanılmıştır. Online anketin ilk bölümünde katılımcıların demografik özelliklerine belirlemeye yönelik sorulardan oluşan demografik bilgi formu bulunmaktadır. İkinci bölümde ise katılımcıların bağlanma stillerini belirlemek için kullanılan “Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeği”, üçüncü bölümde “Kişilik tipleri ölçeği”, dördüncü bölümde de “Genel özyeterlik algısı ölçeği” bulunmaktadır.

Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeği: Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeği, Hazan ve Shaver (1987) tarafından geliştirilmiş ve Kesebir vd. (2012) tarafından Türkçe uyarlama çalışması gerçekleştirilmiştir. Söz konusu ölçek 18 maddeden oluşmakta ve üç boyut içermektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmasında boyutlarının güvenilirlik katsayılarının güvenli bağlanma boyutu için $\alpha=0.72$, kaçınan bağlanma boyutu için $\alpha=0.82$ ve kaygılı/ikircikli bağlanma boyutu için $\alpha=0.85$ olarak belirlendiği bildirilmiştir (Kesebir vd., 2012).

Eysenck Kişilik Anketi: Ölçek, Eysenck Kişilik anketi ve aynı anketin kısa formunun (48 madde) tekrar incelenmesi neticesinde Francis ve arkadaşları tarafından 1992 yılında geliştirilmiştir. Ölçek 24 sorudan oluşmakta ve kişiliğin 3 ana boyutunu değerlendirmeyi hedeflemektedir. Bunlar; dışa dönüklük, nörotisizm ve psikotisizmdir. Birde geçerliliğini kontrol etmek için yalan alt ölçeği bulunmaktadır. Sorular; Evet (1) ve Hayır (0) şeklinde olup, her bir alt boyut 6 madde ile değerlendirilmektedir. Her bir kişilik özelliğinden alınabilecek puan 0 ile 6 arasında değişiklik göstermektedir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları

Karancı ve arkadaşları (2007) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları şu şekildedir: nörotisizm .78, dışa dönüklük .65, psikotisizm .42 ve yalan .64'tür. Test tekrar test tutarlılığı ise; nörotisizm .82, dışa dönüklük .84, psikotisizm .69 ve yalan .69 olarak hesaplanmıştır.

Genel Özyeterlilik Ölçeği: İlk olarak Jerusalem ve Schwarzer tarafından (1979) geliştirilmiştir. Tayfur (2006) tarafından güvenilirlik analizi yapılmış olup ölçeğin Cronbach's Alfa değeri .88 olarak hesaplanmıştır. Aypay (2009) tarafından ölçek Türkçeye uyarlanmıştır. Aypay (2009) tarafından yapılan çalışmada ölçeğin Türkçe formunun Cronbach's alfa değeri .83 olarak hesaplanmıştır.

3.3. Verilerin Analizi

Çalışmadan elde edilen veriler SPSS 21.0 paket programı ile analiz edildi. Tanımlayıcı istatistikler olarak ortalama, standart sapma ve yüzde değerler verildi. Normal dağılıma sahip iki parametreden oluşan değişkenlere ilişkin karşılaştırmalarda bağımsız örneklem t testi, normal dağılıma sahip olmayanlarda Mann Whitney U test; normal dağılıma sahip olan ikiden fazla parametreliliğe ilişkin karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi, normal dağılıma sahip olmayanlarda Kruskal Wallis-H testi; sürekli değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için de Spearman's korelasyon analizi kullanıldı. Elde edilen sonuçlar %95 ($p < 0.05$) anlamlılık düzeyinde değerlendirildi.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Değişkenlere Yönelik Betimsel Bulgular

Çalışmaya toplam 269 kişi katılmış olup bunların 188'i (%69.9) kadın, 81'i (%30.1) erkektir. Katılımcıların 165'i (%61.3) bekar, 101'i (%37.5) evli iken 3 katılımcı (%1.1) ise eşinde boşanmıştı. Çalışmaya katılanların 108'i (%40.1) 25-30 yaş arasında iken 96'sı (%35.7) 30-35, 65'i (%24.2) de 18-24 yaş arasında idi. Katılımcılardan 108'i (%40.1) iki kardeş, 82'si (%30.5) üç kardeş, 38'i (%14.1) dört kardeş, 28'i (%10.4) beş ve daha fazla kardeş iken 13'ü (%4.8) ise tek çocuk olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların 175'i (%65.1) lisans, 44'ü (%16.4) lisansüstü, 42'si (%15.6) lise, 4'ü (%1.5) ortaokul, 4'ü de (%1.5) ilkokul mezunu idi. Katılımcıların 133'ü (%49.4) ailesiyle birlikte, 54'ü (%20.1) eşi ve çocuklarıyla, 31'i (%11.5) yalnız, 30'u (%11.2) eşiyile birlikte, 9'u (%3.3) annesiyle birlikte, 7'si (%2.6) arkadaşıyla, 3'ü (%1.1) sevgilisiyle, 1'i (%0.4) babasıyla, 1'i de yakın akrabasıyla yaşadığını ifade etmiştir. Katılımcılardan 179'u (%66.5) çekirdek ailede, 77'si (%28.6) geniş ailede, 11'i (%4.7) boşanmış ailede, 2'si de (%0.7) evlat edinilmiş ailede büyüdüğünü bildirmiştir. Katılımcılardan 239'u (%88.8) çocukluk veya gençlik döneminde annesinden sevgi gördüğünü, 30'u (%11.2) ise görmediğini ifade etmiştir. Katılımcılardan 208'i (%77.3) çocukluk veya gençlik döneminde annesinden sevgi gördüğünü, 61'i (%22.7) ise görmediğini ifade etmiştir. Katılımcılardan 96'sı (%35.7) annesinden, 75'i (%27.9) babasından fiziksel veya sözel şiddet gördüğünü bildirmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

Değişkenler	N	%
Cinsiyet		
Kadın	188	69.9
Erkek	81	30.1
Medeni Durum		
Bekar	165	61.3
Evli	101	37.5
Boşanmış	3	1.1
Yaş		
18-24	65	24.2
25-30	108	40.1
30-35	96	35.7
Kardeş Sayısı		
Tek çocuğum	13	4.8
İki kardeş	108	40.1
Üç kardeş	82	30.5
Dört kardeş	38	14.1
Beş ve daha fazla kardeş	28	10.4
Öğrenim Durumu		
İlkokul	4	1.5
Ortaokul	4	1.5
Lise	42	15.6
Üniversite	175	65.1
Lisansüstü	44	16.4
Kiminle yaşıyorsunuz?		
Yalnız	31	11.5
Eşim ve çocuklarımla	54	20.1
Eşimle birlikte	30	11.2
Ailemle	133	49.4
Annemle birlikte	9	3.3
Babamla birlikte	1	0.4
Sevgilimle	3	1.1
Arkadaşımle	7	2.6
Yakın akrabalarımla	1	0.4
Aile Tipi		
Çekirdek aile	179	66.5
Geniş aile	77	28.6
Boşanmış aile	11	4.1
Evlat edinilme	2	0.7
Anneden Sevgi Görme		
Hayır	30	11.2
Evet	239	88.8
Babadan Sevgi Görme		
Hayır	61	22.7
Evet	208	77.3
Anneden Şiddet (Fiziksel ve Psikolojik)		
Hayır	173	64.3
Evet	96	35.7
Babadan Şiddet (Fiziksel ve Psikolojik)		
Hayır	194	72.1
Evet	75	27.9

4.2. Bağlanma Tarzları İlişkin Bulgular

Katılımcıların erişkin bağlanma ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar dikkate alındığında güvenli bağlanma (0.55 ± 0.26) düzeyinin en yüksek, kararsız-kaygılı bağlanma düzeyinin (0.36 ± 0.28) ise en düşük olduğu görülmüştür (Tablo 2).

Tablo 2. Katılımcıların bağlanma tarzları

	N	\bar{X}	SS (\pm)
Güvenli Bağlanma	268	.55	.26
Kaçıngan Bağlanma	269	.50	.28
Kararsız-Kaygılı Bağlanma	269	.36	.28

Katılımcıların cinsiyetine göre bağlanma tarzlarında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız örneklem t testi neticesinde erkeklerin güvenli bağlanma düzeyinin kadınlara göre anlamlı şekilde yüksek ($p < 0.001$), kadınların ise kaçıngan bağlanma düzeylerinin erkeklere göre anlamlı şekilde yüksek olduğu ($p < 0.05$) görülmüş olup kaygılı-kararsız bağlanma açısından gruplar arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcıların cinsiyetine göre bağlanma tarzlarının karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS (\pm)	t	p
Güvenli_Bağlanma	Kadın	187	.51	.26	-4.102	.000**
	Erkek	81	.65	.24		
Kaçıngan_Bağlanma	Kadın	188	.53	.28	2.251	.025*
	Erkek	81	.44	.26		
Kararsız_Kaygılı_Bağlanma	Kadın	188	.35	.28	-.459	.647
	Erkek	81	.37	.27		

* $p < .05$, ** $p < .001$

Katılımcıların medeni durumuna göre bağlanma tarzlarında farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapmış olduğumuz Kruskal Wallis-H testi neticesinde güvenli bağlanma tarzında gruplar arasında anlamlı fark olduğu ($p < 0.05$) görülmüştür. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Mann Whitney U test sonucunda da eşinden boşanmış olanlar ile bekar ve evli olanlar arasında olduğu, eşinden boşanmış olan katılımcıların güvenli bağlanma düzeyinin anlamlı şekilde düşük olduğu tespit edilmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Katılımcıların medeni durumuna göre bağlanma tarzlarının karşılaştırılması

	Medeni Durum	N	\bar{X}	SS (\pm)	χ^2	p
Güvenli Bağlanma	Bekar	164	.54	.25	7.686	.021*
	Evli	101	.59	.28		
	Eşinden boşanmış	3	.22	.09		
Kaçınan Bağlanma	Bekar	165	.52	.27	3.501	.174
	Evli	101	.46	.28		
	Eşinden boşanmış	3	.61	.09		
Kararsız-Kaygılı Bağlanma	Bekar	165	.37	.29	4.005	.135
	Evli	101	.32	.25		
	Eşinden boşanmış	3	.66	.44		

* $p < .05$

Katılımcıların yaşına göre bağlanma tarzlarında farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi neticesinde yaşa göre bağlanma tarzlarında anlamlı bir fark olmadığı ($p > 0.05$) görüldü (Tablo 5).

Tablo 5. Katılımcıların yaşına göre bağlanma tarzlarının karşılaştırılması

	Yaş	N	\bar{X}	SS (\pm)	F	p
Güvenli_Bağlanma	18-24	64	.55	.25	.073	.929
	25-30	108	.56	.26		
	30-35	96	.55	.28		
Kaçınan_Bağlanma	18-24	65	.52	.28	.469	.626
	25-30	108	.48	.28		
	30-35	96	.51	.27		
Kararsız_Kaygılı_Bağlanma	18-24	65	.33	.27	1.087	.339
	25-30	108	.39	.28		
	30-35	96	.35	.27		

Katılımcıların kardeş sayısına göre bağlanma tarzlarında farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H testi neticesinde kardeş sayısının bağlanma tarzlarında anlamlı farklılığa neden olmadığı ($p > 0.05$) görüldü (Tablo 6).

Tablo 6. Katılımcıların kardeş sayısına göre bağlanma tarzlarının karşılaştırılması

	Kardeş Sayısı	N	\bar{X}	SS (\pm)	χ^2	p
Güvenli Bağlanma	Tek Çocuğum	13	.47	.23	4.322	.364
	İki kardeş	107	.59	.26		
	Üç kardeş	82	.54	.28		
	Dört kardeş	38	.52	.24		
	Beş ve daha fazla kardeş	28	.57	.27		
Kaçınan Bağlanma	Tek Çocuğum	13	.51	.26	.724	.948
	İki kardeş	108	.50	.28		
	Üç kardeş	82	.49	.30		
	Dört kardeş	38	.53	.24		
	Beş ve daha fazla kardeş	28	.50	.24		
Kararsız-Kaygılı Bağlanma	Tek Çocuğum	13	.33	.29	4.101	.393
	İki kardeş	108	.34	.26		
	Üç kardeş	82	.41	.29		
	Dört kardeş	38	.32	.26		
	Beş ve daha fazla kardeş	28	.35	.30		

Katılımcıların öğrenim durumuna göre bağlanma tarzlarında farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H testi neticesinde öğrenim durumunun bağlanma tarzlarında anlamlı bir farklılığa neden olmadığı ($p>0.05$) görülmüştür (Tablo 7).

Tablo 7. Katılımcıların öğrenim durumuna göre bağlanma tarzlarının karşılaştırılması

	Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	SS (\pm)	χ^2	p
Güvenli_Bağlanma	İlkokul	4	.58	.39	4.406	.354
	Ortaokul	4	.75	.16		
	Lise	42	.50	.24		
	Üniversite	174	.55	.27		
	Lisansüstü	44	.59	.24		
Kaçınan_Bağlanma	İlkokul	4	.66	.13	7.526	.111
	Ortaokul	4	.50	.23		
	Lise	42	.60	.24		
	Üniversite	175	.48	.29		
	Lisansüstü	44	.47	.27		
Kararsız_Kaygılı_Bağlanma	İlkokul	4	.45	.39	1.911	.752
	Ortaokul	4	.41	.28		
	Lise	42	.41	.30		
	Üniversite	175	.35	.27		
	Lisansüstü	44	.34	.27		

Katılımcıların içinde büyüdükleri aile tipine göre bağlanma tarzlarında farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan Kruskal Wallis-H testi neticesinde kararsız-kaygılı bağlanmada anlamlı farklılık saptanmıştır ($p<0.05$). Farklılığın hangi

gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Mann Whitney U test sonucunda çekirdek ailede büyüyenler ile geniş ailede büyüyenler arasında ve geniş ailede büyüyenler lehine; çekirdek ailede büyüyenler ile evlat edinilmiş ailede büyüyenler arasında ve evlat edinilmiş olanlar lehine; geniş ailede büyüyenler ile evlat edinilmiş ailede büyüyenler arasında ve evlat edinilmiş katılımcılar lehine olduğu görülmüştür (Tablo 8).

Tablo 8. Katılımcıların içinde büyüdükleri aile tipine göre bağlanma tarzlarının karşılaştırılması

	Aile Tipi	N	\bar{X}	SS (\pm)	χ^2	p
Güvenli_Bağlanma	Çekirdek aile	178	.54	.26	2.822	.420
	Geniş aile	77	.58	.28		
	Boşanmış aile	11	.59	.23		
	Evlat Edinilme	2	.33	.23		
Kaçınan_Bağlanma	Çekirdek aile	179	.50	.28	1.357	.716
	Geniş aile	77	.51	.27		
	Boşanmış aile	11	.51	.25		
	Evlat Edinilme	2	.75	.35		
Kararsız_Kaygılı_Bağlanma	Çekirdek aile	179	.33	.26	11.976	.007*
	Geniş aile	77	.42	.29		
	Boşanmış aile	11	.30	.29		
	Evlat Edinilme	2	1.00	.00		

* $p < .05$

Katılımcıların çocukluk ve gençlik dönemlerinde annelerinden sevgi görüp görmemelerine göre bağlanma tarzlarında farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan Mann Whitney U test neticesinde annesinden sevgi gördüğünü ifade eden katılımcıların güvenli bağlanma düzeylerinin sevgi görmediğini ifade edenlere göre anlamlı şekilde yüksek ($p < 0.001$), kaçınan bağlanma ($p < 0.05$) ve kararsız-kaygılı bağlanma düzeylerinin ($p < 0.001$) ise anlamlı şekilde düşük olduğu görülmüştür (Tablo 9).

Tablo 9. Katılımcıların çocukluk ve gençlik döneminde annelerinden sevgi görüp görmemelerine göre bağlanma tarzlarının karşılaştırılması

	Anne Sevgi	N	\bar{X}	SS (\pm)	U	p
Güvenli Bağlanma	Evet	239	.58	.25	2049.500	.000**
	Hayır	30	.37	.28		
Kaçınan Bağlanma	Evet	239	.48	.27	2355.000	.002*
	Hayır	30	.66	.25		
Kararsız-Kaygılı Bağlanma	Evet	239	.34	.27	2174.000	.000**
	Hayır	30	.53	.27		

* p<.05 ** p<.001

Katılımcıların çocukluk ve gençlik döneminde babalarından sevgi görüp görmemelerine göre bağlanma tarzlarında farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan bağımsız örneklem t testi neticesinde babasından sevgi gören katılımcıların güvenli bağlanma düzeylerinin anlamlı şekilde yüksek, kaçınan bağlanma ve kararsız-kaygılı bağlanma düzeylerinin ise anlamlı şekilde düşük olduğu (p<0.05) görülmüştür (Tablo 10).

Tablo 10. Katılımcıların çocukluk ve gençlik döneminde babalarından sevgi görüp görmemelerine göre bağlanma tarzlarının karşılaştırılması

	Baba Sevgi	N	\bar{X}	SS (\pm)	t	p
Güvenli_Bağlanma	Evet	207	.58	.26	2.993	.003*
	Hayır	61	.46	.27		
Kaçınan_Bağlanma	Evet	208	.48	.28	-2.756	.006*
	Hayır	61	.59	.25		
Kararsız_Kaygılı_Bağlanma	Evet	208	.33	.27	-2.641	.009*
	Hayır	61	.44	.28		

* p<.05

Katılımcıların annelerinden sözel ve fiziksel şiddet görüp görmemelerine göre bağlanma tarzlarında farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan bağımsız örneklem t testi neticesinde annelerinden şiddet gördüğünü ifade eden katılımcıların kaçınan bağlanma ve kararsız-kaygılı bağlanma düzeylerinin annelerinden şiddet görmediğini ifade eden katılımcılara göre anlamlı şekilde yüksek olduğu (p<0.05) görüldü (Tablo 11).

Tablo 11. Katılımcıların annelerinden sözel ve fiziksel şiddet görüp görmemelerine göre bağlanma tarzlarının karşılaştırılması

	Anneden Şiddet	N	\bar{X}	SS (\pm)	t	p
Güvenli_Bağlanma	Evet	95	.53	.29	-1.243	.215
	Hayır	173	.57	.25		
Kaçınan_Bağlanma	Evet	96	.56	.26	2.524	.012*
	Hayır	173	.47	.28		
Kararsız_Kaygılı_Bağlanma	Evet	96	.41	.27	2.215	.028*
	Hayır	173	.33	.28		

* p<.05

Katılımcıların babalarından sözel ve fiziksel şiddet görüp görmemelerine göre bağlanma tarzlarında farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız örneklem t testi neticesinde babasından sözel veya fiziksel şiddet gördüğünü ifade eden katılımcıların kaçınan bağlanma (p<0.05) ve kararsız-kaygılı bağlanma (p<0.001) düzeylerinin anlamlı şekilde yüksek, güvenli bağlanma düzeylerinin ise anlamlı şekilde düşük olduğu (p<0.05) görülmüştür (Tablo 12).

Tablo 12. Katılımcıların babalarından sözel ve fiziksel şiddet görüp görmemelerine göre bağlanma tarzlarının karşılaştırılması

	Babadan Şiddet	N	\bar{X}	SS (\pm)	t	p
Güvenli_Bağlanma	Evet	74	.49	.28	-2.415	.016*
	Hayır	194	.58	.25		
Kaçınan_Bağlanma	Evet	75	.59	.24	3.367	.001*
	Hayır	194	.47	.28		
Kararsız_Kaygılı_Bağlanma	Evet	75	.47	.25	4.217	.000**
	Hayır	194	.31	.28		

* p<.05 ** p<.001

4.3. Kişilik Tiplerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların kişilik tipleri ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar Tablo 13’de görülmektedir. Buna göre çalışmaya katılanların dışa dönüklük düzeyleri diğer kişilik tiplerine göre daha yüksek (3.98 ± 1.98), psikotisizm düzeyleri (1.62 ± 1.21) daha düşüktür.

Tablo 13. Katılımcıların kişilik tipleri ölçeğinden elde ettikleri ortalama puanlar

	N	\bar{X}	SS (\pm)
Dışa Dönüklük	269	3.98	1.98
Yalan	269	3.63	1.68
Nörotisizm	269	3.28	1.96
Psikotisizm	269	1.62	1.21

Katılımcıların cinsiyetine göre kişilik tiplerinde farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan bağımsız örneklem t testi neticesinde kadınların erkeklere göre yalan ve nörotisizm ($p < 0.05$), erkeklerin ise kadınlara göre psikotisizm düzeylerinin anlamlı şekilde yüksek olduğu ($p < 0.001$) görüldü (Tablo 14).

Tablo 14. Katılımcıların cinsiyetine göre kişilik tiplerinin karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS (\pm)	t	p
Dışa Dönüklük	Kadın	188	3.90	2.01	-1.000	.318
	Erkek	81	4.17	1.88		
Yalan	Kadın	188	3.84	1.64	3.089	.002*
	Erkek	81	3.16	1.69		
Nörotisizm	Kadın	188	3.47	2.00	2.520	.012*
	Erkek	81	2.82	1.80		
Psikotisizm	Kadın	188	1.44	1.11	-3.735	.000**
	Erkek	81	2.03	1.33		

Katılımcıların medeni durumuna göre kişilik tiplerinde farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan Kruskal Wallis-H testi neticesinde medeni durumun kişilik tiplerinde anlamlı bir farklılığa neden olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$) (Tablo 15).

Tablo 15. Katılımcıların medeni durumuna göre kişilik tiplerinin karşılaştırılması

	Medeni Durum	N	\bar{X}	SS (\pm)	χ^2	p
Dışa_Dönüklük	Bekar	165	3.77	2.00	5.666	.059
	Evli	101	4.33	1.91		
	Eşinden boşanmış	3	4.00	1.73		
Yalan	Bekar	165	3.50	1.62	3.730	.155
	Evli	101	3.81	1.75		
	Eşinden boşanmış	3	4.66	1.52		
Nörotisizm	Bekar	165	3.38	1.88	2.295	.317
	Evli	101	3.08	2.05		
	Eşinden boşanmış	3	4.33	2.88		
Psikotisizm	Bekar	165	1.71	1.21	3.825	.148
	Evli	101	1.50	1.20		
	Eşinden boşanmış	3	.66	1.15		

Katılımcıların yaşına göre kişilik tiplerinde farklılaşma olup olmadığını tespit etmek için yapılan tek yönlü varans analizi (One Way ANOVA) neticesinde yalan ve nörotisizm altboyutlarında anlamlı fark olduğu ($p < 0.05$) görülmüştür (Tablo 16). Farklılığın hangi yaş grupları arasında olduğunu belirlemek için Post-Hoc (Tukey LSD) analizi yapılmıştır. Bu analiz neticesinde yalan altboyutundaki farklılığın 30-35 yaş arasındaki katılımcılar ile 18-24 ve 25-30 yaş arasındaki katılımcılar arasında olduğu, 30-35 yaş arasındaki katılımcıların yalan düzeyinin anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Nörotisizm altboyutundaki farklılığın 30-35 yaş arasındaki katılımcılarla 18-24 ve 25-30 yaş grubundaki katılımcılar arasında olduğu, 30-35 yaş arasındaki katılımcıların nörotisizm düzeyinin anlamlı şekilde düşük olduğu görülmüştür.

Tablo 16. Katılımcıların yaşına göre kişilik tiplerinin karşılaştırılması

	Yaş	N	\bar{X}	SS (\pm)	F	p
Dışa Dönüklük	18-24	65	3.78	2.07	1.255	.287
	25-30	108	3.88	1.94		
	30-35	96	4.23	1.94		
Yalan	18-24	65	3.24	1.60	4.421	.013*
	25-30	108	3.53	1.61		
	30-35	96	4.01	1.75		
Nörotisizm	18-24	65	3.53	1.86	3.989	.020*
	25-30	108	3.52	1.90		
	30-35	96	2.83	2.03		
Psikotisizm	18-24	65	1.90	1.30	2.392	.093
	25-30	108	1.50	1.12		
	30-35	96	1.56	1.23		

* $p < .05$

Katılımcıların kardeş sayısına göre kişilik tiplerinde farklılık olup olmadığını belirlemek için Kruskal Wallis-H testi yapılmıştır. Yapılan istatistiksel analiz neticesinde kardeş sayısının kişilik tiplerinde anlamlı farklılığa yol açmadığı görüldü ($p > 0.05$) (Tablo 17).

Tablo 17. Katılımcıların kardeş sayısına göre kişilik tiplerinin karşılaştırılması

	Kardeş Sayısı	N	\bar{X}	SS (\pm)	χ^2	p
Dışa Dönüklük	Tek Çocuğum	13	2.69	2.32	5.016	.286
	İki kardeş	108	4.04	1.99		
	Üç kardeş	82	3.97	1.96		
	Dört kardeş	38	4.07	2.01		
	Beş ve daha fazla kardeş	28	4.28	1.62		
Yalan	Tek Çocuğum	13	3.61	2.02	4.154	.386
	İki kardeş	108	3.48	1.67		
	Üç kardeş	82	3.64	1.61		
	Dört kardeş	38	4.15	1.49		
	Beş ve daha fazla kardeş	28	3.50	1.93		
Nörotisizm	Tek Çocuğum	13	2.76	1.58	3.056	.548
	İki kardeş	108	3.16	1.96		
	Üç kardeş	82	3.52	2.02		
	Dört kardeş	38	3.39	1.98		
	Beş ve daha fazla kardeş	28	3.10	1.93		
Psikotisizm	Tek Çocuğum	13	1.30	1.03	6.672	.154
	İki kardeş	108	1.80	1.18		
	Üç kardeş	82	1.40	1.07		
	Dört kardeş	38	1.55	1.46		
	Beş ve daha fazla kardeş	28	1.82	1.36		

Katılımcıların öğrenim durumuna göre kişilik tiplerinde farklılık olup olmadığını belirlemek için Kruskal Wallis-H testi yapılmıştır. Yapılan istatistiksel

analiz neticesinde nörotisizm altboyutunda anlamlı fark olduğu görüldü ($p<0.05$) (Tablo 18). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Mann Whitney U test sonucunda lise mezunları ile ortaokul, üniversite ve lisansüstü mezunları arasında olduğu, lise mezunlarının nörotisizm düzeyinin anlamlı şekilde daha yüksek olduğu görüldü.

Tablo 18. Katılımcıların öğrenim durumu göre kişilik tiplerinin karşılaştırılması

	Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	SS (\pm)	χ^2	p
Dışa_Dönüklük	İlkokul	4	3.75	2.62	8.012	.091
	Ortaokul	4	6.00	.00		
	Lise	42	3.83	2.04		
	Üniversite	175	3.89	1.99		
	Lisansüstü	44	4.36	1.81		
Yalan	İlkokul	4	4.25	1.70	4.717	.318
	Ortaokul	4	5.25	.95		
	Lise	42	3.64	1.76		
	Üniversite	175	3.58	1.73		
	Lisansüstü	44	3.63	1.38		
Nörotisizm	İlkokul	4	3.00	2.44	12.064	.017*
	Ortaokul	4	1.50	1.91		
	Lise	42	4.14	1.66		
	Üniversite	175	3.14	2.01		
	Lisansüstü	44	3.20	1.77		
Psikotisizm	İlkokul	4	1.75	1.50	1.419	.841
	Ortaokul	4	2.25	1.50		
	Lise	42	1.73	1.26		
	Üniversite	175	1.58	1.18		
	Lisansüstü	44	1.61	1.27		

* $p<.05$

Katılımcıların içinde büyüdükleri aile tipinin kişilik tipinde farklılığa neden olup olmadığını tespit etmek için yapılan Kruskal Wallis-H testi neticesinde aile tipinin kişilik tipinde anlamlı bir farklılığa neden olmadığı saptandı ($p>0.05$) (Tablo 19).

Tablo 19. Katılımcıların büyüdüğü aile tipine göre kişilik tiplerinin karşılaştırılması

	Aile Tipi	N	\bar{X}	SS (\pm)	χ^2	p
Dışa Dönüklük	Çekirdek aile	179	3.94	2.03	.440	.932
	Geniş aile	77	4.12	1.84		
	Boşanmış aile	11	3.72	2.19		
	Evlat Edinilme	2	4.00	1.41		
Yalan	Çekirdek aile	179	3.72	1.68	7.278	.064
	Geniş aile	77	3.59	1.71		
	Boşanmış aile	11	2.45	1.03		
	Evlat Edinilme	2	4.00	1.41		
Nörotisizm	Çekirdek aile	179	3.18	1.94	6.057	.109
	Geniş aile	77	3.49	2.01		
	Boşanmış aile	11	2.90	1.81		
	Evlat Edinilme	2	6.00	.00		
Psikotisizm	Çekirdek aile	179	1.61	1.22	1.127	.770
	Geniş aile	77	1.62	1.21		
	Boşanmış aile	11	1.90	1.22		
	Evlat Edinilme	2	1.00	1.41		

Katılımcıların çocukluk ve gençlik döneminde annelerinden sevgi görüp görmemelerine göre kişilik tiplerinde farklılık olup olmadığını belirlemek için Mann Whitney U test uygulandı. Yapılan analiz neticesinde çocukluk ve gençlik döneminde annesinden sevgi gördüğünü ifade eden katılımcıların dışa dönüklük düzeyinin anlamlı şekilde yüksek ($p<0.05$), nörotisizm düzeylerinin ise annesinden sevgi görmeyenlere göre anlamlı şekilde düşük olduğu ($p<0.05$) görülmüştür (Tablo 20).

Tablo 20. Katılımcıların çocukluk veya gençlik döneminde annelerinden sevgi görüp görmemelerine göre kişilik tiplerinin karşılaştırılması

	Anne Sevgi	N	\bar{X}	SS (\pm)	U	p
Dışa_Dönüklük	Evet	239	4.07	1.94	2760.000	.036*
	Hayır	30	3.30	2.11		
Yalan	Evet	239	3.66	1.63	3374.500	.595
	Hayır	30	3.40	2.02		
Nörotisizm	Evet	239	3.15	1.89	2330.000	.002*
	Hayır	30	4.26	2.22		
Psikotisizm	Evet	239	1.66	1.22	3055.000	.175
	Hayır	30	1.33	1.12		

* $p<.05$

Katılımcıların çocukluk veya gençlik yıllarında babalarından sevgi görüp görmemelerine göre kişilik tiplerinde farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapmış olduğumuz bağımsız örneklem t testi sonucunda gruplar arasında anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 21).

Tablo 21. Katılımcıların çocukluk veya gençlik döneminde babalarından sevgi görüp görmemelerine göre kişilik tiplerinin karşılaştırılması

	Baba Sevgi	N	\bar{X}	SS (\pm)	t	p
Dışa_Dönüklük	Evet	208	4.08	1.95	1.498	.135
	Hayır	61	3.65	2.04		
Yalan	Evet	208	3.65	1.64	.413	.680
	Hayır	61	3.55	1.83		
Nörotisizm	Evet	208	3.18	1.92	-1.543	.124
	Hayır	61	3.62	2.06		
Psikotisizm	Evet	208	1.60	1.20	-.466	.641
	Hayır	61	1.68	1.27		

Katılımcıların annelerinden sözel veya fiziksel şiddet görüp görmemelerinin kişilik tiplerinde farklılığa neden olup olmadığını tespit etmek için yapılan bağımsız örneklem t testi neticesinde annesinden sözel veya fiziksel şiddet gördüğünü ifade eden katılımcıların nörotisizm düzeyinin anlamlı şekilde yüksek olduğu ($p<0.05$) görülmüştür (Tablo 22).

Tablo 22. Katılımcıların annelerinden sözel veya fiziksel şiddet görüp görmemelerine göre kişilik tiplerinin karşılaştırılması

	Anneden Şiddet	N	\bar{X}	SS (\pm)	t	p
Dışa_Dönüklük	Evet	96	3.8229	1.97	-1.024	.307
	Hayır	173	4.08	1.98		
Yalan	Evet	96	3.37	1.71	-1.903	.058
	Hayır	173	3.78	1.64		
Nörotisizm	Evet	96	3.69	1.97	2.611	.010*
	Hayır	173	3.05	1.92		
Psikotisizm	Evet	96	1.75	1.25	1.261	.209
	Hayır	173	1.55	1.19		

* $p<0.05$

Katılımcıların babalarından sözel veya fiziksel şiddet görüp görmemelerinin kişilik tiplerinde farklılığa neden olup olmadığını tespit etmek için yapılan bağımsız örneklem t testi neticesinde babasından sözel veya fiziksel şiddet gördüğünü ifade

eden katılımcıların yalan kişilik tipi düzeylerinin anlamlı şekilde düşük, nörotisizm kişilik tipi düzeyinin ise anlamlı şekilde yüksek olduğu görüldü (Tablo 23)

Tablo 23. Katılımcıların babalarından sözel veya fiziksel şiddet görüp görmemelerine göre kişilik tiplerinin karşılaştırılması

	Babadan Şiddet	N	\bar{X}	SS (\pm)	t	p
Dışa_Dönüklük	Evet	75	3.72	1.89	-1.387	.167
	Hayır	194	4.09	2.00		
Yalan	Evet	75	3.30	1.78	-2.006	.046*
	Hayır	194	3.76	1.62		
Nörotisizm	Evet	75	3.96	1.87	3.594	.000**
	Hayır	194	3.02	1.93		
Psikotisizm	Evet	75	1.73	1.28	.911	.363
	Hayır	194	1.58	1.18		

* p<.05 ** p<.001

4.4. Genel Özyeterlilik Düzeyine İlişkin Bulgular

Özyeterlilik düzeylerini belirlemek için kullanılan ölçek 10 sorudan oluşmakta olup ölçekten alınabilecek puanlar 1-40 arasında değişmektedir. Katılımcılar ölçekten ortalama 30.53 ± 6.74 puan elde etmiş olup bu da genel özyeterlilik düzeylerinin iyi olduğunu göstermektedir (Tablo 24).

Tablo 24. Katılımcıların genel özyeterlilik ölçeğinden elde ettikleri ortalama puan

	N	\bar{X}	Ss (\pm)
GENEL ÖZYETERLİLİK	269	30.53	6.74

Katılımcıların cinsiyetine göre genel özyeterlilik düzeylerinde farklılık olup olmadığını belirlemek için bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda erkeklerin genel özyeterlilik düzeyinin kadınlara göre anlamlı şekilde yüksek olduğu ($p < 0.001$) görülmüştür (Tablo 25).

Tablo 25. Katılımcıların cinsiyetine göre genel özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS (\pm)	t	p
GENEL ÖZYETERLİLİK	Kadın	188	29.58	7.09	-3.597	.000**
	Erkek	81	32.74	5.27		

** $p < .001$

Katılımcıların medeni durumlarının genel özyeterlilik düzeylerinde farklılığa neden olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal Wallis H testi neticesinde gruplar arasında anlamlı fark olduğu görüldü ($p < 0.05$) (Tablo 26). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Mann Whitney U test kullanıldı. Analiz sonucunda farklılığın eşinden boşanmış olan katılımcılar ile bekar ve evli katılımcılar arasında olduğu, eşinden boşanmış olanların genel özyeterlilik algılarının anlamlı şekilde yüksek olduğu görüldü.

Tablo 26. Katılımcıların medeni durumuna göre genel özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması

	N	\bar{X}	SS (\pm)	χ^2	p
Bekar	165	29.91	6.54	6.673	.036*
Evli	101	31.71	6.79		
Eşinden boşanmış	3	25.00	11.35		

* p<.05

Katılımcıların yaşına göre genel özyeterlilik düzeylerinde farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi neticesinde yaşın genel özyeterlilik düzeyinde anlamlı bir farklılığa neden olmadığı (p>0.05) görülmüştür (Tablo 27).

Tablo 27. Katılımcıların yaşına göre genel özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması

Yaş	N	\bar{X}	SS (\pm)	F	p
18-24	65	30.32	6.38	2.319	.100
25-30	108	29.65	6.53		
30-35	96	31.66	7.11		

Katılımcıların kardeş sayısının genel özyeterlilik algılarında farklılığa neden olup olmadığını belirlemek için yapmış olduğumuz Kruskal Wallis-H testi sonucunda kardeş sayısının genel özyeterlilik algısında anlamlı bir farklılığa neden olmadığı görüldü (p>0.05) (Tablo 28).

Tablo 28. Katılımcıların kardeş sayısına göre genel özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması

Kardeş Sayısı	N	\bar{X}	Ss (\pm)	χ^2	P
Tek Çocuğum	13	28.30	6.54	3.318	.506
İki kardeş	108	30.43	7.07		
Üç kardeş	82	30.18	6.90		
Dört kardeş	38	31.89	5.94		
Beş ve daha fazla kardeş	28	31.14	6.07		

Öğrenim durumunun genel özyeterlilik algısında farklılığa neden olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H testi neticesinde gruplar arasında anlamlı fark olmadığı (p>0.05) görüldü (Tablo 29).

Tablo 29. Katılımcıların öğrenim durumuna göre genel özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması

Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	SS (\pm)	χ^2	p
İlkokul	4	25.75	11.29		
Ortaokul	4	36.00	8.00		
Lise	42	30.64	7.27	6.676	.154
Üniversite	175	30.78	6.59		
Lisansüstü	44	29.38	6.11		

Katılımcıların içinde büyüdükleri aile tipinin genel özyeterlilik algısında farklılığa neden olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal Wallis-H testi neticesinde aile tipinin genel özyeterlilik algısında anlamlı farklılığa neden olmadığı ($p>0.05$) tespit edilmiştir (Tablo 30).

Tablo 30. Katılımcıların içinde büyüdükleri aile tipine göre genel özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması

Aile Tipi	N	\bar{X}	SS (\pm)	χ^2	p
Çekirdek aile	179	30.08	6.90		
Geniş aile	77	31.72	6.18	3.247	.355
Boşanmış aile	11	30.09	6.50		
Evlat Edinilme	2	27.00	14.14		

Katılımcıların çocukluk veya gençlik döneminde annelerinden sevgi görüp görmemelerine göre genel özyeterlilik algılarında farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan Mann Whitney U test sonucunda annesinden sevgi gördüğünü ifade eden katılımcıların genel özyeterlilik algılarının anlamlı şekilde daha yüksek olduğu ($p<0.001$) görüldü (Tablo 31).

Tablo 31. Katılımcıların çocukluk veya gençlik döneminde annelerinden sevgi görüp görmemelerine göre genel özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması

	Anne Sevgi	N	\bar{X}	Ss (\pm)	U	p
GENEL ÖZYETERLİLİK	Evet	239	31.10	6.51	2137.000	.000**
	Hayır	30	26.03	6.97		

** $p<0.001$

Katılımcıların çocukluk veya gençlik döneminde babalarından sevgi görüp görmemelerine göre genel özyeterlilik algılarında farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan bağımsız örneklem t test sonucunda gruplar arasında anlamlı fark olmadığı saptandı (Tablo 32).

Tablo 32. Katılımcıların çocukluk veya gençlik döneminde babalarından sevgi görüp görmemelerine göre genel özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması

	Baba Sevgi	N	\bar{X}	Ss (\pm)	t	p
GENEL ÖZYETERLİLİK	Evet	208	30.65	6.61	.531	.596
	Hayır	61	30.13	7.21		

Katılımcıların annelerinden sözel veya fiziksel şiddet görüp görmemelerine göre genel özyeterlilik algılarında farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan bağımsız örneklem t test sonucunda gruplar arasında anlamlı fark olmadığı saptandı (Tablo 33).

Tablo 33. Katılımcıların annelerinden sözel veya fiziksel şiddet görüp görmemelerine göre genel özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması

	Anneden Şiddet	N	\bar{X}	SS (\pm)	t	p
GENEL ÖZYETERLİLİK	Evet	96	30.55	6.66	.030	.976
	Hayır	173	30.52	6.81		

Katılımcıların babalarından sözel veya fiziksel şiddet görüp görmemelerine göre genel özyeterlilik algılarında farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan bağımsız örneklem t test sonucunda gruplar arasında anlamlı fark olmadığı saptandı (Tablo 34).

Tablo 34. Katılımcıların babalarından sözel veya fiziksel şiddet görüp görmemelerine göre genel özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması

	Babadan Şiddet	N	\bar{X}	SS (\pm)	t	p
GENEL ÖZYETERLİLİK	Evet	75	30.70	6.93	.259	.796
	Hayır	194	30.46	6.68		

4.5. Korelasyon Analizi Sonuçları

Katılımcıların bağlanma stilleri, kişilik tipleri ve genel özyeterlilik algıları arasında ilişki olup olmadığını belirlemek için Spearman's korelasyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz neticesinde bağlanma stillerinden güvenli bağlanma ile kişilik tiplerinden dışa dönüklük arasında pozitif yönlü ve zayıf ($r = .349$; $p < 0.001$), nörotisizm arasında negatif yönlü, orta şiddette ($r = -.401$; $p < 0.001$) ilişki saptanmıştır. Yine yapılan analiz sonucunda güvenli bağlanma ile genel özyeterlilik algısı arasında pozitif yönlü, zayıf ve anlamlı bir ilişki ($r = .289$; $p < 0.001$) saptanmıştır. Bağlanma stillerinden kaçınan bağlanma ile kişilik tiplerinden dışa dönüklük arasında negatif yönlü, zayıf ($r = -.216$; $p < 0.001$); nörotisizm arasında pozitif yönlü, orta şiddette ve anlamlı bir ilişki ($r = .481$; $p < 0.001$); genel özyeterlilik algısı arasında ise negatif yönlü, çok zayıf ve anlamlı bir ilişki ($r = -.186$; $p < 0.05$) tespit edilmiştir. Bağlanma stillerinden kararsız-kaygılı bağlanma ile kişilik tiplerinden dışa dönüklük arasında negatif yönlü, zayıf ($r = -.227$; $p < 0.001$); yalan arasında negatif yönlü, çok zayıf ($r = -.171$; $p < 0.05$); nörotisizm arasında pozitif yönlü, orta şiddette ($r = .464$; $p < 0.001$); genel özyeterlilik ile arasında ise negatif yönlü, çok zayıf ve anlamlı bir ilişki ($r = -.158$; $p < 0.05$) saptanmıştır. Yapılan korelasyon analizi sonucunda kişilik tiplerinden dışa dönüklük ile genel özyeterlilik algısı arasında pozitif yönlü, orta şiddette ($r = .444$; $p < 0.001$); yalan ile genel özyeterlilik algısı arasında pozitif yönlü ve çok zayıf ($r = .140$; $p < 0.05$); nörotisizm ile genel özyeterlilik algısı arasında negatif yönlü, zayıf ($r = -.362$; $p < 0.05$); psikotisizm ile genel özyeterlilik arasında da pozitif yönlü, çok zayıf ve anlamlı bir ilişki ($r = .190$; $p < 0.05$) saptanmıştır (Tablo 35).

Tablo 35. Katılımcıların bağlanma stilleri, kişilik tipleri ve genel özyeterlilik algıları arasındaki ilişki

		Güvenli Bağlanma	Kaçınan Bağlanma	Kararsız Kaygılı Bağlanma	Dışa Dönüklük	Yalan	Nörotisizm	Psikotisizm	Genel Özyeterlilik
Güvenli Bağlanma	r	1,000							
	p	.							
Kaçınan Bağlanma	r	-,511**	1,000						
	p	,000	.						
Kararsız Kaygılı Bağlanma	r	-,104	,338**	1,000					
	p	,089	,000	.					
Dışa Dönüklük	r	,349**	-,216**	-,227**	1,000				
	p	,000	,000	,000	.				
Yalan	r	-,021	-,029	-,171**	,104	1,000			
	p	,727	,636	,005	,088	.			
Nörotisizm	r	-,401**	,481**	,464**	-,355**	-,223**	1,000		
	p	,000	,000	,000	,000	,000	.		
Psikotisizm	r	,013	,067	,061	,093	-,217**	,028	1,000	
	p	,835	,277	,317	,129	,000	,652	.	
Genel Özyeterlilik	r	,289**	-,186**	-,158**	,444**	,140*	-,362**	,190**	1,000
	p	,000	,002	,009	,000	,021	,000	,002	.

* p<.05 ** p<.001

TARTIŞMA

Mevcut çalışmanın temel amacı genç yetişkinlerin öz-yeterlik algısı ve sahip olduğu kişilik tipi ile bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını; varsa birbirleri arasındaki ilişkinin hangi yönde ve birbirlerini ne kadar açıklayabildiğini seçilen örneklem aracılığı ile ortaya koymaktır. Ayrıca öz-yeterlik algısı, kişilik tipi ve bağlanma stili ile demografik değişkenler arasında nasıl bir ilişkinin olduğunun incelenmesi de yine araştırmanın amaçlarından biridir.

Mevcut çalışmada katılımcıların güvenli bağlanma düzeyinin kaçınan ve kararsız-kaygılı bağlanmaya oranla daha yüksek olduğu görülmüş olup kadın katılımcıların güvenli bağlanma düzeyinin erkeklere göre anlamlı şekilde düşük olduğu bulgulanmıştır. Çalışmamızdan elde edilen sonuçların aksine Demir Uzun (2021) tarafından yapılan çalışmada ise erkeklerin güvenli bağlanma düzeyinin kadınlara göre anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır. Çalışmamızdan elde edilen sonuçların aksine Aktaş (2020), Ayyıldız (2020), Bozkurt (2020), Genç (2020), Tiftikçi (2020), Ürgüp (2017), Koca (2016) tarafından yapılan çalışmalarda kadınlarda güvenli bağlanma stiline erkeklere göre anlamlı şekilde yüksek olduğu ve diğer bağlanma stillerinde anlamlı farklılık olmadığı bildirilmiştir. Bilge (2019) tarafından 17-27 yaş arasındaki üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmada kadınların güvenli bağlanma düzeyinin erkeklere daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Işık (2021) tarafından yapılan çalışmada kadınların güvenli bağlanma düzeyinin erkeklere göre daha yüksek olduğu ancak gruplar arasındaki farkın anlamlı düzeyde olmadığı bildirilmiştir. Mevcut çalışmadan ve literatürden elde edilen sonuçlar dikkate alındığında cinsiyet değişkenine göre bağlanma stillerine ilişkin çelişkili sonuçlar olduğu görülmekte olup bu durumun örneklem büyüklüğü ve örneklemin sosyoekonomik, kültürel vb durumlarıyla ilişkili olduğunu düşünmekteyiz. Bununla birlikte cinsiyet arasında ortaya çıkan farklılıkların yalnızca cinsiyet kaynaklı değil aynı zamanda kültürel özellikler (Schmitt ve ark., 2004) ve bebeklik döneminde anne ile kurulan ilişkilerden (Cohn ve Tronick, 1987) de etkilendiği düşünülmektedir. Bağlanma büyük oranda anne ile kurulan ilişki ile bebeklik döneminde gerçekleşmektedir. Ancak yalnızca bebeklik dönemi değil çocukluk ve ergenlik döneminden de etkilenmektedir. Bu doğrultuda kadınların bu süreçler içerisinde daha

fazla çevre ile iletişim halinde oldukları göz önüne alındığında etkileşim sonucunda güvenli bağlanma geliştirdikleri düşünülmektedir. Mevcut çalışmada eşinden boşanmış olan katılımcıların güvenli bağlanma düzeylerinin bekâr ve evli bireylere göre anlamlı şekilde düşük olduğu bulgulanmıştır. Bu bulgu beklenen yöndedir. Yetişkin bağlanması bebeklik dönemindeki bağlanma örüntüsünden önemli izler taşımaktadır. Bu noktada bağlanma örüntüsü güvensiz olan bireyler, yetişkinlik döneminde kurmuş oldukları romantik ilişkilerde de benzer örüntüyü devam ettirmektedir. Elde edilen bulgu literatür tarafından da desteklenmektedir. Kirkpatrick ve Davis (1994) ilişkileri olan çiftlerin bağlanma stilleri arasında önemli ilişkiler bildirmişlerdir. Yapmış oldukları çalışma sonucunda eşinden boşanmış bireylerde kaçınan bağlanma düzeyinin yüksek, güvenli bağlanma düzeyinin düşük olduğunu saptamışlardır. Sümer (2006) yapmış olduğu çalışmada her ne kadar medeni duruma göre bağlanma stillerinde anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etse de eşinden boşanmış kişilerin güvenli bağlanma düzeyinin daha düşük olduğu bulgulanmıştır.

Mevcut çalışmada yaşa göre bağlanma stillerinde anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür. Bu sonuçla paralel şekilde Soğancı (2017) tarafından yapılan çalışmada yaşa göre bağlanma stillerinde anlamlı bir farklılık olmadığı bildirilmiştir. Çiftçi (2010) yapmış olduğu çalışmada bağlanma stillerinin yaşa göre anlamlı şekilde farklılaştığını bildirmiştir. Benzer şekilde Ata (2010) tarafından yapılan çalışmada da bağlanma stillerinin yaşa göre anlamlı şekilde farklılaştığı saptanmıştır. Mevcut çalışmamıza dahil edilen katılımcıların büyük bölümü 25 yaş ve üzerinde idi. Dolayısıyla literatür ile benzer sonuçların ortaya çıkmamasında yaş gruplarındaki dağılımın homojen olmasının etkili olduğu kanaatindeyiz. Bununla birlikte bağlanma stillerinin genel anlamda çocukluk dönemindeki yaşantılarla şekillendiği bilinmektedir. Araştırmaya katılan bireylerin bulunduğu yaş grubu ergenlik döneminin sona erdiği yaştır. Bu nedenle de bağlanmaya yönelik geliştirmiş oldukları örüntülerin kararlılık kazandığı düşünülmektedir.

Mevcut çalışmada kardeş sayısına göre bağlanma stillerinde anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Bu sonuçla uyumlu olarak Kaya ve Savrun (2015) yapmış oldukları çalışmada kardeş sayısının bağlanma stillerinde anlamlı bir farklılığa neden olmadığını bildirmişlerdir. Onur (2006) yapmış olduğu çalışmada

kardeş sayısına göre bağlanma stillerinde anlamlı bir fark olmadığını bildirmiştir. Gül (2017) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen çalışmada da benzer şekilde kardeş sayısının bağlanma stillerinde anlamlı bir farklılığa neden olmadığı saptanmıştır. Ancak Keler (2008) çalışmasında; güvenli bağlanma alt boyutunda; kardeşi olmayan ve bir kardeşi olan lise öğrencilerinin, iki kardeşi olanlarından daha yüksek puanlara sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kardeş sayısının artması ile birlikte sağlıklı bağlanma stillerinin artması beklenmektedir. Güvenli bağlanmada ebeveynin çocuğa yakın ilgi ve alaka göstermesi beklenir. Ailede sık doğumla birlikte çocuk sayısının artması ebeveynin çocuklarına gösterdiği ilginin azalmasına neden olmaktadır. Bu durum çocuklarda bağlanma sorunları yaşanma sıklığını arttırabilmektedir (Keskin, 2007). Araştırmadan elde edilen bulgunun farklı olması kardeş sayısının tek başına etkili olmasından ziyade farklı değişkenlerin de araya girerek bağlanma stilinde etkili olduğunu düşündürmektedir.

Mevcut çalışmada öğrenim durumuna göre bağlanma stillerinde anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Çalışmamızdan elde edilen sonuçlar ile uyumlu olarak Soğancı (2017) tarafından yapılan çalışmada öğrenim durumunun bağlanma stillerinde anlamlı bir farklılığa neden olmadığı bildirilmiştir. Benzer şekilde Uzun (2019) genç yetişkinler üzerinde yaptığı çalışmada öğrenim durumuna göre bağlanma stillerinde anlamlı bir farklılık olmadığını bildirmiştir. Mevcut çalışmada öğrenim durumu değişkeni incelendiğinde dağılımların orantılı olmadığı, bu durumun da sonucu etkileyebileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte öğrenim durumu büyük oranda bireyin bakış açısını etkilemektedir. Ancak çocukluk döneminde geliştirdiği örüntüler üzerinde etkisinin olmaması beklenen bir bulgudur. Çünkü çocukluk döneminde geliştirilen örüntülerin kararlı bir yapıdadır. Zaman içerisinde gelişen öğrenim durumunun bağlanma stilleri üzerinde etkili olmamasının nedeninin çocukluk dönemindeki yaşantılarda yattığı düşünülmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde yaş, kardeş sayısı ve öğrenim durumunun bağlanma stilleri üzerinde önemli bir farklılaşma meydana getirmediği görülmektedir. Bu durum yukarıda ifade edildiği gibi örneklem grubu ve dağılımların homojenliğinden etkilenebilir. Bununla birlikte bağlanma stilleri, temelde çocukluk döneminde gelişen örüntülerden meydana gelmekte ve bu örüntüler yetişkinlik dönemine de taşınmaktadır. Bu noktada bağlanma stillerinin aile tutumu veya

doğrudan bireyin çocukluk döneminde etkili olan unsurlardan daha çok etkilendiği yaş, kardeş sayısı ve öğrenim durumu gibi değişkenlerden etkilenmeye kapalı olduğu düşünülmektedir.

Mevcut çalışmada geniş ailede büyüdüğünü ifade eden katılımcıların çekirdek ailede büyüdüğünü ifade eden katılımcılara göre kararsız-kaygılı bağlanma düzeylerinin anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Elde edilen bu bulgu sonucunda aile yapısının bağlanma üzerinde etkisinin olduğu düşünülmektedir. Geniş aile içerisinde bebek üzerinde birden çok söz hakkına sahip olan yetişkin bulunmaktadır. Çoğu zaman bakım veren yalnızca anne ve baba olmamaktadır. Ancak çekirdek ailede bebek ve ebeveynler baş başadır ve bağlanma örüntüsü daha sağlıklı olarak ilerlemektedir. Araştırma sonuçlarının bu doğrultuda çıkmasının nedeninin bu durumdan kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Yine yapılan analizler sonucunda evlat edinilmiş olan katılımcıların kararsız-kaygılı bağlanma düzeyinin geniş ve çekirdek ailede büyüyenlere göre anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır. Evlat edinilen bireyler bebeklik veya çocukluk dönemlerinde ciddi bir bağlanma travması yaşayarak bakım verenlerinden ayrılmışlardır. Bu nedenle bağlanma örüntülerinin öz aileleri ile yetişen çocuklara göre sağlıklı olması beklenen bir bulgudur. Kapucı (2014) tarafından evli çiftler üzerinde gerçekleştirilen çalışmada geniş ailede büyüyenlerin saplantılı bağlanma düzeylerinin çekirdek ailede büyüyenlere göre anlamlı şekilde yüksek olduğu bildirilmiştir. Evlat edinme süreci evlat edinen ve edilenlerin yaşamında pek çok ödül ve zorluklara neden olabilmektedir. Bazı araştırmalarda evlat edinilen bireylerin evlat edinilmeyenlere kıyasla çok daha fazla depresyon, benlik saygısı ve kaygı problemleri yaşadıkları bildirilmiş (Friedlander 1999; Levy-Shiff 2001; Tieman ve ark., 2005) olmakla beraber bazı araştırmalarda ise herhangi bir sorun yaşamadıkları saptanmıştır (Brodzinsky 1993; Juffer ve van IJzendoorn 2007).

Mevcut çalışmada çocukluk ve gençlik dönemlerinden annesinden sevgi gördüğünü ifade eden katılımcıların güvenli bağlanma düzeylerinin annesinden sevgi görmediğini ifade edenlerden anlamlı şekilde daha yüksek, kaçınan ve kararsız-kaygılı bağlanma düzeylerinin ise daha düşük olduğu görülmüştür. Benzer şekilde çocukluk ve gençlik döneminde babalarından sevgi gördüğünü ifade eden katılımcıların güvenli bağlanma düzeylerinin babasından sevgi görmediğini ifade

edenlerden anlamlı şekilde daha yüksek, kaçınan ve kararsız-kaygılı bağlanma düzeylerinin ise daha düşük olduğu görülmüştür. Bu bulgu beklenen yöndedir. Yapılan açıklamalar ve çalışmalarda da ifade edildiği gibi bağlanma doğrudan çocukluk dönemi yaşantıları ile ilgilidir. Bu ilgede ise esas olan çocuğun kendisine yöneltilen bakım ve sevgiyi anlamlandırma biçimidir. Bu noktada yetişkinlik dönemine gelindiğinde çocuğun annesine ve babasına ilişkin değerlendirmelerinin olumlu olmasının yetişkinlik döneminde sergiledikleri bağlanma örüntülerini etkilediği düşünülmektedir. Bununla birlikte güvenli bağlanma stiline sahip olan kişilerin çoğunlukla bebeklik dönemlerinde tutarlı sevgi gördükleri ifade edilmektedir. Ebeveynleri ile sıcak ilişkiler kuran bebeklerin yetişkinlik döneminde güvenli bağlanma stilini benimsedikleri bildirilmiştir (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Demirdağ, 2017).

Mevcut çalışmada annelerinden sözel ve fiziksel şiddet gördüğünü ifade eden katılımcıların güvenli bağlanma düzeyinin daha düşük olduğu ancak gruplar arasındaki farkın anlamlı düzeyde olmadığı, buna karşın kaçınan ve kararsız-kaygılı bağlanma düzeylerinin annesinden sözel ve fiziksel şiddet görmeyenlere göre anlamlı şekilde yüksek olduğu bulgulanmıştır. Yine yapmış olduğumuz çalışma sonucunda babalarından şiddet gördüğünü ifade eden katılımcıların güvenli bağlanma düzeylerinin anlamlı şekilde düşük, kaçınan ve kararsız-kaygılı bağlanma düzeylerinin ise anlamlı şekilde yüksek olduğu görüldü. Çocukluk döneminde duygusal ve fiziksel şiddet görmenin hem çocuğun iç dünyasını hem de yetişkinlik döneminde diğerleriyle olan ilişkilerini etkileyebileceği düşünülmektedir. Genel anlamda da değerlendirildiğinde bebeklik ve çocukluk döneminde ihtiyaçlarının karşılanması noktasında bir beklentisi olan çocuğun ihtiyaçları karşılanırken kötü muameleye maruz kalmasının çocuğun çevresine olan güvenini etkilemesi oldukça olasıdır. Bu durum araştırmalarla da kanıtlanmıştır. Godbout ve ark (2009) yapmış oldukları çalışmada ebeveynleri tarafından şiddete maruz kalanların güvenli bağlanma düzeylerinin düşük, kaçınan, kaygılı ve kararsız bağlanma düzeylerinin ise daha yüksek olduğunu bildirmişlerdir. Tussey ve ark (2021) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen çalışmada ebeveynleri tarafında kötü muameleye maruz kalanların güvenli bağlanma düzeylerinin düşük, kaçınan, kararsız-kaygılı bağlanma düzeylerinin ise daha yüksek olduğu bildirilmiştir.

Mevcut çalışmada katılımcıların kişilik tiplerinden dışa dönüklük düzeylerinin daha yüksek, yalan, psikotizm ve nörotizm düzeylerinin ise daha düşük olduğu görüldü. Kadınların erkeklere göre yalan ve nörotizm, erkeklerin ise psikotizm düzeyleri anlamlı şekilde yüksek bulundu. Bulgulardan yola çıkarak kadınların nevrotik kişiliğe, erkeklerin ise psikotik kişiliğe yatkın olduğu söylenebilir. Yalan alt boyutunun maddelere ne kadar içten ve güvenilir yanıtlar verildiğini ölçme amacıyla sorulduğunu düşünecek olursak bu boyutta kadınların yüksek puan alması, diğer boyutlarda kendilerini daha olumlu yansıtmaya istediğinden kaynaklı olabilir (Öztemel, 2017). Aynı zamanda kadınların daha duygusal tepkiler vermelerinin duygu düzenlemede sorun yaşamalarına yol açabileceği ve bu durumun da kadınların nevrotik eğilimini arttırabileceği düşünülmektedir. Erkeklerin ise özellikle öfke duygusunu düzenleyemeyip fevri tepkiler ortaya koymalarının psikotizm eğilimlerinin yüksek olmasına neden olabileceği düşünülmektedir. Aliyev (2008) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada kız öğrencilerin erkeklere göre dışadönüklük düzeyinin anlamlı şekilde yüksek olduğu bildirilmiştir. Tatlıoğlu (2014) tarafından yapılan bir başka çalışmada da kız öğrencilerin nevrotiklik düzeyinin erkeklere göre anlamlı şekilde yüksek olduğu bildirilmiştir.

Mevcut çalışmada 30-35 yaş arasındaki katılımcıların kişilik tiplerinden yalan düzeyinin 18-24 ve 25-30 yaş arasındakilere göre anlamlı şekilde yüksek olduğu, nörotizm düzeyinin ise anlamlı şekilde düşük olduğu bildirilmiştir. Bu noktada 30-35 yaş aralığındaki bireylerin yalan alt boyutu kişilik özelliklerini daha fazla ortaya koydukları söylenebilir. 30 yaş beliren yetişkinliğin sona erdiği, bireylerin hem aile hem de iş yaşamında aktif rol oynadıkları bir dönemdir. Bu noktada sorumluluklarında da büyük bir artış meydana gelmektedir. Bu sorumluluğu düşürmek adına yalan kişilik özelliklerini ortaya çıkardıkları düşünülmektedir. Bununla birlikte 30 yaşın ardından bireylerin sosyal çevrelerinde de büyük bir artış meydana gelmektedir. Hem arkadaş hem de iş çevresi genişleyen bireylerin kendilerini korumak adına da yalan alt boyutunu daha fazla ortaya çıkardıkları söylenebilir. Yurdakul (2019) tarafından yapılan çalışmada yaş değişkeninin kişilik tipleri üzerinde anlamlı farklılığa neden olduğu saptanmıştır. Çalışmamızın aksine Işık (2021) yapmış olduğu çalışmada yaşa göre kişilik tiplerinde anlamlı bir

farklılaşma olmadığını bildirmiştir. Bu farklılaşmanın örnekleme katılanların yaş grubu, yaşam şartları ve yaşadığı çevrenin etkisinin olabileceği düşünülmektedir.

Mevcut çalışmada kardeş sayısının kişilik tiplerinde anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığı saptanmıştır. Bireylerin kişilik yapısının oluşmasında genetik özellikler ile birlikte çevre de oldukça etkilidir. Kardeş sayısı genel anlamda ailenin yapısını etkileyen bir değişken olarak düşünülmektedir. Ancak her ailenin kendine özgü bir dinamiği bulunmaktadır. Bu nedenle de kişilik tipleri üzerinde kardeş sayısının doğrudan bir etkisinin bulunmadığı düşünülmektedir. Bir diğer ifadeyle kişilik tiplerinin oluşumunda kardeş sayısından ziyade evin içerisindeki tutumun ve ebeveyn davranışlarının etkili olduğu düşünülmektedir. Kişilik özellikleri Asan (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da çalışmamızdan elde edilen sonuç ile paralellik arz edecek biçimde kardeş sayısına göre kişilik tiplerinde anlamlı bir fark olmadığı bildirilmiştir.

Mevcut çalışmada lise mezunu olan katılımcıların nörotisizm kişilik tipi düzeyinin ortaokul, üniversite ve lisansüstü mezunlarına göre anlamlı şekilde yüksek olduğu görüldü. Nörotisizm; kaygı, korku, depresyon, düşük benlik saygısı, duygusal ve mantık dışı davranışlar göstermeye yönelik kişilik özelliklerini ifade eder (Eysenck ve Eysenck, 1975). Bu boyutta yüksek düzeyde olan insanlar endişeli, huysuz ve huzursuzdurlar. Aynı zamanda benzer olumsuz duygulara sahiptirler. Lise mezunu olan bireyler hem ekonomik anlamda hem de sosyal anlamda orta kesimde kalan bireylerdir. Bu noktada sorunlarla baş etme yöntemi olarak nevrotik eğilimler sergiledikleri düşünülmektedir. Aynı zamanda eğitim düzeyinin gelişmesi ile birlikte bireylerin olaylara bakış açıları ve değerlendirme şekilleri değişmekte bu durum da tepkilerini kontrol etmelerine yardımcı olabilir. Bu noktada eğitim düzeyi arttıkça bireylerin sağlıklı baş etme yöntemlerini öğrenip kişilik örüntülerini bu doğrultuda geliştirebilecekleri de düşünülmektedir. Işık (2021) tarafından yapılan çalışmada ise çalışmamızda eğitim düzeyine göre deneyime açıklık kişilik tipinin öğrenim durumu yükseldikçe arttığı bildirilmiştir. Buna karşın Acartürk (2016) yapmış olduğu çalışmada öğrenim durumunun kişilik tipleri üzerinde anlamlı bir farklılığa neden olmadığını bildirmiştir. Bu durumun öğrenim değişkenindeki dağılımın homojen olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Mevcut çalışmada çocukluk ve gençlik döneminde annesinden sevgi gördüğünü ifade eden katılımcıların dışa dönüklük düzeyinin anlamlı şekilde yüksek, nörotisizm düzeyinin ise anlamlı şekilde düşük olduğu saptanmıştır. Babanın sevgi gösterip göstermeme durumuna göre ise kişilik tiplerinde anlamlı farklılık olmadığı görüldü. Anneden alınan sevginin kişilik özellikleri üzerinde etkili olması beklenen bir bulgudur. Annesinden sevgi gören bireyler, çevrelerindeki insanlara daha fazla güvendikleri gibi kendilerine yönelik güvenleri de daha yüksektir. Bu doğrultuda deneyimlerden kaçınmadıkları hem yaşantısal hem de ilişkisel anlamda daha düşük olmaları beklenen bir bulgudur. Baba tarafından anlamlı bir sonuç elde edilememesinin nedeninin ise toplumsal cinsiyet rolleri ile bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Babaların göstermiş olduğu sevgi özellikle ülkemizde duygusal bağlamdan çok ihtiyaç karşılama noktasında değerlendirilmektedir. Bu nedenle kişilik özellikleri üzerinde doğrudan bir etkisinin olmadığı düşünülmektedir. Bu bulguyla ilişkili olarak annelerinden sözel veya fiziksel şiddet gören katılımcıların nörotisizm kişilik düzeylerinin anlamlı şekilde yüksek; babalarından sözel veya fiziksel şiddet gördüğünü ifade eden katılımcıların yalan düzeylerinin anlamlı şekilde düşük, nörotisizm kişilik düzeylerinin ise anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır. Çocukluk döneminde duygusal ve fiziksel şiddete maruz kalan bireylerin sorunlar karşısında verdikleri tepkilerin ve dış dünya ile olan ilişkilerinin de bu durumdan etkilendiği; bu gibi durumlarda da nevroitik eğilimler sergiledikleri düşünülmektedir. Bu nedenle şiddet gören bireylerin nevrotizizm puanlarının yüksek çıkmasının tutarlı bir bulgu olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda babalarından şiddet gören bireylerin yalan düzeylerinin düşük çıkmasının ise korku ve kaygı ile bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Bu bireyler çocukluk dönemlerinde yaşadıkları şiddet durumu nedeniyle yalana başvurmaktan çekiniyor olabilirler. Genel anlamda değerlendirildiğinde çocuklar aşamalı olarak genişleyen sosyal karşılaşmalar içerisinde bulunmakta olup bu esnada deneyimlemiş olduğu şeyler kendisini diğerlerinden ayırtırmaya başlamaktadır. Bu dönemde ebeveynlerinin kendilerine karşı tutum ve davranışları benliğin oluşmasında önemlidir. Sevildiğini ve önemsendiğini hisseden kişi doğal olarak kendine güveni yüksek, sosyal ilişkilerde özgüvenli ve dışa dönük bireyler olmaktadır (Schultz ve Schultz, 2005).

Mevcut çalışmaya katılanların genel özyeterlilik algılarının iyi düzeyde olduğu görülmüştür. Yapılan istatistiksel analiz neticesinde erkeklerin genel özyeterlilik algılarının kadınlardan anlamlı şekilde yüksek olduğu saptandı. Erkeklerin sosyal hayatta ve iş yaşamında daha aktif ilişkilerde bulduklarından özyeterlilik algılarının da daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Aynı zamanda ülkemiz toplumsal yapısı dikkate alındığında kadınların üzerinde ebeveyn yahut çevre baskısı gibi nedenlerin özyeterlilik algısını olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. Kadınların genel anlamda maruz kaldıkları tutumlar hem iş yaşamında hem de özel yaşamlarında daha fazla geri planda kaldığı ve bu durumun da öz yeterlilik düzeyini etkilediği düşünülmektedir. Toplumsal cinsiyet algısına bakıldığında da kadınların söz hakları konusunda daha geride olduğu ve cesaretlendirilme konusunda da geri planda oldukları bilinmektedir. Günümüzde bu durum yavaş yavaş değişmeye başlasa da etkilerinin hala görüldüğü araştırma sonuçlarında görülmektedir. Konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde farklı sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Çalışmamızla uyumlu olarak Telef ve Karacan (2011), Aktürk ve Aylaz (2013), Yardımcı ve Başbakkal (2011) erkeklerin özyeterlilik düzeylerinin kadınlara göre anlamlı şekilde yüksek olduğunu bildirmişlerdir. Çalışmamızın aksine Aktaş (2020) tarafından yapılan çalışmada kadınların genel özyeterlilik algılarının erkeklerden anlamlı şekilde yüksek olduğu bildirilmiştir. Yorgancı ve Bozgeyikli (2016), Akbaş ve Çelikkaleli (2006), Başaran (2010), Ekinci (2013) ise yapmış oldukları çalışmada cinsiyete göre genel özyeterlilik algısında anlamlı bir farklılık saptamamıştır. Araştırmalarda da görüldüğü gibi öz yeterlilik algısının cinsiyet değişkeni açısından farklılaşp farklılaşmadığına yönelik oldukça farklı bulguların olduğu söylenebilir. Bandura'ya (2002) göre araştırmalarda farklı bulguların elde edilmesinin nedeni kültürlerarası farklılaşma olabilir. Çünkü cinsiyete göre öz yeterlik inançları, kültürler arasında farklılık göstermektedir. Ancak günümüz şartlarında değişen cinsiyet ve toplumsal cinsiyet algısının bireylerin düşünce yapıları üzerindeki etkilerinin gözlemlenmesi adına daha fazla güncel araştırmaya ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

Mevcut çalışmada eşinden boşanmış bireylerin genel özyeterlilik algısı bekar ve evli bireylerden anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Evliliğin ardından gelen boşanma sonrasında bireyler farklı tepkiler üretebilmektedir. Ancak nihayetinde

boşanmak bir karar vermeyi gerektirir. Bu kararı veren bireyin kendisine olan güveninin ve yeterlilik algısının yükseldiği düşünülmektedir. Bununla birlikte boşanma sonrasında da birey tek başına kalmakta ve kendi ayaklarının üstünde durma sorumluluğunu almaktadır. Alınan bu sorumluluğun da öz yeterliliği arttırdığı düşünülmektedir. Özellikle problemlili ve manipüle edici evliliklerin bitmesinin ardından öz yeterlilik algısının gelişebileceği söylenebilir. Konuyla ilgili yapılan çalışmalar genellikle evli ve bekar bireyler arasındaki farklara odaklanmıştır. Parlar ve Gençal Yazıcı (2017) tarafından yapılan çalışmada evli bireylerin genel özyeterlilik algısının bekarlara göre daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Mevcut çalışma ile literatür arasındaki uyumsuzluğun örneklem grubun yaşam koşulları, kültür, eğitim düzeyi ve yaşadığı çevreden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Mevcut çalışmada yaşa göre genel özyeterlilik algısında anlamlı bir farklılık saptanmadı. Yapılan araştırmaların büyük çoğunluğunda öz yeterlilik ve yaş arasında pozitif bir ilişki olduğu ifade edilmektedir. Yaş ilerledikçe öz yeterliliğinin arttığına dair bulgular alan yazında mevcuttur (Akkoyunlu ve Orhan, 2003; Karakaş, 2015; Telef ve Karaca, 2011). Araştırma bu bulgusu doğrultusunda literatürden farklılaştığı görülmektedir. Bu farklılaşmanın araştırmanın örnekleminden kaynaklandığı düşünülmektedir. Yapılan çalışmalar genellikle ergen bireylerle gerçekleştirilmiştir. Yetişkin bireylerin belirli bir yaş olgunluğuna erişmiş olmaları nedeniyle öz yeterlilik algısının bu durumdan etkilenmediği düşünülmektedir. Parlar ve Gençal (2017) tarafından yapılan çalışmada her ne kadar yaş arttıkça genel özyeterlilik düzeyinin arttığı saptansa da iki değişken arasındaki ilişkinin anlamlı düzeyde olmadığı bildirilmiştir. Yine çalışmamızla benzer şekilde Kumar ve Lal (2006), Sergek ve Sertbaş (2006) tarafından yapılan çalışmalarda da yaş ile genel özyeterlilik arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bildirilmiştir.

Çalışmamızda kardeş sayısına göre genel özyeterlilik algısında anlamlı bir farklılık olmadığı saptandı. Yukarıda da ifade edildiği gibi kardeş sayısı genel anlamda ailenin yapısını etkileyen bir değişken olarak düşünülmektedir. Ancak her ailenin kendine özgü bir dinamiği bulunmaktadır. Bu nedenle de öz yeterlilik üzerinde kardeş sayısının doğrudan bir etkisinin bulunmadığı; kardeş sayısından ziyade evin içerisindeki tutumun ve ebeveyn davranışlarının etkili olduğu

düşünülmektedir. Böke ve ark (2019) yapmış oldukları çalışmada kardeş sayısının genel özyeterlilik algısında anlamlı bir farklılığa neden olmadığını bildirmişlerdir.

Mevcut çalışmada ilkokul mezunlarının genel özyeterlilik algısının en düşük, ortaokul mezunlarının ise en yüksek olduğu, ancak öğrenim durumuna göre genel özyeterlilik algısında anlamlı bir fark olmadığı görüldü. Bu durumun da yaş değişkeni ile benzer bir durum olduğu düşünülmektedir. Katılımcı grubunun yetişkinlerden oluşması nedeniyle farkın anlamlı olmadığı söylenebilir. Öz yeterlilik algısının gelişimi büyük oranda çocukluk ve ergenlik yıllarında olmaktadır. Bu nedenle de bu yaş grubundaki bireylerin öz yeterlilik algılarının kararlılık kazanmış olabileceği düşünülmektedir. Çalışmamız ile paralellik arz edecek şekilde Parlar ve Gençal Yazıcı (2017) yapmış oldukları çalışmada öğrenim düzeyine göre genel özyeterlilik algısında anlamlı bir fark olmadığını bildirmişlerdir. Yardımcı ve Başbakkal (2011) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde eğitim düzeyine göre genel özyeterlilik algısının anlamlı şekilde farklılaşmadığı bildirilmiştir.

Mevcut çalışmada aile tipine göre genel özyeterlilik algısının anlamlı şekilde farklılaşmadığı görüldü. Araştırma kapsamında anlamlı bir sonuç elde edilememesi, aile tipinden ziyade bireylerin maruz kaldıkları davranış örüntülerinin öz yeterlilik algısı üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu noktada bireylere yaklaşım şeklinin ve yetiştikleri ortamın niteliklerinin öz yeterliliği etkilediği düşünülmektedir. Bununla birlikte öz yeterliliğin gelişiminde etkili olan temel unsur bireyin doğrudan yaşadıklarıdır. Bu noktada bireyin aile tipinden ziyade bireylerin yaşadıkları deneyimlerin öz yeterlilik düzeyleri üzerinde etkisi olduğu düşünülmektedir. Özpulat ve Özvarış (2019) tarafından yapılan çalışmada çalışmamız ile paralellik arz edecek şekilde aile tipine göre özyeterlilik algısının anlamlı şekilde farklılaşmadığı bildirilmiştir.

Mevcut çalışmada annesi tarafından çocukluk veya gençlik döneminde sevgi görenlerin genel özyeterlilik algısının anlamlı şekilde yüksek olduğu görüldü. Çocukluk veya gençlik döneminde babasından sevgi görüp görmeme durumuna göre ise genel özyeterlilik algısının anlamlı şekilde farklılaşmadığı saptandı. Bu bulguyla ilişkili olarak anne veya babasından sözel veya fiziksel şiddet görüp görmeme durumuna göre genel özyeterlilik algısında anlamlı bir fark saptanmadı. Bulgular öz

yeterlilik üzerinde hissedilen sevginin önemine dikkat çekmektedir. Annesi tarafından şefkat ve sevgi ile büyüyen çocukların bu örüntüyü yetişkinlik dönemine de taşıdıkları görülmektedir. Bu noktada öz yeterlilik algısının anne tutumundan etkilendiği söylenebilir. Anneden görülen sevgi bir noktada koşulsuz kabule de işaret etmektedir. Sevgi gören ve koşulsuz kabul edildiğini bireyin öz yeterlilik algısının da daha yüksek olması beklenen yöndedir. Literatürde anne veya babanın sevgi gösterip göstermemesine göre genel özyeterlilik algılarının karşılaştırıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Buna karşın ebeveyn şiddetinin özyeterlilik algısını olumsuz yönde etkilediğini gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Haj-Yahia ve ark (2021) tarafından yapılan çalışmada ebeveynleri tarafından şiddete maruz kalan çocuklarda özyeterlilik algısının düşük olduğu bildirilmiştir.

Mevcut çalışma neticesinde bağlanma stillerinden güvenli bağlanma ile kişilik tiplerinden dışa dönüklük arasında pozitif yönlü ve zayıf, nörotisizm arasında negatif yönlü, orta şiddette ilişki; güvenli bağlanma ile genel özyeterlilik algısı arasında pozitif yönlü, zayıf ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bir diğer ifadeyle güvenli bağlanma örüntüsü yükseldikçe bireylerin dışadönüklük özelliklerinin ve öz yeterlilik düzeylerinin de yükseldiği; nevrozisizm kişilik özelliklerinin ise azaldığı söylenebilir. Bu bulgu beklenen yöndedir. Güvenli bağlanma sonucunda bireyler çevrelerine ve kendilerine daha fazla güvenmekte ve yaşantılara, deneyimlere açık hale gelmektedir. Bu noktada hem dışadönük hem de öz yeterlilik algısı yüksek bireyler haline gelmektedirler. Bağlanma stillerinden kaçınan bağlanma ile kişilik tiplerinden dışa dönüklük arasında negatif yönlü, zayıf; nörotisizm arasında pozitif yönlü, orta şiddette ve anlamlı bir ilişki; genel özyeterlilik algısı arasında ise negatif yönlü, çok zayıf ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bir diğer ifadeyle kaçınan bağlanma örüntüsü yükseldikçe bireylerin dışadönüklük özelliklerinin ve öz yeterlilik düzeylerinin de azaldığı; nevrozisizm kişilik özelliklerinin ise arttığı söylenebilir. Kaçınan bağlanma örüntüsü sergileyen bireyler, diğeriyle iletişim kurmaktan büyük oranda uzak durmakta, karşısındaki bireylere ve kendilerine güvenmemektedirler. Bu noktada ilişkiler karşısında daha temkinli olmaktadır. Bu nedenle bu bireylerin hem dışa dönüklük hem de öz yeterlilik algılarının düşmesi beklenen bir bulgudur. Bağlanma stillerinden kararsız-kaygılı bağlanma ile kişilik tiplerinden dışa dönüklük arasında negatif yönlü, zayıf; yalan arasında negatif yönlü,

çok zayıf; nörotisizm arasında pozitif yönlü, orta şiddette; genel özyeterlilik ile arasında ise negatif yönlü, çok zayıf ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bir diğer ifadeyle kaygılı-kararsız bağlanma örüntüsü yükseldikçe bireylerin dışadönüklük, yalan özelliklerinin ve öz yeterlilik düzeylerinin de azaldığı; nevrozisizm kişilik özelliklerinin ise arttığı söylenebilir. Kaygılı-kararsız bağlanma örüntüsü sergileyen bireyler, diğerleri hakkında olumlu bir görüşe sahiptir; ancak kendileri hakkında endişelidirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Gilliath vd., 2016). Bu bireyler, diğerleri ile olan ilişkilerinde yoğun bir kaygı yaşamaktadırlar ve büyük oranda kendilerine yönelik olumsuz geri bildirim alma konusunda kaygılı hissederler (Carnelley vd., 2007). Bu noktada diğer bağlanma örüntülerinden farklı olarak yalan kişilik özelliklerini daha fazla sergiledikleri düşünülmektedir. Çünkü bu bireyler sürekli onaylanma ihtiyacı hissederler (Fish vd., 2012) ve bu nedenle de duymak istedikleri yönde davranış örüntüleri ortaya koyabilirler. Yapılan korelasyon analizi sonucunda kişilik tiplerinden dışa dönüklük ile genel özyeterlilik algısı arasında pozitif yönlü, orta şiddette; yalan ile genel özyeterlilik algısı arasında pozitif yönlü ve çok zayıf; nörotisizm ile genel özyeterlilik algısı arasında negatif yönlü, zayıf; psikotisizm ile genel özyeterlilik arasında da pozitif yönlü, çok zayıf ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Mevcut çalışmadan elde edilen sonuçlar literatür ile uyumludur. Demirkan (2016) tarafından yapılan çalışmada güvenli bağlanma ile dışadönüklük arasında pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Saymaz (2003) yapmış olduğu çalışmada güvenli bağlanma stiliyle dışadönüklük arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu bildirmiştir. Shaver ve Brennan (1992) güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin güvensiz bağlanma stiline sahip olanlara göre daha az nevrozik ve daha çok dışa dönük olduklarını bildirmişlerdir. Yiğit (2020) tarafından yapılan çalışmada güvenli bağlanma ile genel özyeterlilik arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu bildirmiştir. Ebstrup ve ark (2011) yapmış oldukları çalışmada dışadönüklük ile genel özyeterlilik algısı arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit etmişlerdir. Benzer şekilde Cellar ve ark (2004) tarafından yapılan çalışmada da dışadönüklük ile genel özyeterlilik arasında pozitif yönde ilişki olduğu bildirilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmadan elde edilen sonuçlar dikkate alınarak aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

- Bağlanma stilleri ve etkili faktörlerin belirlenmesine yönelik daha kapsamlı ve daha fazla sayıda katılımcıyla yapılan çalışmalar yapılmasının sağlam bir nesil yetişmesi açısından büyük önem arz ettiği kanaatindeyiz.
- Ebeveynlerin özellikle kız ve erkek çocuklara yaklaşımlarında ayırım yapmamaları onların bağlanma stilleri, kişilik tipleri ve özyeterlilik algılarını olumlu yönde etkileyecektir. Yapılan online anket sonucunun da ortaya çıkardığı kadınların sahip olduğu görece düşük özyeterlilik algısı nedeni ile güvenli bağlanma tipi geliştiremeyen kadın danışanların klinik ve nöropatik çalışmalarında özyeterlilikleri üzerinde daha çok durulabilir.
- Okullarda rehberlik öğretmenlerince çocuklarla ve velilerle ayrı ayrı yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilerek çocukların ve ailelerinin sorunları dinlenip gerekli çözüm arayışına girilebilir. Yine klinik çalışmalar için kaçınan ve kararsız-kaygılı bağlanma tipinde olan çocukların bu tarz görüşmelerinde veli görüşmelerinde, ebeveyn faktörlerine daha çok değinilebilir.
- Bağlanma stilleri, kişilik tipleri ve genel özyeterlilik arasında anlamlı bir ilişki söz konusu olup; bu hususta özellikle ebeveynlere önemli sorumluluklar düşmektedir. Her şeyden önce ebeveynlerin çocuk gelişimi ve eğitimiyle ilgili bilgi sahibi olmaları gerekir. Buradaki en büyük sorumluluk kuşkusuz okullara düşmektedir. Ayrıca yazılı ve görsel medyada çocuk gelişimi, psikolojisi, kişilik tiplerine yönelik bilgilendirici programlar yapılması bilinçli nesiller yetiştirme açısından faydalı olacaktır.
- Bağlanma tarzları, kişilik tipleri ve genel özyeterlilik arasındaki ilişki hakkında daha ayrıntılı bilgi edinmek için başka diğer değişkenlerin dahil edildiği çalışmalar yapılabilir. Yine bu değişkenler üzerinde etkili olan faktörlerin belirlenmesine yönelik farklı yaş gruplarında çalışmaların yapılması hem literatür hem de toplum açısından önemlidir.

KAYNAKÇA

- Acartürk, B.A. (2016). “5 Faktör Kişilik Özellikleri İle Bireycilik Ve Toplulukçuluk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Dernek Çalışma Gruplar”, Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Ainsworth, M. D. S., & Bowlby, J. (1991). An ethological approach to personality development. *American Psychologist*, 46, 331-341.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of Attachment: A Psychological Study of the Strange Situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Ainsworth, M. S. (1989). Attachments beyond infancy. *American psychologist*, 44(4), 709-716.
- Ainsworth, M. S., & Bowlby, J. (1991). An ethological approach to personality development. *American Psychologist*, 46(4), 333–341.
- Akiskal, H. S., & Hirschfeld, R. M. A. (1983). The relationship of personality to affective disorders: A critical review. *Archives of General Psychiatry*, 40, 801- 810.
- Aktaş, S. (2020). Genel Özyeterlilik İle Benliğin Ayrışması Ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aktürk, Ü., ve Aylaz, R. (2013). Bir ilköğretim okulundaki öğrencilerin öz yeterlilik düzeyleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(4):177-183.
- Alderman, M. K. (1999). *Motivation for achievement: Possibilities for teaching and learning*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Aliyev, P. (2008). “Beş Faktörlü Kişilik Özellikleri ve Cinsiyet Rollerinin Üniversite Alan Seçimi İle İlişkinin İncelenmesi”. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Allen, J., & Manning, N. (2007). From safety to affect regulation: Attachment from the vantage point of adolescence. *New Directions For Child And Adolescent Development*, 2007(117), 23-39.
- Asan, H. (2011). Lise Öğrencilerinin Mükemmeliyetçi Özellikleri ile Kişilik Tipleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ata, S. (2010). *Okul öncesi öğretmenlerinin bağlanma stilleri, duygusal zekâ düzeyleri ve empatik eğilimlerinin incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

- Atak, H., & Taştan, N. (2012). Romantik ilişkiler ve aşk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 520-546.
- Aypay, A. (2010). Genel öz yeterlik ölçeği'nin (GÖYÖ) Türkçe'ye uyarlama çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 113-132.
- Bakker, W., van Oudenhoven, J. P. and van der Zee, K.I. (2004). Attachment styles, personality, and Dutch emigrants' intercultural adjustment, *European Journal of Personality*, 18 (5), 387-404.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*. 84, 191-215.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs Prentice Hall
- Bandura, A. (1994). Self-Efficacy. In V. S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia Of Human Behavior* (Vol. 4, Pp. 71-81). New York: Academic Press. (Reprinted In H. Friedman [Ed.], *Encyclopedia Of Mental Health*. San Diego: Academic Press.
- Bartholomew, K. (1990). Avoidance of intimacy: An attachment perspective. *Journal of Social and Personal relationships*, 7(2), 147-178.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of personality and social psychology*, 61(2), 226-244.
- Basım, H. N., Korkmazıyrek, H., & Tokat, A. O. (2008). Çalışanların Öz Yeterlilik Algılamasının Yenilikçilik Ve Risk Alma Üzerine Etkisi: Kamu Sektöründe Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19), 121-130.
- Başaran, S. S. (2010). *Müzik Öğretmeni Adaylarının Sürekli Kaygı Düzeyleri, Müzik Öğretmenliği Mesleğine Yönelik Tutumları ve Öz Yeterlilik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Zonguldak
- Bilgin, M. (2017). Ergenin Beş Faktör Kişilik Özellikleri ile Sosyal Yetkinlik, Bilişsel Hatalar ve Anne Baba Beş Faktör Kişilik Özellikleri İlişkisi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16(1).
- Blitz, D., Hanauer, M. X., Vidojevic, M., & van Vliet, P. (2019). Practical Applications of Five Concerns with the Five-Factor Model. *Practical Applications*, 6(4), 1-7.
- Bloom, K. (1995). The Development of Attachment Behaviors in Pregnant Adolescents. *Nursing Research*, 44(5), 284-289.

- Boeree, C. G. (2006). *Personality theories*. Psychology Department, Shippensburg.
- Bolat, O. İ. (2011). *Öz yeterlilik ve lider üye etkileşimi ilişkisi: göze girme davranışları ve güç mesafesinin etkisi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. New York, NY: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). Attachment and loss: Volume II: Separation, anxiety and anger. In *Attachment and Loss: Volume II: Separation, Anxiety and Anger* (pp. 1-429). The Hogarth Press and the Institute of Psycho-Analysis.
- Bowlby, J. (1979). *The making and breaking of affectional bonds*. Londra: Tavistock.
- Bowlby, J. (1988). *A Secure Base: clinical applications of Attachment Theory*. London, Routledge.
- Bowlby, J. (1988a). Developmental psychiatry comes of age. *The American Journal of Psychiatry*, 145(1), 1–10.
- Böke, H., Doğan, A., Kartal, M. (2019). Gençlik merkezine devam eden bireylerin öz yeterlilik düzeylerinin araştırılması. *Journal of Global Sport and Education Research*, 2(1), 45-56.
- Brennan, K. A., Clark, C. L., & Shaver, P. R. (1998). *Self-report measurement of adult attachment: An integrative overview*. In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships*, (pp. 46–76). New York: The Guilford Press.
- Bretherton, I. (1990). Communication patterns, internal working models, and the intergenerational transmission of attachment relationships. *Infant mental health Journal*, 11(3), 237-252.
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental psychology*, 28(5), 759-775.
- Bretherton, I., & Munholland, K. (1999). *Internal working models in attachment relationships: A construct revisited*. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (pp. 89–111). The Guilford Press.
- Bretherton, I., & Munholland, K. A. (2008). "Internal Working Models in Attachment Relationships: A Construct Revisited". In Cassidy J, Shaver PR (eds.). *Handbook of Attachment: Theory, Research and Clinical Applications*. New York: Guilford Press.
- Brodzinsky D. M. (1993). "Long-term Outcomes in Adoption". *The Future of Children* 3 (1993) 153-166

- Buist, K. L., Deković, M., Meeus, W., & Van Aken, M. A. (2002). Developmental patterns in adolescent attachment to mother, father and sibling. *Journal of youth and adolescence*, 31(3), 167-176.
- Caprara, G. V., Vecchione, M., Alessandri, G., Gerbino, M., & Barbaranelli, C. (2011). The contribution of personality traits and self-efficacy beliefs to academic achievement: A longitudinal study. *British Journal of Educational Psychology*, 81(1), 78-96. doi:10.1348/2044-8279.002004
- Carnelley, K. B., Israel, S., & Brennan, K. A. (2007). The role of attachment in influencing reactions to manipulated feedback from romantic partners. *European Journal of Social Psychology*, 37(5), 968-986.
- Cassidy, J., & Shaver, P. R. (1999). *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications*. Rough Guides.
- Cattell, R. B. (1965). *The scientific study of personality*. Harmondsworth: Penguin.
- Cattell, R. B. (1973). *Personality and mood by questionnaire*. New York: Jossey Bass.
- Cellar, D. F., Yorke, C. M., Nelson, Z. C., & Carroll, K. A. (2004). Relationships between five factor personality variables, workplace accidents, and self-efficacy. *Psychological reports*, 94(3_suppl), 1437-1441.
- Cervone, D. & Pervin, L. A. (2008). *Personality theory and research*. New Jersey, USA: Wiley.
- Chamorro-Premuzic, T., Furnham, A., & Lewis, M. (2007). Personality and approaches to learning predict preference for different teaching methods. *Learning and Individual Differences*, 17(3), 241-250.
- Chamorro-Premuzic, T., Furnham, A., & Lewis, M. (2007). Personality and approaches to learning predict preference for different teaching methods. *Learning and individual differences*, 17(3), 241-250.
- Cherry, K. (2021). The Big Five Personality Traits, <https://www.verywellmind.com/the-big-five-personality-dimensions-2795422>, (Erişim Tarihi: 08.11.2021).
- Cicerali, E. E. (2012). *The effects of post-M&A cultural change in organizations on individual and organizational performance: Moderated by personality and political skill* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Cloninger, C. R., Svrakic, D. M., & Przybeck, T. R. (1993). A psychobiological model of temperament and character. *Archives of General Psychiatry*, 50(12), 975-990.

- Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal Of Personality and Social Psychology*, 58, 644-663.
- Corcoran, K. O. C., & Mallinckrodt, B. (2000). Adult attachment, self-efficacy, perspective taking, and conflict resolution. *Journal of Counseling & Development*, 78(4), 473-483.
- Crittenden, P. M. (1992). Children's strategies for coping with adverse home environments: An interpretation using attachment theory. *Child Abuse and Neglect*, 16, 329-343.
- Çelikkaleli, Ö. (2010). *Ergenlerin yetkinlik inançları ile depresyon, benlik saygısı, iç-dış kontrol odağı, sürekli ifade biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Çiftçi, D. (2010). *Kişinin ebeveyn ilişki algısı ile yetişkinlik bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demirdağ, M. F. (2017). Bağlanma teorisi'nin kökenleri: John Bowlby ve Mary Ainsworth. *Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 76- 90.
- Demirkan, S. (2006). *Özel sektördeki yöneticilerin ve çalışanların bağlanma stilleri, kontrol odağı, iş doyumunu ve beş aktör kişilik özelliklerinin araştırılması*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Demirkol, A., & Aslan, S. (2021). Holland'ın Tipolojisi, Bağlanma Ve Beş Faktör Kişilik Kuramı Üzerine Bir Derleme Çalışması. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 1127-1150.
- Demirtaş, A. S. (2019). Erken ergenlikte güvenli bağlanma ve öz-yeterlik: Umudun aracı rolü. *Eğitim ve Bilim*, 44(200), 175-190.
- Demir Uzun, Z.M. (2021). Bağlanma Stilleri, İlişki Bağımlılığı Ve Sosyal Medya Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Özyeterliliğin Aracı Rolü. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul
- Deniz, A., & Erciş, A. (2008). Kişilik özellikleri ile algılanan risk arasındaki ilişkilerin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(2), 301-330.
- Deniz, A., & Erciş, A. (2008). Kişilik özellikleri ile algılanan risk arasındaki ilişkilerin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(2), 301-330.
- Deniz, M. E. (2011). An investigation of decision making styles and the five – factor personality traits with respect to attachment styles, *Educational Sciences: Theory & Practice*, 11 (1), 105-113.

- DeWall, C. N., Finkel, E. J., & Denson, T. F. (2011). Self-control inhibits aggression. *Social and Personality Psychology Compass*, 5(7), 458-472.
- Doğan, T. (2012). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56-64.
- Dutt, S., & Kumari, P. (2016). Personality traits as predictors of students' well-being and life satisfaction. *Indian Journal of Health and Wellbeing*, 7(6), 636-638
- Ebstrup, J. F., Eplov, L. F., Pisinger, C., & Jørgensen, T. (2011). Association between the Five Factor personality traits and perceived stress: is the effect mediated by general self-efficacy?. *Anxiety, Stress & Coping*, 24(4), 407-419.
- Ekinci, H. (2013). Öğretmen adaylarının özyeterlik algıları: Müzik, resim ve beden eğitimi. *Turkish Studies*, 8(3), 189-196.
- Ellis, R., R. (2020). Introvert Personality, <https://www.webmd.com/balance/introvert-personality-overview> (Erişim Tarihi: 08.11.2021).
- Eroğlu, F. (2009). *Davranış Bilimleri*, (9. basım) İstanbul, Beta Yayınları.
- Feeney, J. A., & Noller, P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(2), 281-291.
- Feeney, J. A., & Noller, P. (1996). *Adult attachment (Vol. 14)*. Sage Publications.
- Fish, J. N., Pavkov, T. W., Wetchler, J. L., & Bercik, J. (2012). Characteristics of those who participate in infidelity: The role of adult attachment and differentiation in extradyadic experiences. *The American Journal of Family Therapy*, 40(3), 214-229.
- Fraley, R. C., Davis, K. E., & Shaver, P. R. (1998). *Dismissing-avoidance and the defensive organization of emotion, cognition, and behavior*. In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships*, (pp. 249-279). New York: The Guilford Press.
- Fraley, R.C. ve Shaver, P. R. (2000). Adult romantic attachment: theoretical developments emerging controversies, and unanswered questions. *Review of General Psychology*, 4(2): 132-154.
- Friedlander M. L. (1999). "Ethnic Identity Development of Internationally Adopted Children and Adolescents: Implications for Family Therapists". *Journal of Marital and Family Therapy* 25 (1999) 43-60.
- Funder, D. (1997). *The personality puzzle*. New York: Norton.
- Furman, W., & Flanagan, A. S. (1997). The influence of earlier relationships on marriage: An attachment perspective. In W. K. Halford & H. J. Markman (Eds.), *Clinical Handbook of Marriage and Couples Interventions* (p. 179-202). John Wiley & Sons Inc.

- Gillath, O., Karantzas, G. C., & Fraley, R. C. (2016). *Adult attachment: A concise introduction to theory and research*. Academic Press.
- Gillath, O., Karantzas, G. C., & Fraley, R. C. (2016). *Adult attachment: A concise introduction to theory and research*. Academic Press.
- Godbout, N., Dutton, D. G., Lussier, Y., & Sabourin, S. (2009). Early exposure to violence, domestic violence, attachment representations, and marital adjustment. *Personal Relationships, 16*(3), 365-384.
- Griffin, D., & Bartholomew, K. (1994). Models of self and other: Fundamental dimensions underlying measures of adult attachment, *Journal of Personality and Social Psychology, 67*, 1216- 1229.
- Grossmann, K., Grossmann, K. E., Kindler, H., & Zimmermann, P. (2008). *A wider view of attachment and exploration: The influence of mothers and fathers on the development of psychological security from infancy to young adulthood*. NY: Guilford Press.
- Gül, T.G. (2017). Üniversite Öğrencilerinde Bağlanma Stilleri İle Duygu Dışavurum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Günel, Ö. D. (2010). İşletmelerde yıldırma olgusu ve yıldırma mağdurlarının kişilik özelliklerine ilişkin bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12*(3), 37-65.
- Haj-Yahia, M. M., Hassan-Abbas, N., Malka, M., & Sokar, S. (2021). Exposure to family violence in childhood, self-efficacy, and posttraumatic stress symptoms in young adulthood. *Journal of interpersonal violence, 36*(17-18), NP9548-NP9575.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology, 52*(3), 511.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological inquiry, 5*(1), 1-22.
- Hazan, C., ve Zeifman, D. (1994). Sex and the psychological tether. In K.Bartholomew & D. Perlman (Eds.), *Advances in personal relationships* (pp. 151-178). London: Jessica Kingsley.
- Hazar, Ç. (2006). Kişilik ve İletişim Tipleri. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 4*(2), 125-140.
- Hofstede, G. (2007). A European in Asia. *Asian Journal of Social Psychology, 10*(1), 16-21.
- Hoy, A. W., & Spero, R. B. (2005). Changes in teacher efficacy during the early years of teaching: A comparison of four measures. *Teaching and Teacher Education, 21*(4), 343-356.

<https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6z%C3%BCk/ingilizce-t%C3%BCrkc%C3%A7e/attachment?q=ATTACHMENT> (Erişim Tarihi: 01.11.2021).

Huang, S. C., & Chang, S. F. (1996). Self-Efficacy of English as a Second Language Learner: An Example of Four Learners.

Huang, S. C., & Chang, S. F. (1996). Self-efficacy of English as a second language learner: An example of four learners. *ERIC Document Reproduction Service No. ED 396536*.

Işık, S. (2021). Genç Yetişkinlerde Beş Faktörlü Kişilik Özelliklerinin Bağlanma Stilllerine Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

İlbars, Z. (2018). Kişiliğin oluşmasındaki kültürel etmenler. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 31(1-2).

İnanç, Y., ve Yerlikaya, E. (2020). *Kişilik Kuramları* (16. Baim) Pegem Akademi, Ankara.

Juffer F. & van IJzendoorn M. H. (2007). "Adoptees Do Not Lack Self-Esteem: A Meta-Analysis of Studies on Self-Esteem of Transracial, International, and Domestic Adoptees". *Psychological Bulletin* 133 (2007) 1067-1083.

Kapucı, O. (2014). *Evli çiftlerin evlilik kalitesi ve bağlanma stillerinin demografik özellikler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Karancı, A. N., Dirik, G., Yorulmaz, O. (2007). Eysenck Kişilik Anketi- Gözden Geçirilmiş Kısaltılmış Formu'nun (EKA-GGK) Türkiye'de Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18(3), 254-261.

Kaya, A. (2012). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi.

Kaya, M., & Savrun, B. M. (2015, September). Ortaöğretime Geçiş Sistemi Ortak Sınavlarına Girecek Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ile Sınav Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişi. In *Yeni Symposium* (Vol. 53, No. 3).

Koç, V. (2008). *Kişilerarası tarz, kendilik algısı, öfke ve depresyon*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Koçyiğit, S., (2014). İnsan Davranışları ve Kişilik Tipleri, York University, Lisans Programı, İstanbul.

Kohn, A. (1999). *Punished by rewards the trouble with gold stars, incentive plans, A's, praise, and other bribes*. Boston: Houghton Mifflin.

Kökçü, F, Dereboy, F. , Kesebir, S. (2012). Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması, *New Symposium Journal*, 50(2),100-104.

- Kumar, R., & Lal, R. (2006). The Role of Self-Efficacy and Gender Difference among the Adolescents. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 32(3), 345–350.
- Kültür, Y., Z. (2006). *Ortaöğretim Kurumlarındaki Yöneticilerin Liderlik Stilleri ve Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Leary, M. R., & Hoyle, R. H. (2009). *Handbook of individual differences in social behavior*. Guilford Press.
- Levy-Shiff R. (2001). “Psychological Adjustment of Adoptees in Adulthood: Family Environment and Adoption-Related Correlates”. *International Journal of Behavioral Development* 25 (2001) 97-104.
- Lischetzke, T., & Eid, M. (2006). Why extraverts are happier than introverts: The role of mood regulation. *Journal of personality*, 74(4), 1127-1162.
- Llorca, A., Cristina Richaud, M., & Malonda, E. (2017). Parenting, peer relationships, academic self-efficacy, and academic achievement: Direct and mediating effects. *Frontiers in Psychology*, 8, (2120), 1-11.
- Lombardo, T. (2006). Thinking ahead: The value of future consciousness. *The Futurist*, 40(1), 45-50.
- Main, M. (1990). *Metacognitive knowledge, metacognitive monitoring and singular (coherent) vs. multiple(incoherent) model of attachment*. In C. M. Parkes, J. S. Hinde, & P. Marris (Eds.), *Attachment across the life cycle* (pp. 127–159). London: Tavistock/Routledge.
- Main, M., Kaplan, N., & Cassidy, J., (1985). Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation. *Monographs of the Society for Research in Child Development*. 50(1–2), 66–104.
- McCombs, B.L. (2001). Self-regulated learning and academic achievement: A phenomenological view. In: B.J. Zimmerman and D.H. Schunk (Eds.), *Selfregulated learning and academic achievement: Theoretical perspectives* (pp. 67–123). Lawrence Erlbaum: Mahwah, NJ.
- Mickelson, K.D., Kessler, R.C., & Shaver, P.R. (1997). Adult attachment in a nationally representative sample. *Journal of personality and social psychology*, 73 5, 1092-106 .
- Mikulincer, M., & Erev, I. (1991). Attachment style and the structure of romantic love. *British Journal of Social Psychology*, 30(4), 273-291.
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2007). Boosting attachment security to promote mental health, prosocial values, and inter-group tolerance. *Psychological inquiry*, 18(3), 139-156.

- Ossa, X., Bustos, L. & Fernandez, L. (2012). Prenatal attachment and associated factors during the third trimester of pregnancy in Temuco, Chile. *Midwifery*, 28(5): 689-696.
- Ötken, A. B., & Cenkcı, T. (2013). Beş faktör kişilik modeli ve örgütsel muhalefet arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *Öneri Dergisi*, 10(39), 41-51.
- Özbiler, Ş. (2020). Resilience as the Mediator of the Relationship between Emotional Availability of Fathers and Subjective Well-Being of Emerging Adults. *Psikoloji Çalışmaları*, 40(2), 513-531.
- Özer, D. J., & Benet-Martinez, V. (2006). Personality and the prediction of consequential outcomes. *Annu. Rev. Psychol.*, 57, 401-421.
- Özpulat, F., & Özvarış, Ş. B. (2019). Akşehir Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin özyeterlilik düzeyleri ve toplumsal cinsiyet algılarının belirlenmesi. *STED/Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 28(2), 98-107.
- Qaisy, L. M., & Thawabieh, A. M. (2016). Personal traits and their relationship with future anxiety and achievement. *i-Manager's Journal on Educational Psychology*, 10(3), 11-19.
- Pan, Y., Zhang, D., Liu, Y., Ran, G., & Wang, Z. (2016). Attachment and internalizing symptoms: The mediating role of regulatory emotional self-efficacy among Chinese young adolescents. *Personality and Individual Differences*, 101, 360-365.
- Parlar, H., Gençal Yazıcı (2017). Evli ve bekar yetişkinlerin genel öz-yeterlilik ve benlik saygılarının incelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(1): 207-247.
- Perris, C., & Andersson, P. (2000). Experiences of parental rearing and patterns of attachment in adulthood. *Clinical Psychology & Psychotherapy: An International Journal of Theory & Practice*, 7(4), 279-288.
- Phillips, D. A. ve Zimmerman, M. (1990). The developmental course of perceived competence and incompetence among competent children. R. J. Sternberg ve J. Kolligian, Jr. (Ed.), *Competence considered* içinde (s. 41-66). New Haven, CT, US: Yale University Press.
- Pintrich, P. & Schunk, D. (1996). *The role of expectancy and self-efficacy beliefs*. Englewood Cliffs, USA. Prentice-Hall.
- Power, R. A., & Pluess, M. (2015). Heritability estimates of the Big Five personality traits based on common genetic variants. *Translational psychiatry*, 5(7), e604-e604.
- Reiner, I., & Spangler, G. (2013). Representations of early attachment experiences and personality in adulthood. *Journal of Adult Development*, 20(1), 38-45.

- Rieck, C. (2016). *The relationship between attachment style, social self-efficacy, social relatedness, and cancer experience of siblings* (Yayımlanmamış doktora tezi) Widener University, Chester.
- Robbins, S., ve Judge, T. (2012). *Örgütsel Davranış*, (2. Basım) Çev. İnci Erdem, Nobel Yayıncılık.
- Schultz, D. P., Schultz, S. E. (2005). *Theories of Personality* (8th ed.). Belmont, CA: Thomson/Wadsworth
- Schunk, D. H. (2001). Social cognitive theory and self-regulated learning. In: B. J.Zimmerman and D. H. Schunk (Eds.), *Self-regulated learning and academic achievement: Theoretical perspectives* (2nd ed., pp. 125-151). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Sergek, E., & Sertbaş, G. (2006). SSK Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Sosyodemografik Özellikleri Ve Öz-Etkililik, Yeterlilik Düzeyleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(1), 41-48.
- Shaver, P. R., & Brennan, K. A. (1992). Attachment styles and the Big five personality traits: Their connections with each other and with romantic relationship outcomes, *personality and Social Psychology Bulletin*, 18(5), 536-545.
- Soğancı, D. (2017), “Bağlanma Stillerinin Romantik İlişki Doyumu Üzerindeki Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sorrenti, L., Filippello, P., Buzzai, C., Buttò, C., & Costa, S. (2017). Learned helplessness and mastery orientation: The contribution of personality traits and academic beliefs. *Nordic Psychology*, 70(1), 1-30. doi:10.1080/19012276.2017.1339625
- Stajkovic, A. D., Bandura, A., Locke, E. A., Lee, D., & Sergent, K. (2018). Test of three conceptual models of influence of the big five personality traits and self-efficacy on academic performance: A meta-analytic path-analysis. *Personality and Individual Differences*, 120, 238-245. doi:10.1016/j.paid.2017.08.014
- Sümer, M., (2006). *Yetişkinlerin bağlanma stillerinin, duygusal zeka, ilişkiye bağlılık, ilişkide algılanan tatmin ve bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şahan, M., & Ceyhan, E. (2019). Güzel sanatlar lisesi öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile kişilik özellikleri ve yeterlik algıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9(2), 818-851.

- Tatlıhoğlu, K. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Beş Faktör Kişilik Kuramı'na Göre Kişilik Özellikleri Alt Boyutlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 2014(XVII).
- Tekin, T. ve Kökçü, M. (2012). Beş Faktör Kişilik Özellikleri ve Örgütsel Çatışma Yönetimi Arasındaki İlişkiler: Ankara'daki Beş Yıldızlı Otel İşletmeleri Üzerine Bir Uygulama. *Journal of Yaşar University*, 7(27), 4611-4641.
- Thomas, J. C. & Segal, D. (2006). *Comprehensive handbook of personality and psychopathology*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Tieman W., van der Ende J. & Verhulst F. C. (2005). "Psychiatric Disorders in Young Adult Intercountry Adoptees: An Epidemiological Study". *American Journal of Psychiatry* 162 (2005) 592-598.
- Tucker, J. S., & Anders, S. L. (1999). Attachment style, interpersonal perception accuracy, and relationship satisfaction in dating couples. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25(4), 403-412.
- Tussey, B. E., Tyler, K. A., & Simons, L. G. (2021). Poor parenting, attachment style, and dating violence perpetration among college students. *Journal of interpersonal violence*, 36(5-6), 2097-2116.
- Uluç, S., & Öktem, F. (2009). Okul Öncesi Çocuklarda Güvenli Yer Senaryolarının Değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 69-83.
- Ulusoy, A., Güngör, A. A., Akyol, A. K., Subaşı, G., Ünver, G., & Koç, G. E. (2011). *Eğitim psikolojisi*. Anı yayıncılık.
- Ulusoy, Y. Ö., Akfırat, O. N., & Tura, G. (2018). Ebeveynlere bağlanma ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki. *Resilience*, 2(1), 23-38.
- Uzun, C. (2019), "Genç Yetişkinlerde Bağlanma Stillerinin Yaşam Doyumu, Stres, Anksiyete Ve Depresyon İle İlişisinin Belirlenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Vural, H. (2019). The relationship of personality traits with English speaking anxiety. *Research in Educational Policy and Management*, 1(1), 55-74.
- Wei, M., Russell, D. W., & Zakalik, R. A. (2005). Adult attachment, social self-efficacy, self-disclosure, loneliness, and subsequent depression for freshman college students: A longitudinal study. *Journal of counseling psychology*, 52(4), 602.
- Weinfield, N. S., Sroufe, L. A., Egeland, B., & Carlson, E. A. (1999). *The nature of individual differences in infant-caregiver attachment*. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (p. 68-88). The Guilford Press.
- Widiger, T. A. (2017). *The Oxford handbook of the five factor model*. Oxford University Press.

- Yardımcı, F., ve Başbakkal, Z. (2011). Ortaokul Öz-Yeterlilik Ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 27 (2):19-33.
- Yıldız, M. (2012). Bağlanma kuramı açısından yaşlılık dönemine genel bir bakış. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(1), 1-30.
- Yiğit, Y. (2020). *Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri ile öz-yeterlilik arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Yorgancı, A. E., ve Bozgeyikli, H. (2016). Sınıf öğretmenlerinin kişilerarası öz yeterlilik algılarıyla örgütsel güven algılarının incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6(10):47-79.
- Yurdakul, Y. (2019). *Beş faktör kişilik özellikleri ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinin eş uyumu ile olan ilişkileri: Evli çiftlerde kesitsel bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Zeanah, C. H., Boris, N. W., & Larrieu, J. A. (1997). Infant development and developmental risk: A review of the past 10 years. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 36(2), 165-178.
- Zel, U. (2011). *Kişilik ve liderlik: evrensel boyutlarıyla yönetsel açıdan araştırmalar, teoriler ve yorumlar*. Seçkin Yayıncılık.
- Zhang, R. P. (2016). Positive affect and self-efficacy as mediators between personality and life satisfaction in Chinese college freshmen. *Journal of Happiness Studies*, 17(5), 2007-2021. doi:10.1007/s10902-015-9682-0

EKLER

EK-1: Gönüllü Olur Formu (Çalışmaya Katılım Onay Formu)

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma, İstanbul Gelişim Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı kapsamında, Dr. Öğr. Üyesi Zeynep SET danışmanlığında, Psikolog Şeyma Karataş tarafından yürütülen yüksek lisans bitirme tezidir. Bu çalışmada 18-35 yaş arası genç yetişkinlere yönelik olarak gerçekleştirilmektedir. Araştırmanın doğru sonuç vermesi vereceğiniz gerçekçi ve içten cevaplara bağlıdır. Formda kimlik belirtmenize gerek yoktur, sizden kimlik bilgileri istenmemektedir. Bireysel değerlendirme yapılmayacaktır. Bu formu doldurmanız yaklaşık 10 -15 dakikanızı alacaktır. Tüm maddeleri eksiksiz doldurmanız önemlidir. Araştırma ile ilgili daha fazla bilgi edinmek isterseniz vermiş olduğum mail adresi ile iletişime geçebilirsiniz. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Bu çalışma hakkında bilgilendirildim. Çalışmaya kendi rızam ile katılıyorum ve istediğim zaman çalışmayı sonlandırabileceğimi biliyorum

EVET () HAYIR ()

Şeyma Karataş
İstanbul Gelişim Üniversitesi

EK-2: SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1.Cinsiyetiniz

Erkek

Kadın

2. Medeni Durumunuz

Evli

Bekar

Eşi vefat etmiş

Eşinden ayrılmış

3. Yaşınız

18-24

24-30

30-35

4. Kaç Kardeşiniz?

Tek Çocuğum

Bir

İki

Üç

Dört

Beş veya daha fazla

5. Öğrenim Durumunuz Nedir ?

İlkokul

Ortaokul

Lise

- Üniversite
 - Lisansüstü eğitim
 - Öğrenim yok
6. Kiminle yaşıyorsun

- Yalnız
- Ailemle
- Annemle Birlikte
- Babamla Birlikte
- Eşimle Birlikte
- Eşim ve Çocuklarımla
- Arkadaşlarımla Birlikte
- Yakın Akrabalarımla
- Sevgilimle

7. Nasıl Bir Ailede Büyüdünüz?

- Çekirdek Aile
- Geniş Aile
- Boşanmış Aile
- Ölüm
- Evlat Edinilme
- Üvey Anne-Baba

8. Çocukluğumuzda veya gençliğinizde anneniz size sevgi gösterir miydi?

- Evet
- Hayır

9. Çocukluğunuzda veya gençliğinizde babanız size sevgi gösterir miydi?

- Evet

Hayır

10. Anneniz tarafından sözel ve fiziksel şiddete uğradınız mı?

Evet

Hayır

11. Babanız tarafından sözel ve fiziksel şiddete uğradınız mı?

Evet

Hayır

EK-3: ERİŞKİN BAĞLANMA BİÇİMİ ÖLÇEĞİ (EBBÖ)

Aşağıda 18 tane cümle bulunmaktadır. Lütfen bu cümlelerin sizin kişisel görüş ve davranışlarınızı ne kadar yansıttığını değerlendirin ve yanıtlarınızı tüm yaşamınızı göz önünde bulundurarak verin. Her sorunun yanında "doğru" ve "yanlış" seçenekleri bulunmaktadır. Sizin durumunuza en uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

SORULAR	EVET	HAYIR
1. Kendimi rahat bırakıp başka insanlara bağlanmak zor gelir.		
2. İhtiyacın olduğunda başkaları asla orada olmaz.		
3. Başka birine rahatça bağlanırım.		
4. İhtiyacım olduğunda başkalarının yanımda olacağını bilirim.		
5. İhtiyacım olduğunda başkalarının yanımda olacağına her zaman güvenebileceğimden emin değilim.		
6. Başka bir insana tümüyle güvenmek zor gelir.		
7. Sıklıkla terk edilme kaygıları yaşamam.		
8. Sıklıkla birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği endişesine kapılırım		
9. Başkalarının benimle benim istediğim kadar yakınlık kurmadıklarını düşünürüm.		
10. Sıklıkla birlikte olduğum kişinin benimle kalmak istemeyeceği endişesi yaşarım.		
11. Başka bir insanla tümüyle bütünleşmek isterim.		
12. Başka bir insanla tümüyle bir olma arzumu insanları benden uzaklaştırır.		
13. Başkalarıyla yakın ilişkiler kurmayı kolay bulurum.		
14. Başka birinin benimle çok yakın olma isteğinden rahatsız olmam.		
15. Başka birinin benimle çok yaklaşması beni endişelendirir.		
16. Başka birini kendime yakınlaştırmak konusunda rahatımdır.		
17. Sıklıkla birlikte olduğum kişi benimle benim kendimi rahat hissedebileceğimden daha çok yakınlaşmak ister.		
18. Sıklıkla birlikte olduğum kişi ile onun kendini rahat hissettiğinden daha yakın olmak isterim.		

EK-4: EYSENCK KİŞİLİK ANKETİ GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ KISA FORM (EKA-GGK)

Lütfen, aşağıdaki her bir soruyu ‘Evet’ ya da ‘Hayır’ kutucuğunu işaretleyecek şekilde cevaplayınız. Doğru veya yanlış cevap ve çeldirici soru yoktur. Hızlı cevaplayınız ve soruların tam anlamları ile ilgili çok uzun düşünmeyiniz. Katkılarınız için çok teşekkür ederiz.

SORULAR	EVET	HAYIR
1. Duygu durumunuz sıklıkla mutlulukla mutsuzluk arasında değişir mi?		
2. Konuşkan bir kişi misiniz?		
3. Borçlu olmak sizi endişelendirir mi?		
4. Oldukça canlı bir kişi misiniz?		
5. Hiç sizin payınıza düşenden fazlasını alarak açgözlülük yaptığınız oldu mu?		
6. Garip ya da tehlikeli etkileri olabilecek ilaçları kullanır mısınız?		
7. Aslında kendi hatanız olduğunu bildiğiniz bir şeyi yapmakla hiç başka birini suçladınız mı?		
8. Kurallara uymak yerine kendi bildiğiniz yolda gitmeyi mi tercih edersiniz?		
9. Sıklıkla kendinizi her şeyden bıkmış hissedersiniz?		
10. Hiç başkasına ait olan bir şeyi (toplu iğne veya düğme bile olsa) aldınız mı?		
11. Kendinizi sinirli bir kişi olarak tanımlar mısınız?		
12. Evliliğin modası geçmiş ve kaldırılması gereken bir şey olduğunu düşünüyor musunuz?		
13. Oldukça sıkıcı bir partiye kolaylıkla canlılık getirebilir misiniz?		
14. Kaygılı bir kişi misiniz?		
15. Sosyal ortamlarda geri planda kalma eğiliminiz var mıdır?		
16. Yaptığınız bir işte hatalar olduğunu bilmeniz sizi endişelendirir mi?		
17. Herhangi bir oyunda hiç hile yaptınız mı?		
18. Sinirlerinizden şikayetçi misiniz?		
19. Hiç başka birini kendi yararınıza kullandınız mı?		
20. Başkalarıyla birlikte iken çoğunlukla sessiz misinizdir?		
21. Sık sık kendinizi yalnız hissedersiniz?		
22. Toplum kurallarına uymak, kendi bildiğinizi yapmaktan daha mı iyidir?		
23. Diğer insanlar sizi çok canlı biri olarak düşünürler mi?		
24. Başkasına önerdiğiniz şeyleri kendiniz her zaman uygular mısınız?		

EK-5: GENEL ÖZ YETERLİK ÖLÇEĞİ

Bu ölçek, bireylerin stresli yaşantılarla başa çıkabilme ve bunlara uyum sağlayabilme becerilerine yönelik algılarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Aşağıda bazı düşünceleri içeren ifadeler yer almaktadır. Bu ifadelere katılma derecenizi “Tamamen yanlış”, “Biraz doğru”, “Orta düzeyde doğru”, “Tamamen doğru” seçeneklerinden size en uygun olanı işaretleyerek göstermeniz beklenmektedir. Lütfen her bir ifadeye belirtilen düşüncenin size ne kadar uyduğunu düşününüz. Her bir ifadeye katılma derecenizi kendinize en uygun gelen seçeneğin altındaki kutucuğu işaretleyerek gösteriniz. Lütfen hiçbir maddeyi yanıtızsız bırakmayınız. Değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

SORU	TAMAMEN YANLIŞ	BİRAZ DOĞRU	ORTA DÜZEYDE DOĞRU	TAMAMEN DOĞRU
1. Yeterince çaba harcarsam, zor sorunları çözenin bir yolunu daima bulabilirim.				
2. Bana karşı çıktığımda, istediğimi elde etmemi sağlayacak bir yol ve yöntem bulabilirim.				
3. Amaçlarıma bağlı kalmak ve bunları gerçekleştirmek benim için kolaydır.				
4. Beklenmedik olaylarla etkili bir biçimde başa çıkabileceğime inanıyorum.				
5. Yeteneklerim sayesinde beklenmedik durumlarla nasıl baş edebileceğimi biliyorum.				
6. Gerekli çabayı gösterirsem, birçok sorunu çözebilirim.				
7. Baş etme gücüme güvendiğim için zorluklarla karşılaştığımda soğukkanlılığımı koruyabilirim.				
8. Bir sorunla karşılaştığımda, genellikle birkaç çözüm yolu bulabilirim.				
9. Başım dertte olduğunda, genellikle bir çözüm düşünebilirim.				
10. Önüme çıkan zorluk ne olursa olsun, üstesinden gelebilirim.				

ÖZGEÇMİŞ

Şeyma KARATAŞ, 2017 yılında Beykent Üniversitesi Psikoloji Bölümünden mezun olmuştur. Lisans öğrenimi sırasında stajlarını Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi ve Özel Fransız Lape Hastanesi'nde tamamlamıştır. Daha sonra Marmara Üniversitesi'nde Pedagojik Formasyon eğitimini alarak Melahat Şefizade Ortaokulunda stajını tamamlamıştır. Eğitim süreci ve sonrasında çeşitli sertifika ve eğitim programlarına katılmıştır.

